תיקוני הזהר

תרגום

תקונא שבעין

[ס]**בראשית** ברא שית ואינון שית היכלין אימא עלאה שביעאה ובאלין שית (בראשית ד כה) וידע אדם עוד את אשתו ותלד בן ותקרא את שמו שת וכו' שת סיומא דאתוון תחת הבל (שם) הה"ד (תהלים ח ז) כל שתה תחת רגליו אסתליק י' מן שית ונחיתת ביה ה' מן הבל ואתעביד שתה כל שתה תחת רגליו:

ועוד שת על שם (שמות ב י) כי מן המים משיתיהו ועוד שת עליה אמר איוב (איוב לח לו) מי שת בטוחות חכמה ודא י' דבה הוה שית[ג] (שם) או מי נתן לשכוי בינה דא ה' מן הבל ושת איהו גלגולא קדמאה דהבל להההוא דאתמר ביה (בראשית ו ג) בשגם זה הבל בשגם זה משה והא אוקימנא ההוא דאתמר ביה (שמות טו א) אז ישיר משה ובגין דא (בראשית ד כו) אז הוחל לקרוא בשם ה' הוחל תמן התחלה דגלגולא קדמאה:

בראשית, ברא שית [שש], והם ששה היכלות, האם העליונה, השביעית. ובאלו הששה "וידע אדם עוד את אשתו ותלד בן ותקרא את שמו שת וכו'", שת סיום האותיות. "תחת הבל", זהו שנאמר "כל שתה תחת רגליו", הסתלקה י' מן שית וירדה בו ה' מן הבל ונעשה שתה, "כל שתה תחת רגליו".

ועוד, שת, על שם "כי מן המים משיתהו". ועוד שת, עליו אמר איוב "מי שת בטחות חכמה", וזו י', שבה היה שית. "או מי נתן לשכוי בינה", זו ה' מן הבל. ושת הוא הגלגול הראשון של הבל, לאותו שנאמר בו (זהר ח"א כח ע"ב) "בשגם" זה הבל, (ב"ר פכ"ו ס"ו) "בשגם" זה משה, והרי בארנו אותו, שנאמר בו "אז ישיר משה", ולכן "אז הוחל לקרא בשם יהו"ה", הוחל שם ההתחלה של הגלגול הראשון.

ביאור הגר"א

תיקון ע

בראשית בו' אימא בו'. והוא מלהיס דנרמסיתג: **ובאלין שית בו'.** כמס"ל (קס קכז ע"ב) **למשית תיקונין בו'**, והן שית היכלין דלמן. ו"תמת הבל" הוא היכלא שביעאה, הבל, ה' עילאה כמ"ש למטה, (**ומיתת ניה ה' מן הבל בו' מו מי נתן בו'**, ולמטה **שית ו' נרש נמסעיתמ**). ומתר למן ענין ז' היכלין, לפי שהוצה לפרש לקמן שבעה היכלין בשם מ"ב, שהוא בפסוק רמשן דנרמסית, לכן מרמז כאן בחלת נרמסית. ומרמז בפסוק, וידע בו', שנאמר, כי נתוך לי אלהיס בו', שהוא שם המחרון מע' שמותיה, כמס"ל בתיקון ל"ב (יח ע"ד): **שת סיומא דאתוון.** לרמוז שהוא מחרית ולחלת, גלגולא דהבל בנ"ל, וזהו תחת הבל: **תחת הבל ההה"ד כל בו'.** ר"ל, בחלוס כלג, שהוא י', זוכע נרית קדם, כמס"ל (קיח ע"ב קכט ע"ס בהגהה) שתה, שת ה' תחת רגליו, שהוא נקרא רגליס, סיומא דמ"ב, והוא רגליו דמלס, שהוא נקרא מ"ב, המחלת מ"ב, ושת ה' תחת רגליו, סוף תיבת שת ועשה שתה, וקמי על המלס, וכן נקרא כרעא דמלוה (ע"ח שער פרקי הקלס ס), וזהו רגליו וכנ"ל. ויו"ד היא נחלוע שהוא זכר, אבל ה"ס שהיא נקבה היא בסוף כמו נחים ומשה:

ועוד שת בו'. והוא דרגא דמשה גלגולא דיליהט: **ועוד שת עלי' אמר בו'.** כמ"ס למטה, דנשלס שת והוא בחבחון כמס"ל (קט ע"ב קכז ע"ס): **תמן התחלה דגלגולא בו'.** ר"ל, לההוא דקרא בשם ה', משה שנאמר (שמות לד ה) ויקרא בשם יהוה ה', שניה נשלס השם, כמ"ש למטה, הוחל כאן גלגולא דיליה:

מאיר הזהר

ס. שייך כאן מ"ש בתז"ח פו ע"ב (מא ע"ד) (גליון דפ"ו). **ג.** כלומר חכמה, עי' לעיל קכח ע"א ד"ה אלא דפרח. **ד.** עי' לעיל ה ע"ב שאלהים של בראשית היא בינה, ועי' דברי רבינו טז ע"ד ד"ה י"ה תלתין. ועי' יהל אור ח"א כד ע"ב: וענין הגולגלתא הוא יסוד דבינה דרדל"א, והוא הדעת דז' תקונים דגולגלתא. כי בתיקון השני שהוא אוירא, שם מתלבש חסד דע"י. ובו מתלבש יסוד דבינה, ונעשה לו דעת. וכן הוא ענין הדעת. דע כי אמר בס"ד פ"א (יד ע"ב) שתא נפקין מענפא דשרשא דגופא. והענין כי הדעת הוא שרש ז"ת כידוע, כמו שכתר שרש כל הט"ס, כן הדעת שרש לז"ת. **ה.** נדצ"ל "שת" (בראשית ד כה) ועיי"ש בתרגום אונקלוס שהוא לשון של נתינה. **ס.** נ"ל שר"ל שם מו"ם שהוא שם האחרון מע"ב שמות גי' אלהים (יצחק - גליון כת"י). **ו.** עיי"ש שהע' שמות הם כנגד הע' תיקונים. **ז.** יסוד, עי' זהר ח"א יז ע"א: יסודא דעלמא ובגין כך אקרי כל דאחיד לכלא. **ס.** כוונתו למידת היסוד. **ט.** עי' ע"ח (של"ב פ"ז) שמשה ר"ת משה שת הבל. ועי' שעה"פ (שמות) הם ג' גילגולים של משה שהם ממטה למעלה. **י.** פי' חג"ת.

תרגום

והתפשטות של האות י' משת (נ"א משית), התפשטה עד הספירה הששית, דרגתו של יעקב, וזו אבן השתיה, שמשם הושתת העולם, שנאמר בה "משם רועה אבן ישראל", ואחריו "אז". וזהו משה שמזכירים אחר יעקב. ולכן "אז הוחל לקרא בשם יהו"ה", משם ואילך "אז תקרא ויהו"ה יענה". ולכן "שתה", אחר שת ה', והם י"ה, י' מן שית, ה' מן הבל, והם אב ואם. שית, ו', הבן באמצע. ושלש אותיות נכללו ביעקב, כשבא משה אחר יעקב, נשלמה בו ה' אחרונה, ושורה עליו יה"ו, ונשתלם בו יהו"ה, ולכן "ושמי יהו"ה לא נודעתי להם", אבל למשה "ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם", משום שנשלם יהו"ה במשה, אמר "אז הוחל לקרא בשם יהו"ה", שבראשונה "ושמי יהו"ה לא נודעתי להם". ואחר שנשלם במשה יהו"ה, שכן עליו יו"ד ה"א וא"ו ה"א ונקרא מ"ה. באותו זמן מה שהסתלק בראשונה החזירו למקומו והכל נתקן.

ולא עוד אלא פעמיים נאמר בפסוק הזה "מה", זהו שנאמר "ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם",

תיקוני הזהר

ואתפשטותא[א] דאת י'[ב] משת (נ"א משית)[ג] אתפשטת עד ספירה שתיתאה דרגיה דיעקב
ודא אבן השתיה דמתמן הושתת עלמא דאתמר בה (בראשית מט כד) משם רועה אבן ישראל[יח] ואבתריה אז ודא משה דדכרין ליה בתר יעקב[יט] ובגין דא (בראשית ד כו) אז הוחל לקרוא בשם ה' מתמן ואילך (ישעיה נח ט) אז תקרא וה' יענה ובגין דא שתה בתר שת ה' ואינון י"ה י' מן שית ה' מן הבל ואינון אבא ואימא שית ו' ברא באמצעיתא ותלת אתוון אתכלילו ביעקב כד אתא משה בתר יעקב אשתלים ביה ה' בתראה ושריא עליה יה"ו ואשתלים ביה יהו"ה ובגין דא (שמות ו ג) ושמי ה' לא נודעתי להם אבל למשה ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם (שם ג יג) בגין דאשתלם יהו"ה במשה אמר אז הוחל לקרוא בשם יהו"ה דבקדמיתא ושמי ה' לא נודעתי להם ובתר דאשתלים במשה יהו"ה שריא עליה יו"ד ה"א וא"ו ה"א ואתקרי מ"ה בההוא זמנא מה דאסתלק בקדמיתא אהדר ליה לאתריה ואתתקן כלא:

ולא עוד אלא תרין זמנין אתמר בהאי קרא מה ה"ד ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם דכלא חזר

שינוי נוסחאות: **א.** ואתפשטותיה (נוסח רבינו). **ב.** לעילא (נוסף במהדורת אמסטרדם ומהדורת זיטומיר). **ג.** נמחק במהדורת אמסטרדם, ומופיע במהדורת זיטומיר.

ביאור הגר"א

***ואתפשטותיה דאת יו"ד משת כו'.** כנ"ל, ור"ל דיו"ד משם, דהוא שית, מתכלל ביעקב כמ"ש למטה, **ומתמן מתוון מתכללו ביעקב**, ויעקב הוא ספירה הששית. ומ"מ **ודא מכן הששית** [מע"ג דהיו"ד הוא מכמה, מ"מ הוא ג"כ מלכות וכמש"ל (קס ע"ב קכח ע"ב) עש"ה] ור"ל זה"ש מכן ישראל. ומ"מ **ומתמי' מז ודא משה** - ר"ל, למשה הוא שניתי דהוא מאחר יעקב, וכמש"ל דלעת שם מקומו, וזהו מז, ז', וז', ומ' הוא מכן שמיה הנ"ל, ומשיה הוא תלתא מתוון דמתכללו ביעקב, שת י"ה כמ"ש למטה **ומינון מו"ש כו'**: **מתמן ואילך אז כו'**. כנ"ל שמז הוחל להתפלל, ומז נמלט שם יהו"ה, ולכן וה' יענה (ישעיה נח ט), **סלמתי כו'** (במדבר יד כ)[יז]: **ובג"ד שתה בתר כו'**. חוזר לענין למעלה ולפרש דביעקב נכללו ג' אתוון, והוא כמש"ל (קט ע"ב קל ע"ב) די"ה נכללו ומשלמו במגרסה ויצחק, ו' ביעקב, וידוע שיעקב הוא כלל מכסא (לעיל קט ע"ב), לעומת מו"ג, שהן למכסא, לכן נטיל כל ג' אתוון: **כד אתא משה כו'**. שהוא ה' למשה[יח]: **למשה ואמרו כו'**. ס"ת הוי"ה: **ואתקרי בההוא זמנא מ"ה**. כ"ל, שמש מפרש (לעיל ח ע"ב, זהר ח"ג קט ע"ב), מושכן מ"ה, מה למשה[יט]:

ולא עוד אלא תרין זמנין כו' מה דלעילא כו'. למה הוא יחודא, והוא יחודא בין מו"ש ובין זו"נ, והוא בשמו ובשם גנו, וז"ש **דהשם כולא ביחודא חדא כו'**: ***ומי מפלג מכוי ומנע כו'**, בין מו"ש מכתף, והוא בין זו"נ:

מאיר הזהר

יז. עי' יהל אור (ח"ב טז ע"א): אבן שתיה רועה אבן ישראל, ו' י', קוב"ה וכנ"י כנ"ל. ועי' לעיל דברי רבינו קכח ע"ב ד"ה בדיוקניה. **יח.** עי' לעיל קט ע"ב יעקב מלבר משה מלגאו. **יט.** עי' שם שמדבר על בחינת חכמה דמלכות, הבאה ע"י אור חוזר, וזוהי הבחי' המכונה אבן שתיה. **יז.** ז"ל: ויאמר יהו"ה סלחתי כדברך. **מו.** עי' לעיל עד ע"ב. **מז.** עי' לעיל קכד ע"ב ד"ה תרין זמנין מה, שבחי' מ"ה דמשה למטה היא בסוד מלכות, ולמעלה היא בסוד ג"ר.

תקונא שבעין

[קיט ע"א]

תיקוני הזהר

לאתריה מה דלעילא מה דלתתא דאינון מה שמו ומה שם בנו (משלי ל ד) וחזר כלא על תקוניה ועלת העלות נחית על כלא בההוא זמנא דהדר אמונה[ז] (ס"א ממונה) לאתרה אמר משה שמע ישראל ה' אלהינ"ו ה' אחד (דברים ו ד) דהא כלא ביחודא חדא לית תמן קצוץ[ט] ופרוד[י] ואי חאב אבוי[יא] ועביד הפרשה הא קבילנא עונשא וחזרנא כלא לאתריה ביחודא שלים בלא קצוץ ופרוד:

[קיט ע"א]

ועוד בראשית ברא אלהי"ם (בראשית א א) ברא שית שית היכלין אימא עלאה היכלא שביעאה[יב] תא חזי שבע היכלין אינון דבנינא דלהון בשבע שמהן אבגית"ץ[יג] וכו':

תרגום

שהכל חוזר למקומו, מה שלמעלה ומה שלמטה, שהם "מה שמו ומה שם בנו", וחזר הכל על תקונו, ועלת העלות ירד על הכל, באותו זמן שחזרה אמונה (ממונה) למקומה. אמר משה "שמע ישראל יהו"ה אלהינ"ו יהו"ה אחד", שהרי הכל ביחוד אחד, אין שם קצוץ ופרוד. ואם חטא אביו ועשה הפרדה, הרי קיבל עונש והחזרתי הכל למקומו, ביחוד שלם בלי קצוץ ופרוד.

ועוד "בראשית ברא אלהים", ברא שית, ששה היכלות. האם העליונה ההיכל השביעי. בא וראה, שבעה היכלות הם שבנינם בשבעה שמות אבגית"ץ וכו'.

שינוי נוסחאות: **ד.** ואנא (נוסף ברבינו). **ה.** ועוד בראשית ברא אלהי"ם ברא שית שית היכלין אימא עלאה היכלא שביעאה (נמחק ברבינו).

ביאור הגר"א

הא קבילנא כו'. נמיתת הבל וכן מחל: **וחזרנא כלא כו'.** ה' אלהינו מו"ח, ה' אחד דו"ך, כידוע (שעה"כ כד ע"ח), ונתקן הכל בימודע מדע:

***ועוד בראשית כו'.** עד ת"ח ל"ג: **ת"ח שבע היכלין אינון דבניינא כו'.** כמש"ל (קו ע"ב קיט ע"ג) **מיד קם ההוא מארי כו' לשבעה היכלין כו' נהמי קלא עבידנא כל נמיינא דא כו' שבע הגליס מינון נהמי קלא כו' ולבושין למינון הויות מינון ז' שמהן כו',** וכל שם ממונה על יום מחל, כמש"ל (קלג ע"ב קמ ע"ב) **שבעה שמהן דריש דסלקין למ"ב וכו' ונקודין דלהון כו',** ומינון כלולין בפסוק ראמון דנרמשים, שהוא ז' מינין, כמ"ש בפרשת נרמשים (טו ע"ב)[כה] **והכא מגליף רזא דשמא למרבעין ומרין ממון,** ור"ל בפסוק ראמון, דמתפרש שם. דמשם ולהלאה (טז ע"ח)[כו] מפרש פסוק ג', והארץ היתה תהו, ומסיים שם, דשם **שמא דמריסר ממון,** ור"ל שם הי"ב הידועים, שהן ג"י פרקי גופא דעיקרין, והן מלך כו'[כז], שהן מנלפ"ך כו'[כח], שהן י"ב

מאיר הזהר

יז. עי' תז"ח יא ע"ב: אתקריאת שכינתא אמונה דישראל. וכן עי' דברי רבינו (תז"ח טו ע"ד ד"ה אמונה דישראל בהון) וז"ל, ר"ל כל אמונת ישראל בע"ס הכל בה שעל ידה מכירין ישראל להון ולעלת העלות זה השער לה', עכ"ל. **יח.** עי' לעיל קלה ע"ב: כל מאן דנטיל מלכות בלא תשע ספירן איהו מקצץ בנטיעין וכל מאן דנטיל תשע ספירן בלא מלכות איהו כופר בעיקר. **יט.** עי' לעיל ריש תיקון סב. **כ.** עי' לעיל קכ ע"א ג' סוגי מ"ב. **כא.** ז"ל: בראשית בר"א שי"ת מקצה השמים ועד קצה השמים שית סטרין דמתפשטן מרזא עלאה באתפשטותא דברא מגו [נ"א משלש נקודות] נקודה קדמאה ברא אתפשטותא דחד נקודה [נ"א מגו] דלעילא והכא אגליף רזא שמא דארבעין ותרין אתוון. תרגום "בראשית", ברא שי"ת, מקצה השמים ועד קצה השמים, ששה צדדים שמתפשטים מסוד עליון בהתפשטות (משלש נקודות) שברא מתוך נקודה ראשונה. ברא התפשטות של (מתוך) נקודה אחת שלמעלה. וכאן נחקק סוד השם של ארבעים ושתים אותיות. ביאור: מרזא עלאה – יסוד אבא (רח"ו). ברא - אותיות אבר יסוד אבא (רח"ו). אתוון - תחלה היה זווג עליון דפה דא"א להוריד כח הטפה ההיא כלולה במ"ב זווגים. וכו' אמנם סוד הטפה כבר ידעת שהוא שם יה"ו, שהוא סוד חב"ד. והנה הטפה הזו כלולה מג' יה"ו של ע"ב מ"ה ב"ן, וכו'. אמנם יה"ו הראשון נעלם ביה"ו ב' של מ"ה שהוא בג' אמצעיות. אח"כ יורדין אלו ומתלבשים בשם יה"ו האחרון דב"ן, שהוא גימטריא מ"ב, והוא בג' אחרונות. וכו' ואמנם לפי שכולם מתלבשים ביה"ו האחרון שהוא מ"ב, לכן נקרא הטפה מ"ב זווגים (ע"ח שער הולדת או"א וזו"ן פרק א'). מה שאמרו מ"ב זווגים יכולין אנו לפרשו מלשון זווג פי' שאלו המ"ב אתוון הם סוד הזווג אמנם הענין הוא שנודע שאין נקודה דלא אתכלילת בחברתה ימין בשמאל ושמאל בימין וא"כ הם מ"ב זווגים ר"ל כפולים שכל אחד הוא זווג אחד שהם שנים שנים (ע"ח דרושי מ"ד מ"ן דרוש יד). **כב.** עי' מלואים אות (א). **כג.** עי' מש"כ רבינו בביאורו על ספד"צ ב ע"א ד"ה הספירות ז"ל, הן הולכין בתלת תלת, חב"ד חג"ת נה"י, ומלכות היא רביעית הכוללת את כולן, וכמ"ש תז"ח (עג ע"ג ד ע"ב) דתשע ספירות אינון משולשין בעד"א כג"ד, ח"ח"נ" ב"ג"ה" כ"ת"י", ומלכו ת

תרגום

ההיכל הראשון מרוקם בכל מה שיש ביום הראשון של בראשית, א' מן אבגית"ץ הוא כתר, אמון מופלא ומכוסה.

תיקוני הזהר

קלח ע"א

היכלא קדמאה מרקמא בכל מה דאית ביומא קדמאה דבראשית א' מן אבגית"ץ איהו כתר אמון מופלא ומכוסה:

ביאור הגר"א

מומיות, דשמר מומיות הן שמים, נמ' פרקין, נ"ו הילועיסין ופה ונומר וד' עיניס. שהוא שס ע"ב, י"ב מינון לילה ושמיס גבורים סביב להכי (שיה"ש ג ז), ויונמין מקרא הנ"ל, תהו ובהו וחשך ורוח, ד' תיבין נג' מחוון כל ס', והן נד' שמהן כמ"ש שם. ויונמין משם י"ב וכמש"ס **מרצע פרקין הכא למינון פרקי גופא ומנרין ידיעין למינון מרצעה ומינון מריסר והכא כו'**, מגל שם הנ"ל יונמ מפסוק רמשון, וכמש"ס (ט ע"ח)כח **על רחם לא כמיב נרמשים הם שים מחוון נרע מלהים כו' הם הכא שים מיבין.** וע"ל (לח ע"ח לח ע"ח) **וכולהו מלקין למ"ב כו'**, ובמיקון כ"ב (סג ע"ח עב ע"ח) **ומינון שים מחוון ולכל כו':**

מאיר הזהר

עשירין לון ורביעין לון, וז"ס שם של י"ב, שמלכות היא כלולה בכל קו האמצעי, שהוא המכריע וצריך להיות כלול משניהם, ביסוד היא עטרת היסוד, ובת"ת שם שני מלכים, ע"כ. ועי' לעיל ה ע"א, שנוק' היא רביעא לכל תלת. ועי' פת"ש נקודות טז וז"ל, נוקבא יש לה ג' שרשים ומקומות אשר היא דבוקה בז"א, הא' בעטרת היסוד, הב' בטבור, הג' בפה, והענין, כי עיקר יציאתה הוא במקום שיש נקב, שלכך נקראת נקבה כנודע, שבהיותה נקודה לבד היא בעטרת היסוד, וכשהיא פרצוף עד החזה למטה, כתרה במקום פה הטבור, ובהתגדלה לגמרי כתרה נגד הפה יסוד אימא שבדעת דז"א, בסוד כלת משה, עכ"ל. ועי' דבר רבינו בספד"צ ג ע"ד, ששם י"ב היא בדעת ששרשו בכתר. ועי' בלש"ו ביאורים ח"א נה ע"ג, שמקשה מתפילת ר' נחוניא בן הקנה ששם י"ב ביסוד, ואילו כאן כתוב שהוא תופס את כל הקומה, ומתרץ שכל העד"א הוא עניין אחד. ועי' לש"ו כללים ח"א סט ע"א שמצד עצמם אין חילוק בין ת"ת ליסוד אלא רק מצד הקו ימין ושמאל יש הבדל (עי' מש"כ רבינו בביאורו על תיקו"ז פא ע"א ד"ה ביה איהו וז"ל, והכל אחד כשזה נפתח זה נפתח ודעת ויסוד הוא א'), ולפ"ז יתבאר שאין עיקר כוונת רבינו באופן פרטי לדעת (וכן הוא בלש"ו ביאורים שם), אלא לכללות כל העמוד האמצעי כתר דעת ת"ת יסוד. ועי' לש"ו כללים ח"א סח ע"ב שמקום הנוק' הוא בטבור כמבואר באד"ר קמא ע"ב שמקומו מאחוריו. עי' הגהות רח"ו ח"ב רא ע"ב בשמא קדישא דתריסר אתוון דההוא שמא שליט באוירא: שם בן י"ב בת"ת שליט באוירא כי אויר רוח ת"ת. ועי' זהר ח"ג עח ע"ב: אדכר משה חד שמא קדישא דהוה גליף בתריסר אתוון, ופי' המקדש מלך: פי' שם בן י"ב ועיין בפ' בשלח דף נ"ח ע"א. ועי' לקמן קנה סע"ג. **כד.** עי' ע"ח שכ"ה פ"א: ה' מלך [ה' מלך] כו' בגי' מנצפ"ך, שהם כוונת מנצפ"ך (כנודע), כי מלך גימטריא צ' דמנצפ"ך. והענין, כי אלו המוחין שהם זו, הצ' הנעשים מט"ו ווי"ן הנ"ל, הנה הם נמשכין ממ"נ דבינה שהם מנצפ"ך כנודע. עי' זהר ח"א לד ע"א: (תנינן) כתיב יהו"ה מלך יהו"ה מלך יהו"ה ימלוך לעולם ועד יהו"ה מלך לעילא יהו"ה מלך באמצעיתא יהו"ה ימלוך לתתא רבי אחא אמר יהו"ה [דא חכמה עילאה] מלך דא עלמא עלאה דאיהו עלמא דאתי יהו"ה מלך דא תפארת ישראל יהו"ה ימלוך דא ארון הברית ונ"א רבי אחא אמר יהו"ה מלך דא חכמה עלאה יהו"ה מלך דא עלמא עלאה דאיהו עלמא דאתי יהו"ה ימלוך דא תפארת ישראל וכו'. תרגום: (שנינו) כתוב "ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד". "ה' מלך" למעלה, "ה' מלך" באמצע, "ה' ימלוך" למטה. רבי אחא אמר, "ה' (זו החכמה העליונה) מלך" זה עולם העליון שהוא העולם הבא, "ה' מלך" זו תפארת ישראל, "ה' ימלוך" זה ארון הברית. (ר' אחא אמר, "ה' מלך" זו חכמה עליונה, "ה' מלך" זה עולם העליון שהוא עולם הבא, "ה' ימלוך" זו תפארת ישראל). בא זמן אחר, ודוד החזיר אותם מלמטה למעלה, ואמר, "ה' מלך עולם ועד", "ה' מלך" למטה, "עולם" באמצע, "ועד" למעלה, ששם התועדות וקיום ושלמות הכל. "מלך" למעלה, "ימלוך" למטה. **כה.** עי' מלואים אות (ב). **כו.** עי' לקמן קנא סע"ב דיש י"ד פרקים בכל יד ורגל, דהיינו ד' פעמים י"ד סה"כ נ"ו. **כז.** עי' מלואים אות (ג). **כח.** עי' מלואים אות (ד). **כט.** עי' ב"ר (פ"א סי' א): רבי הושעיה רבה פתח (משלי ח) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום וגו' אמון פדגוג אמון מכוסה אמון מוצנע ואית דאמר אמון רבתא אמון פדגוג היך מה דאת אמר (במדבר יא) כאשר ישא האומן את היונק אמון מכוסה היאך מה דאת אמר (איכה ד) האמונים עלי תולע וגו' אמון מוצנע היאך מה דאת אמר (אסתר ב) ויהי אומן את הדסה אמון רבתא כמה דתימא (נחום ג) התיטבי מנא אמון ומתרגמינן האת טבא מאלכסנדריא רבתא דיתבא בין

קלח ע"א

ביאור הגר"א

נכתב, דהוא מופלא ומכוסה, כמ"ש (חגיגה יג ע"ח) נמופלא ממך כו' ונמכוסה ממך כו'[ל], ועי' נמז"ח (עד ע"ח ה ע"ד)[לא] וש"מ. והוא מומן, מומן של עלת העלות[לב], וכמו שמפרש והולך, **כגון המי ק"ק מתמר נעלת העלות ומהיה מצלו מומן**

וההוא קדמון ממר נעשה כו', ומומן מופלא ומכוסה הן גג' ריצין דציה, מ"ס הוא המומן, דציה נעשה הכל, כמ"ש נמד"ז (רלב ע"ב) נמרוכה. ועי' נסוף מד"ר (קמד ע"ח)[לג] ונמד"ז (רלב ע"ב)[לד] **וההוא דלא הוה כו' מומנא לעומנתיה כו'**,

מאיר הזהר

נהרותא ד"א אמון אומן התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה בנוהג שבעולם מלך בשר ודם בונה פלטין אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא מדעת אומן והאומן אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא דיפתראות ופינקסאות יש לו לדעת היאך הוא עושה חדרים היאך הוא עושה פשפשין כך היה הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם והתורה אמרה בראשית ברא אלהים ואין ראשית אלא תורה היאך מה דאת אמר (משלי ח) ה' קנני ראשית דרכו. **ל.** ז"ל: אמר רב אחא בר יעקב, עוד רקיע אחד יש למעלה מראשי החיות, דכתיב ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא. עד כאן יש לך רשות לדבר, מכאן ואילך אין לך רשות לדבר, שכן כתוב בספר בן סירא, במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור, במה שהורשית התבונן, אין לך עסק בנסתרות. ועי' לקמן הערה 628. **לא.** ז"ל: חיזו עשיראה דאיהו כתר מופלא ומכוסה לא גלי ביה שום מראה בעלמא הה"ד וראה ואפול על פני ולא אמר מאי חזא בגין דאתמר עלייהו במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור אין לך עסק בנסתרים מאן נסתרים דיליה אינון שית מאה ועשרים סתרי תורה גניזין (נ"א רזין) דתליין מניה כחושבן כת"ר וכל חד אוליף רזא לעילא מניה ואינון עלמין גניזין להההוא מופלא דאיהו עילת כל עילאין. תרגום: המראה העשירי, שהוא כתר, מופלא ומכוסה, לא גלה בו שום מראה בעולם, זהו שנאמר "וראה ואפול על פני", ולא אמר (פירש) מה ראה, משום שנאמר עליו "במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור, אין לך עסק בנסתרים". מי המסתרים שלו, אלו שש מאות ועשרים סתרי תורה גנוזים (סודות), שתלויים ממנו, כמספר כת"ר. וכל אחד מלמד סוד למעלה ממנו, והם עולמות גנוזים לאותו מופלא, שהוא עילת כל העליונים. **בהגר"א: ואינון עלמין גניזין** - ר"ל עולמות שלמעלה מההוא מופלא, והם בההוא שנקרא מכוסה, וז"ש גניזין, ואינון גניזין רק למופלא בלבד, אבל ממנו ולמטה, אף באצילות אין יכול להשיגם, וז"ש דאיהו עילת על כו'. ביאור: שנק' מכוסה - כי מכוסה הוא למעלה ממופלא כמ"ש לעיל בתז"ח ג ע"א ד"ה דעליה וכן בריש תיקון מב צא רע"ב ד"ה אמון, ועי' לעיל ריש תיקון ע' קלח ע"א שם אמר להיפך ואולי ט"ס שם (לש"ו). **לב.** עי' לש"ו (דע"ה ח"א יד ע"א) ש"עילת העילות" הוא כינוי לרישא תניינא דהיינו הקד"א וגלגלתא, אבל "עילת כל העילות" הוא כינוי למאציל ית"ש. ועי' דברי רבינו לקמן (קלג ע"ג ד"ה דעלת העלות) שעילת העילות הוא כינוי לא"ק. **לג.** ז"ל: ואלמלא חכמה סתימא דכלא כלא אתתקן כמרישא הה"ד אני חכמה שכנתי ערמה (משלי ח) אל תקרי שכנתי אלא שכינתי (ס"א שיכנתי). ואלמלא האי אדם לא קאים עלמא ה"ה דכתיב יי' בחכמה יסד ארץ (שם ג) וכתיב ונח מצא חן בעיני יי' (בראשית ו). ותאנא כלהון מוחין תליין בהאי מוחא והחכמה הוא כללא דכלא הוא ודא חכמה סתימא דבה אתתקיף ואתתקן תקונא דאדם לאתיישבא כלא על תקוניה כל חד באתריה הה"ד (קהלת ז) החכמה תעוז לחכם מעשרה שליטים דאינון תקונא שלימא דאדם. תרגום: ואם לא החכמה סתימאה של הכל, היה הכל נתקן כבתחילה. וזהו שנאמר "אני חכמה שכנתי ערמה" אל תקרי "שכנתי", אלא שכינתי (שיכנתי). ואם לא זה האדם, לא היה קיום לעולם. וזהו שנאמר "ה' בחכמה יסד ארץ" "ונח מצא חן בעיני ה'". ולמדנו: כל המוחין תלויים במוח הזה. והחכמה כוללת את כולם, וזוהי החכמה סתימאה, שעל ידה נתחזקו ונתקן תיקון האדם, כדי ליישב הכל על תיקונו, כל א' במקומו. זהו שנאמר "החכמה תעוז לחכם מעשרה שליטים" שהם התיקון השלם לאדם. **לד.** ז"ל: עד לא אברי עלמא לא הוו משגיחין אנפין באנפין ובגין כך עלמין קדמאין אתחרבו ועלמין קדמאי בלא תקונא אתעבידו וההוא דלא הוה בתקונא אקרי זיקין נצוצין כהאי אומנא מרצפא (ס"א מרזפתא) כד אכתש במנא דפרזלא אפיק זיקין לכל עיבר ואינון זיקין דנפקין נפקין להיטין ונהירין ודעכין לאלתר ואלין אקרון עלמין קדמאי ובגין כך אתחרבו ולא אתקיימו עד דאתתקן עתיקא קדישא ונפיק אומנא (ד"א מאנא) לאומנותיה. ועל האי תנינא במתניתא דילן דניצוצא אפיק זיקין בזיקין (נ"א דבוצינא אפיק זיקין ניצוצין) לתלת מאה ועשרין עיבר ואינון זיקין עלמין קדמאי אקרון ומיתו לאלתר) לבתר נפיק אומנא (ס"א מאנא) לאומנותיה ואתתקן בדכר ונוקבא והני זיקין דאתדעכו ומיתו השתא אתקיים כלא. תרגום: טרם שנברא העולם, לא היו משגיחים פנים בפנים, ולכך העולמות הראשונים נחרבו ועולמות הקודמים נעשו בלא תיקון. ואותם שלא היו בתיקון, נקראים נצוצי אש, כאומן זה המרדד, כאשר מכה בפטיש של ברזל, מוציא ניצוצות לכל צד, ואותם הניצוצות שיוצאים, יוצאים הם לוהטים ומאירים, ומיד הם נכבים. ואלו נקראים העולמות הראשונים, ולכך נחרבו ולא נתקיימו עד שנתקן עתיקא קדישא, וגם יצא האומן (כלי) לאומנותו. ועל זה למדנו בברייתא שלנו: שהניצוץ (שהמאור) הוציא את הניצוצות לש"ך צדדים, ואותן ניצוצות נקראות עולמות הראשונים, ומתו מיד. ואחר כך יצא האומן (כלי) לאומנותו, ואז נתקנו בזכר ונקבה, ואלו הנצוצות שנכבו ומחו עתה - נתקיימו כולם.

תיקוני זהר

ביאור הגר"א

ומכוסה הוא מכמעט סמימאה עלמהנ"ק, מוירא עלמה. ומופלגנ"ו הוא ריצא עילמה לכל ריצין"ו. ומלף מורה על כולסנ"ק, מלף מאמן כנ"ל, מלף פלא, מלף מכוסהנ"ק, דהוא נה נסתריק, יומר מכל הנסתריס, ולכן מאמרו (חגיגה יג ע"ב) במה שהורצית המצונן אין לך עסק בנסתרות, שהן מצ"דמ"ק, שהן הנסתרות לה' מלהיו (דצריס כט כח), בזמנה וריאה ולבא (ע ע"ב), דריאה כלולה עם לבא, אס אין בינה אין דעת אס אין כו' (מכות פ"ג מי"ז), דרומה דיליה נשיב בלבא כו' (לעיל נה ע"ב), ולכן תשיב בכ"מ רק מומה ולבא. וכן בע"ס, מבל הן ג' כנ"ל, ולכן מוחיות יה"ו הן נסתרות, נה נסתר, ולפי שלבא סופא דג"ר וריצא לז"ת, שהיא קצר המרכבהמ"ג, לכן היא מינה נה, רק בסוף התיבה לבד, ומפני שהיא כתר לז"ת והיא דוגמת הכתר, היא נחה אחר כל תנועה, דוגמת המלך. אבל המלך היא טמירא דטמיריןמ"ג, כנ"ל, שהיא אחר כל תנועה, ואין בה נה נראה רק לפרקיס מועטיס כו', והיא נסתר לף מהנסתריס, נחה אחר נה, כמו הוא היא, ולכן מלו ג' חיבות, הוא היא, מורה על זו"נ נסתריס, שכל המוחיות הן מוחיות נסתריס, והה"ס מפני שהיא נרגשת יותר מהן (עי' פע"ח שבועת פ), שמה בתחילה בתנועה ומוחיות לו"י נסתריס תחתיה. ופלא שמופלא מהכל. והתורה מתחלת בב' ונגרא העולם בב',

מאיר הזהר

לה. עי' אד"ר קכח ע"ב: בחללא דגולגלתא קרומא דאוירא דחכמתא עלאה סתימאה וכו' והאי קרומא אתחפייא על מוחא דאיהי חכמתא סתימאה, ועי' מבו"ש ש"ג ח"ב פ"ד: ודקדק באומרו תחילה חכמתא עילאה סתימאה ואח"כ אומר דאיהי חכמתא סתימאה להורות מ"ש כי תרי מוחין הוו. חד היא ההיא אוירא דאתעביד מוחא עילאה אל הגלגלת וזה נקרא חכמתא עילאה סתימאה אך מוחא תנינא חכמה דא"א אינו עילאה אמנם נקרא חכמתא סתימאה ולא עילאה. **לו.** עי' לש"ו ביאורים ח"א כ ע"ד שמשנה הגרסא כאן, שמכוסה למעלה ממופלא, ועי' ס"י יד ע"ג שגורס כמו שכתוב בביאורים, וכן בתז"ח ג ע"א ד"ה דעליה. **לז.** עי' אד"ז רפח ע"א שמו"ס מכונה רישא לכל רישיה, ואוירא מכונה רישא דכל רישא. עי' לעיל ריש תיקון מב (צא ע"א) וכן בתז"ח ג ע"א ד"ה דעליה ודף ה ע"ד ד"ה ואינון וכן בס"י פ"א סוף מ"י ופ"ג מ"ב אופן א' ובכל המקומות הללו אמר כי מכוסה הוא למעלה ממופלא ואולי ט"ס כאן ובמקום ומכוסה צ"ל ומופלא ובמקום ומופלא צ"ל ומכוסה אמנם לעיל מה ע"א אמר ג"כ כמו כאן (לש"ו). **לח.** עי' זו"ח מח ע"ב: ז"ל: א תיקונא דיליה דיוקנא וסתרא דאדם בתרין גווינין רישא דלעילא איהו נקודה קדמאה דשלטא על כלא בגליפו דאתעטר לאתפשטא תחותיה וא"ו דאיהו רזא ודיוקנא דאדם (שלימו) הוא ובת זוגיה דלת דלתתא דאתאחדת מסטרוי ודא איהו שלימו דאדם. תרגום: א התקון שלו הדיוקן והסתר של אדם בשני גונים הראש שלמעלה הוא נקודה ראשונה ששולטת על הכל בחקיקה שהתעטרה להתפשט תחתיו וא"ו שהוא הסוד ודיוקן של אדם הוא ובת זוגו דלת שלמטה שנאחזת מצדו וזוהי השלמות של אדם. פירוש: ר"ל בב' אופנים מורה על ציור האדם. א' י' שע"ג נגד ראש, והוא נגד חכמה, שכולל כל ג"ר בציורו. ועי' בפ' ויקרא (י ע"ב). י' (צ"ל ו'). המסדר) הוא גופא שכולל ו"ק. ד' הוא פרצוף הנוק' מאחוריו. וע"ש יו"ד שלימו דכלא ו"ד דכר ונוקבא (פי' א' בציור יו"ד כנודע). ובאופן ב' האלף כולל ג' קווין חג"ת, שהן שלימו דכלא. וע"ל בסתרי אותיות (ח ע"ג, ט ע"ב). והכל דרך א' שבג' נכלל הכל, הן בדרך שורק, הן בדרך סגול, ואבות יוכיחו. וכן ישראל, ואנכי נטעתיך שורק כו', והייתם לי סגולה כו'. וכן ג' יסודות, שהן נגד האבות והבן (יהל אור). עי' לקמן קמח ע"ב. כתוב כי יד על כס, חסר א'. והנה אותו הא' שחסר הוא אור הכתר, שאמר האריז"ל (שער טנת"א פרק ז') כי א' הוא כתר, אל"ף פל"א, וכן הג' רישין עלאין כולם הם בא', אפס אין א"א כמ"ש הגר"א (בריש תיקון ע' קלח ע"א), וכן הוא ג"כ בפע"ח (שער העמידה בברכת בונה ירושלים פרק יט) ע"ש [כי אני ראשון ואני אחרון ר"ל אני שהוא מלכות שהיא ה' אחרונה גם הוא ראשון שהוא אין אותיות אני שהוא כתר] (דע"ה ח"ב קטז ע"ד), א' כתר, כי אל"ף הוא אותיות פל"א, והוא כתר שהוא מופלא ומכוסה, וכן הג' רישין עלאין שהם כללות הכתר דאצילות נקראו אפ"ס אי"ן א"א, שהם כולם בר"ת א', וכן נקרא כתר אויר, אור וי' גניז בה, והוא חכמה הכלולה בכתר, והוא אוירא עלאה, והוא ג"כ ר"ת א' (ביאורים ח"א פז ע"א). א' הוא מרמז על הג' רישין עלאין, שהם הג' צחצחות העליונים, הנקראים כולם בא', שהם אפ"ס אי"ן א"א וכו', וכן הוא מרמז הא' ג"כ על הג"ר הנקראים כולם בא', והם א"א אבא אימא (דע"ה ח"ב קלד ע"ב). **לט.** עי' יהל אור ח"ב לט ע"ד: אלף בכתר וכו' היפוכו של אלף פלא, במופלא כו'. ועי' מלואים אות (ה) עוד ד' דרכים בביאור ענין אלף פלא. **מ.** וזהו שאמר שהם רמוזים באות א', ללמדינו על ההעלם שבהם, ולשלול מהם כל הבחנת תמונה ודמות ח"ו. וכן הוא ללמדינו על האחדות שבהם, כי הגם שאמרנו שהם (אוירא ומו"ס בסוד) זו"ן והם ב', הנה הם רמוזים באות אחד ובאות אל"ף שהוא אחד, גם מצד עצמו להורות על גודל האחדות שבהם, כי מה שאמרנו שהם שנים והם זו"ן, הוא רק ע"ש הפעולה שיוצא מהם וכנודע, וזהו שאמר ואינון רמיזין באת א'. ואמר רישא וסופא י' י', כי הוא מורה ג"כ על עוצם האחדות שבהם, שהרי אינם מרומזים בבחי' שונות אלא רק בבחי' אחת הוא י' והיא י' (דע"ה ח"ב צב ע"ד). **מא.** עי' לקמן קנא ע"א והערה 015. **מב.** עי' לקמן קנא ע"ב. **מג.** עי' אד"ר קכח ע"א, ועי' מלואים אות (ו).

ביאור הגר"א

נרמזים, שהוא רמזית הגילוי, רמזית תכמה (תהלים קיט י), **ושם מין תשנון ומספר, דמספר מתחיל מספרים, דבתחל מין מספר כידוע**[מד]. **ושם הוא תד ולא נמוסבנא** (זהר ח"ג מה ע"ב)[מה], **וכל הג' ריתין כולן בת', שהוא יו"יתו, ות"ו הוא נמויבת כידוע, והן מ"ם למעלה** (קיג ע"ח קלג ע"ב) **שור גניז וטמיר כו', והוא גניז וטמיר בתופלת ומכוסה, וקדמון לת ומצופתת**[מז], **הוא בג' מוחין דמ"ס**[מח], **דשם הוא קמ"ץ**[מט], **ר"ת הג"ל, והן גגד ג' לרגין דכלילין כולת, והן ג' הויות כמ"ש בת"ז** (רפח ע"ב)[נ] **וע"ז נאמר** (ישעיה נח יא) **והשביע בצחצחות נפשך, לת ולחות**[נא], **ועי' מ"ש למטה** (קלח ע"ג, קמ ע"ג):

מאיר הזהר

מד. עי' הר"י דמן עכו (ספר יצירה פ"א מ"ז): ולפני אחד מה אתה סופר, כי אין מספר באחד אחר שאין לו שני לא יפול תחת המספר. **מה.** ז"ל: כתרא עלאה טמירא היא קדמאה ועל דלא עייל בחושבנא תניינא הוי ראשית. תרגום: כתר עליון זה טמיר הוא ראשון, ועל שלא נכנס בחשבון השני הוא ראשית. **מו.** עי' תיקו"ז לעיל יז ע"א (ועי' עוד כא ע"א), שהוא צורת אלף כזו: . עי' ע"ח עקודים א' שיו"י היא אורות פנימיים ויו"ד היא אורות מקיפים. ועיי"ש שט"ז פ"ו: מזל החי' הוא סוד שציורו יו"י, ומזל י"ג צורתו יו"ד, וכו' א' שצורתו יו"י הוא באבא, וא' שצורתו יו"ד באמא, ע"כ. ועיי"ש של"ט פ"א: כמו שהאיש נותן מ"ד לאשתו, ונמשכין מן המוח שלו, כן ג"כ מן האשה מן מוח שלה יורדין מ"נ ברחם שלה, ומאלו מ"נ ומ"ד הנמשכין מן המוח של הנקבה והזכר, מהם ממש נוצר הולד, שהם הנשמות. ואלו הם סוד ב' יודי"ן שיש בצורת א', כי י' עלאה הוא מוח זכר, וי' תתאה מוח נוקבא, ואות ו' בנתיים הוא חד פריסא דאתפרס הנזכר בזוהר (ח"א סה ע"א). וי' עילאה מ"ד ויורדין עד ההוא פריסא שהוא ו', וי' תתאה הוא מ"נ ועולין לגבי ההוא פריסא, ועיי"ש פ"ה: כל בחי' אותיות דאלפי"ן שהם מהבינה ולמטה, צורתן יו"ד במלואה כזה , ומן הבינה ולמעלה צורתם יו"י כמ"ש בתקונים. ועי' מלואים ואת (ד). **מז.** ג' בחי' בא"ק שהם כולם שמות ע"ב והם כולם נעלמים. והנה הם בבחי' הג' צחצחות העליונות אשר הם למעלה מהכל, והם אור קדמון צח ומצוחצח כמ"ש בתיקונים (תיקון ס"ט קלג ע"ב) וכן הרמ"ק ז"ל בפרדס שער הצחצחות פ"א בשם רב האי גאון. והנה הם ישנם בכל עולם ועולם, ובענייננו הנה הם הג' בחי' ע"ב הנזכרים, אשר הם למעלה גם משורשים העיקרים דהאח"פ וכנז' (דע"ה ח"א כג ע"א), הרצון והמחשבה וההרהור שבו כנ"ל פ"ג, [ואלו הג' גילויים הם בסוד אפס אין א"א, וכן רדל"א עתיק (כי רדל"א הוא הג"ר שבו ועתיק הוא הז"ת שבו [ע"ח מלכים ח']) א"א, וכן הם הג' צחצחות העליונים הכלליים, וכן סוד הג' רישין הכלליים והשי"ת יכפר, וע' בהגר"א בתיקונים ריש תיקון ע' דף קל"ח ע"א, ובתז"ח דף נ' ע"א ד"ה בריש [כמו באדם המחשבה שרוצה לעשות הדבר, והרצון הוא קודם למחשבה, וקודם להם התחלת הרצון כשמתעורר לחשב, והן ג' ראשונות כתר הוא התחלת הרצון, והוא סתום מאד שנעלם אפי' מאדם עצמו, וזהו בריש הורמנותא, הוא תרגום של רצון, והוא בעולמות אדם קדמון שהוא כתר של ד' ד' עולמות אבי"ע בסוד ד' פרצופין, לכן נחלק לשתי בחינות שבכתר ע"י וא"א, וכן כאן אויר קדמון, ואדם קדמון, שכתר נקרא חכמה קדומה כמ"ש לקמן (ע"ו ע"ב) ע"ש, ואמר דמלכא שכתר הוא מלכות של עולם שלמעלה בכל עולם.] והנה כל אלו הג' גילויים הראשונים הנה הגם שאנו קוראים אותם בשם גילויים, אך אינם גילויים אלא רק בערך אמיתתו הנעלמה ית"ש אשר למעלה, ובערך זה הוה בחי' א"ס והעולמות דא"ס ג"כ מכלל הגילויים וכנ"ל פ"ג, אבל באמת הנה הם אינם גילויים ממש כלל מאחר שהם רק בבחי' מחשבה ורצון, ובא"ס עצמו ית"ש אשר אין בו שום תפיסה כלל בשום אות ונקודה, וא"כ הרי הוא נעלם מכל העולמות שלמטה בתכלית ההעלם, וכן גם הקו וצמצום ואדם קדמאה שהם מהעולמות דא"ס הם כולם טמיר ונעלם מופלא ומכוסה (הקדו"ש טז ע"ב), א' הוא מרמז על הג' רישין עלאין, שהם הג' צחצחות העליונים, הנקראים כולם בא', שהם אפ"ס אי"ן א"א, ע' הגר"א בתיקונים (ריש תיקון ע דף קלח ע"א) ע"ש. וכן הוא מרמז הא' ג"כ על הג"ר הנקראים כולם בא', והם א"א אבא אימא. ואות ז' הוא מרמז על ז"א, וכן על זו"ן שהם הז"ת. וכאשר מתייחדים הג' רישין עלאין והג"ר ומתגלים בהז"ת שהם הזו"ן, הנה נעשה ונרשם מלת "אז", שהוא היחוד והגילוי אות א' בז', הג"ר בהז"ת (דע"ה ח"ב קלד ע"ב). **מח.** היינו כל הכח"ב שבא"א נכללים במו"ס שהוא הבינה כל הג"ר כחד חשיבנן (ע"ח שער מטי ולא מטי פרק ב), ועי' מלואים אות (ז). **מט.** עי' לקמן קנא ע"א שניקוד קמ"ץ היא רמז לכתר. **נ.** עי' מלואים אות (ח). **נא.** עי' זהר ח"א רכד ע"ב: תנא בתרין קשורין אתקשר נפשא בכל ריש ירחא ושבתא בקשורא דרוחא די בין ריחי בוסמין דבגנתא דעדן דארעא ומתמן אזיל ושאט ואתקשר עם רוחא בנשמתא דצרירא בצרורא דחיי ומתרויא ומתזנת מאינון זיוין יקרין דהאי סטרא ודהאי סטרא הדא הוא דכתיב (ישעיה נח יא) ונחך יהו"ה תמיד תמיד דייקא והשביע בצחצחות נפשך מהו בצחצחות אלא צחותא חד כד אתקשר ברוחא דבגנתא דלתתא צחותא דלגו מן צחותא כד מתקשרן בנשמתא דלעילא בצרורא דחיי והיינו בצח חד צחות תרין דאינון לעילא לעילא לביקירו דנשמתא [ודאי] כלומר [וצחצחות] (צח צחות) מאן ירית דא נפשך נפשך ממש זכאה חולקהון דצדיקייא. תרגום: למדנו, בשני קשרים נקשרת הנפש בכל ראש חדש ושבת, בקשר של הרוח שבין ריחות הבשמים שבגן עדן שבארץ, ומשם הולך ומשוטט, ונקשר עם הרוח בנשמה שצרורה בצרור

תיקוני זהר

תרגום

האות ב' היא אלפיים שהיתה תורה טמונה בחיקו, "שעשועים יום יום". ג' גומלת ומגדלת, והיא האם העליונה, גומלת חסד עם הספירה הרביעית, שהיא ד'.

ית"ץ י' חכמה, ת' תפארת, צ' צדיק, ומי הוא חכמה י', כאן זו חכמת שלמה.

א', אמון מופלא, רקם וצייר ציור בהיכל של אדם הראשון של כל הקדומים, שיש אדם ויש אדם. יש אדם, שאין ספירה שלא נקראת אדם, אבל אדם

תיקוני הזהר

את ב' איהו שני אלפים דהוה אורייתא טמירא בחיקו שעשועים יום יום[נג] (משלי ח ל) ג' גומלת ומגדלת ואיהי אימא עלאה גומלת חסד עם ספירה רביעאה דאיהי ד':

ית"ץ י' חכמה ת' תפארת ץ' צדיק ומאן איהו חכמה י' הכא דא חכמת שלמה:

א' אמון מופלא רקים וצייר ציורא בהיכלא דאדם קדמאה דכל קדומים דאית אדם ואית אדם אית אדם דלית ספירה דלא אתקריאת אדם[נד] אבל אדם

ביאור הגר"א

את ב' איהו כו'. ר"ל, חכמה, ג' דנרנחי"ם, המחלת המורה שמשם המורה, כ"ב אמות וי' נקודות, כמש"ל[נה] בספר יצירה (פ"ב מ"ח) גל"ג נתיבות פלימות חכמה כו'. והוא **ג' מלפים שהם כו'**, ועי' בזוה"ק[נו] פ' ואתחנן[נז] ענין ג' מלפים: **ג' גומלת כו'.** להיות מס הנניס, וינקא להו, ומשקי ליה תדירין, כמ"ש (משלי ג יט) ושמיס לא זכו בעיניו[נח], (משלי ג יט) כונן שמיס בתבונה: **גומלת כו' דאיהי ד'.** ר"ל, מלכות, דאיהי רביעאה לכל תלת (לעיל ה ע"ח) ואיהי רביעאה דשמא קדישא, כנ"ל בסוד עטרת בעלה (משלי יב ד), את רביעאה דשמא קדישא, ואמר **דאיהי ד'**, ר"ל שהיא נקראת אות ד' ע"ש שהיא דלה ועניה[נט], דל"ל מגרמה כלום (זהר ח"ג קפג ע"ב), ואמרו (שבת קד ע"ב) ג"ד גמול דלים, והוא כמ"ש כאן, ואמר כאן ג' דנרנחי"ם, ת' גומלת ומגדלת, ג' גומלת חסד כו'[ס]:

י' חכמה. דכל יו"ד היא חכמה, אלא דכאן חכמת שלמה, והיא נאצלת קודם בעלה, בסוד ד"ו פרלופיס[סא], ד' ו', ולכן כל השם הוא כסדר הע"ס, ומ"ת כולל מהאי ולדיך בניין[סב]: **א' אמון כו'.** עתה חוזר לפרש בפרטיות: **בהיכלא דא"ק כו'.** ר"ל, בהמר כמו שמפרש והולך, ור"ל שהיכל

מאיר הזהר

תמיד דוקא. "והשביע בצחצחות נפשך". מה זה "בצחצחות", אלא צחות אחת, כשנקשרת עם הרוח שבגן שלמטה, צחות שלפנים מן הצחות, כשנקשרים בנשמה שלמעלה בצרור החיים. והיינו בצח אחד, צחות שנים, שהם למעלה למעלה, בכבוד הנשמה ודאי. כלומר, צחצחות, מי יורש את את זה, "נפשך", נפשך ממש. אשרי חלקם של הצדיקים. ביאור: צחות תרין - מה שהיה לנשמה ומה שנתוסף לה בשביל הרוח (אור יקר). עי' ע"ח שער עתיק פרק ה'. **נב.** צ"ב מה הם "שעשועי תורה". ונראה לענ"ד, ששעשועי תורה הם לימוד מתוך רצון מלא, והיפוכם הוא לימוד מתוך הכרח, היינו מתוך חיוב וכפייה חיצונית. ושני קצוות אלו הם בחינת כתר ומלכות. ולכן לעתיד לבוא, שאז הכל יהיה מתוך רצון שלם ובלי גבול, יתגלה בחינת הג"ר, ויהיו שעשועי תורה יום יום. אולם כעת, בעולם הזה, עיקר לימוד התורה הוא מתוך הכרח וקבלת עול מלכות שמים. **נג.** שם אדם הרי נקרא בו כל עולם ועולם מכל העולמות כולם, כגון אדם דאצילות, ואדם דבריאה, ואדם דיצירה, וכן אדם דעשיה כנודע (כללים ח"א עד ע"א). כל אור פרטי הוא בחי' אדם (שם ע"ב). ועי' ע"ח (היכל אבי"ע ב) שבכל ספירה יש י"ס וממילא נחשב הדבר כאילו כלול בכל ספירה פרצוף שלם. **נד.** נדצ"ל כמ"ש. **נה.** צ"ל בז"ח. **נו.** אולי בהר (מ ע"א), ועי' זו"ח ואתחנן מו ע"א, הוב"ד במלואים אות (ט). **נז.** עי' לעיל יט ע"א, ש"אשקי" היא לשון של השפעה בגדלות, ועי' אד"ז רצ ע"ב: תבונה אקרי בשעתא דינקא לתרין בנין ב"ן וב"ת דאינון ו"ה. **נח.** עי' ע"ח (שי"ד פ"ד): כבר בארנו כי מן יסוד דעתיק (נ"א א"א) יוצא הבל ונחלק ב' ראשים לאו"א והנה ראשם דאו"א מגיעין עד דיקנא דא"א דבמזלא אתכלילין ולכן אין האורות שלהם צריכין לחזור בסוד אור חוזר ממטה למעלה דרך השערות כמו ג"ר דא"א ואמנם כוונתם לתת מוחין אל בניהם זו"ן מחמת חשקם ואהבתם אל בניהם בסוד ושמים לא זכו בעיניו כי ז"א נקרא שמים לא זכו בעיניהם של או"א ותמיד נראה להם שעדיין צריך תיקון יותר ולכן מתקנים אותם תמיד ומנחילין להם עטרות. עי' זהר ח"א רז ע"א הוב"ד במלואים אות (י). **נט.** עי' דע"ה ח"א ד ע"ג בענין למה מלכות מכונה ד'. **ס.** צ"ע שהרי "גומל חסד" הוא לשון של קיום למעשה ובסוד קטנות, ואילו לשון "גומלת ומגדלת" היא בסוד של מוחין דגדלות. **סא.** עי' ברכות סא ע"א: אמר רבי ירמיה בן אלעזר דו פרצופין ברא הקדוש ברוך הוא באדם הראשון שנאמר אחור וקדם צרתני. ועי' לעיל מ ע"ב שזה ד' וו'. ולעיל קכ ע"א: ה' אתפלג לד"ו פרצופין ד"ו ד' ארבע רגלין דכרסיא ו'. **סב.** פי' נה"י.

ביאור הגר"א

רמזון, שהוא רמיזת כנ"ל, כולל ד' היכלין[סג], ג"ר ודעת כידוע נכלל היכל שביעי, והוא ד' רגלין דכסא, ושסה היכלות דלמטה שית דרגין, והן ג' תותיות רמזונות כנ"ל, וג' מחרונות הן סוד הדעת כולל ו"ק[סד], שורש לשית היכלין שמתמיו כידוע, שזהו סוד הדעת, ולפי שהדעת נכלל מג"ר, כן נתחלק לג' תותיות שכוללין ז"ת, דו"נ ולדיק מכריע בינתים, שע"ז הולך נתלת תלת, ספר וספר וסיפור (ס"י פ"ח מ"ח), ולכן לא מפרש רק הג' תותיות נגד היכלין דהיכל זה, וכמש"ל למטה **עד הכף מ' מן אצ"ג תתי' כו' ג' כו'**, דכמן הוא היכל הכתר, ומשר **קדמאה דכל קדומים**, משום דחו"ב הן ג"כ קדומים לעולם תלפיס שנה, קדומה לעולם חסד יצנה (תהלים פט ג)[סה]. ומשר **למית מדס כו'** - ר"ל דלכן מ' דמ"ק, דמ' מורה על מדס, ושס הוא מדס, מע"ג דכל ספירה נק' מדס, מ"מ הוא מדס קדמאה[סו]. ומשר כתר עליון[סז] דיש שמר כתריס, כמו כתר דז"מ[סח] ושמר פרלופיס, וכמ"ש בריש מד"ז (רפח ע"ג)[סט] **רישא עילאה ע"ק שמימה דכל שמימין רישא דכל רישין**, והוא כולל ג', ג' ריסין, גולגלתא ומוירא ומ"ס, ונגד זה משר **כתר עליון שמיס וממיר**[ע], כשדר. ועוד למעלה למעלה רלמ"ג כולל ג"כ ג', שכל רישא כולל ג', שלכן משר שס ג', **דלמו ריסא ולא ידע ולא שמיידע כו'**, ונגד זה משר כמן, **שמיס כו' עלא כו' קדמון**, והוא מלמטה למעלה, והבן משד:

קלח ע"ב

מאיר הזהר

סג. עי' עץ חיים (שמ"ו פ"א): הנה בריאה יש בה י"ס והם הנקרא שית דרגין לכורסייא שהם ו' היכלות שיש מלבנת הספיר עד היכל הרצון וד' רגלין דכורסיא הם בהיכל ק"ק ואלו הד' רגלין הם ההיכל ז' דבריאה והנה היכל זה כולל ד' היכלין כחב"ד דבריאה ואלו הן ד' רגלין דכורסייא. ואמנם אע"פ שהם ד' רגלין אינן נחשבין במנין רק במספר ג' היכלין שהם כח"ב לפי שהדעת שהוא הד' אינו עולה במנין כי הוא נעלם מאד בין חו"ב. ועי' שעה"כ (קדיש א): נקרא ארבע רגלין דכורסי' והרי נשלמו י"ס דבריאה. האמנם ענין הכסא הוא ענין ג' אורות שנמשכין ויורדין מן אימא דמקננא בכורסי' בג"ס כנז' בתיקוני' ואותם השלש אורות הם נשמת הבריאה והם הנק' כסא הכבוד והם נקראים קודש קדשים קדש חד קדשים תרין הא תלת ואלו הג' אורו' הנז' הנק' קה"ק מקננא ומתלבשן בזה ההיכל העליון דבריאה הכולל ד' היכלין בתוכו הנקרא ד' רגלין דכורסייא כנז' וע"כ נק' ההיכל הזה קה"ק ר"ל בהיכל שבו מתלבשין ג' אורות עליונין הנקרא ק"ק והרי נתבאר כי עולם הבריאה עצמו הוא עשר היכלות הנז' והג' אורות עליונים שהם נשמה להם הם הנק' כסא והרי איך הבריאה היא עשרה והיא י"ג והבן היטב כל זה. **סד.** פי' הפנימיות של ו"ק עי' לעיל כט ע"ב יעקב מלבר משה מלגאו. **סה.** עי' זהר ח"א רל ע"ב. **סו.** עי' ביאורים (ח"א י ע"ג): יש אורות הרבה שהם למעלה מהא"ק, אלא שהם אינם מכונים בשם אדם כלל, כי למעלה מהא"ק אין שום גילוי לתכונת פרצוף אדם כלל, ולכך נקרא הוא בשם אדם קדמאה, כי הוא הגילוי הראשון לבחי' אדם, אבל ישנם באמת אורות רבים ונשגבים אשר הם למעלה למעלה ממדרגת א"ק. **סז.** עי' הקדו"ש טז ע"ב לעיל הערה 74. אך רישא תליתאה שהוא המ"ס הוא א"א והוא הנקרא בשם כתר עלאה, ע' תיקונים (סוף תיקון כ"ב עו ע"ב), וע' הגר"א ריש תיקון ע' (קל"ח ע"א). וכן הוא כ"ז ג"כ בא"ק, שבחי' המ"ס שבו הוא הא"א שבו, ועל זה אמר כי הע"ב הוא במוחין דיליה נגד א"א, ור"ל על המ"ס שהוא מוחא חדא דכליל תלת. אך מה שאמר שהוא נגד א"א ואבא, וכולל את אבא ג"כ בהמ"ס, הרי זה הוא לכאורה קשה מאד, כי הרי באצילות הנה לא נכלל אבא עם א"א בהמוחין כלל, כי מקומו של אבא הוא רק מהגרון עד החזה, והוא נכלל במזל עליון כנודע (ע"ח או"א א) (דע"ה ח"א ח ע"א). הרישא תליתאה, מ"ס, הנה הוא הנקרא בשם א"א שהוא הכתר הכללי, אשר גם הוא לא נתפס בשם כלל אלא רק שהוא מרומז בקוצו של י' (ע' שער דרושי אבי"ע פ"א ובתיקונים להגר"א ריש תיקון ע' דף קל"ח ע"א) ומתחיל הד' שמות עסמ"ב רק מהגרון ולמטה, שע"ב ס"ג הם או"א ומ"ה ב"ן הם זו"ן. אמנם כאשר שאנו מבחינים את התחלת הגילוי גם מא"א, ומשום שהרי גם הוא נתגלה עכ"פ בהי"ג ת"ד שבו, שהם הי"ג מדות הרחמים אשר בהם מתקיים העולם גם בדור שכולו חייב רח"ל, והרי יש גילוי עכ"פ גם לא"א ג"כ, הנה נבחן גילויו דא"א שהוא המ"ס בשם ע"ב, והאו"א אשר הם מהגרון ולמטה הנה הם רק בשם ס"ג נגדו, כי א"א הוא רחמים פשוטים, משא"כ או"א שמהם יצא הזו"ן שהם חד"ר, ולכן נבחנים שניהם רק בשם ס"ג (דע"ה ח"א ט ע"ג). [אמנם דע כי מה שאמרתי לעיל בסמוך שהכתר העיקרי דכל תחתון הוא רק מהטבור ולמטה דהעליון, כוונתי הוא כי הגם שבפרטיות הנה יש ד' בחי' בכתר, שהם רדל"א גלגלתא אוירא ומ"ס, והתחלתם הוא זה למעלה מזה עד התחלת הז"ת דהעליון וכנ"ל סי' ג', ואלו הד' נכללים בג', כי גלגלתא ואוירא הם חד, שהם שניהם הרישא חוורא, ואלו הג' הם נקראים אפס אין א"א, ע' הגר"א בתיקונים (תחילת תיקון ע קלח ע"א), והרי יש כמה בחי' בכתר (וכן הוא בהכתר דכל פרצוף), אשר הם זה למעלה מזה בהת"ת דהעליון וכנ"ל סי' ג'. עכ"ז הנה הכתר העיקרי הוא רק המ"ס, כי הוא התחלתו בגלוי, אבל העליונים ממנו הם התחלתו בהעלם, כי למעלה מהמ"ס הם כולם נעלמים, ושם הוא האור הגנוז, והתחלתו בגלוי הוא רק המ"ס, והוא העיקר הנקרא בשם א"א, והנה הוא מהטבור ולמטה דהעליון עד סוף הגוף, ולכן אמרנו כי הכתר העיקרי דכל תחתון הוא רק מהטבור ולמטה דהעליון ודע זה.] (דעה ח"ב צח ע"ד). **סח.** בינה (לעיל נא ע"ד). **סט.** עי' לקמן הערה 211. **ע.** עי' לעיל הערה 46.

תיקוני זהר

תרגום

הראשון העליון של כולם, כתר עליון, נסתר וגנוז. נסתר כל הנסתרים, עילת העלות, קדמון לכל קדומים. בשביל האדם הקדמון הזה נאמר בעלת

תיקוני הזהר

[ס"א עלי']ו קדמאה עלאה דכלהוע כתר עליון סתים וטמירעא סתים דכל סתימין עלת העלות קדמון לכל קדומים בגין האי אדם קדמון אתמר בעלת העלותעג

שינוי נוסחאות: ו. נמחק במהדורת אמסטרדם, ומהדורת זיטומיר ולא מצאתי מקור לנוסח זה.

ביאור הגר"א

בגין האי אדם קדמון אתמר בעלת כו'. ר"ל, למד קדמון להוא הכתר ממר (משלי ח ג) **ומהיה מגלו**, ר"ל מגל עילת העילות ממון, כמו שמפרש **והולך לעלת העלות ממר לגי"ק נעשה כו'**, נמצא להוא המומן. וכל פסוק זה על היכל זה, "ומהיה מגלו ממון" נכתר, "ומהיה שעשועים יום יום", גמו"ג דכלילין כחדא, אע"ג דלמר בחכמה נכלל ג"כ הבינה דלגי מתפרשין (זהר ח"ג ד ע"ב), וזהו ג' פעמין ומהיה, כמ"ש (שמות ג יד) **אהי"ה אשר אהי"ה**עב. **משחקת כו'**עג **הוא הדעת, שעליו נאמר** (משלי קד כו) **לויתן זה יצרת לשחק בו.** ועי' בפרשת שמות (יח ע"ב)יו. וכל השמחה ושעשועים, הכל בו וכמ"ש בשדרש הנעלם פרשת תולדות (קלד ע"ב)עז. ואמר ג' דברים: משחקת לפניו בכל עת, הוא במקומו, וזהו לפניועה בג"ר, דהס נק' לפניו. ואמר "בכל עת", דשם לא מתפרשין לעלמין עח, והוא חידו תדיר, זיווגא תדיר, דלא פסיק. "משחקת בתבל ארצו", נווק'. "ושעשועי את בני אדם", בדכורא, שהן חרץ ואדם, כמ"ש בפ' ויגש (רמ ע"ב)פ ובפ' אמור (לג ע"ב)פא וס"מ. וכמ"ש (ישעיה מה יב) **אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי, והן ו' חותיות הנ"ל, ואהיה כו' ז', ואהיה כו', יוס יוס ג', ג' משחקת לפניו בכל עת, לזיק דנק' נהר על שמופג, וכן ידעפד, וכולו נכלל בו, וכל שרשו ומלילותו משם, וכן פעולתו, לזה משחקת כו' ושעשועי י' ת':**

מאיר הזהר

עמ. יש לכל עולם ועולם שם המיוחד לו בפנ"ע, כגון אצילות בריאה יצירה עשיה, משא"כ העולם דא"ק אין לו שם מיוחד כלל, [ואין לומר כי הוא ע"ד אדה"ר שנקרא בשם אדם סתם שהוא ג"כ רק שם כללי, ומשום שהוא הכולל לכל האנשים כולם וכולם יצאו רק ממנו, כי האמת הוא כי לאדה"ר היה השם אדם לשם פרטי ג"כ, אשר הוא שייך רק אליו, כי רק הוא אשר נלקח מן האדמה ממש.] אך בדברינו הנ"ל הרי ניחא היטיב, כי הרי כל שם אשר לכל עולם הנה הוא לפי תכונתו ומעלתו, שהשם אשר נקרא בו הוא מורה על מדרגתו אשר נבדל בו מזולתו, ועל זה הוא ג"כ השם דאדם קדמון אשר הוא על עולמו כולו בכלל, כי הוא מורה שלא נמצא בו תכונת אדם אלא רק בכללותו דוקא. והיינו כאשר נצרף את כל חלקי עולמו כולו כל חלקיו זה עם זה, אז דוקא הנה נמצא בו בכללות כולם יחד תכונת אדם שלם, אבל זולת כללות כולם יחד לא נמצא בו מתכונת אדם מאומה (כללים ח"א עד ע"א). **עמ.** א"ק הוא הגילוי השלישי לאחר אור א"ס וצמצום וקו (הקדו"ש טז ע"א). עי' ביאור רבינו על ספד"צ כח ע"ב: טמיר וסתים, א' שמתלבש תוך הפרצופים, ועוד שנעלם להשיגו שנקרא אין לגודל העלמו עי' ב"ע פ"א ע"א, ז"ל, טמירא סתימא דכולא ר"ל שהוא טמירא שמתלבש באו"א וזו"נ וראשו לבד מגולה, וידוע כי או"א במזלא אתכלילין שהם מכוסים תחת הדיקנא, שבאמת הם מלבישים כי אם הזרועות לבד, וכל שמתלבש בתחתון הוא מושג אליו, משא"כ הדיקנא שאינו מתלבש בהם ורק חופף עליהם בסוד אור מקיף כמו שית', נמצא שהוא טמירא מכולא ר"ל אפי' מאו"א שאינם משיגים אותו כי אם ע"י התלבשות של הידים. עי' אד"ר קלא ע"ב: תנא תקונא דדיקנא טמיר וסתים. ועיי"ש במאיר האדרא "טמיר" היינו על ידי פעולת עצמו, וסתים הוא פעולה על ידי אחר הסותמו (בהגר"א על ספד"צ כח ע"ג ד"ה וז"ש). וביתר ביאור בחילוק שבין טמיר לסתים היא, שלשון "טמיר" שייך על דבר הנעלם מעין הרואה, אם כי ניתן לראותו אם מסירים את המחיצה. אמנם סתים היא גניזה גדולה יותר, וקאי על דבר שבלתי אפשרי להשיגו. משח רבות הנ"ל, הרי הוא תיקוני הדיקנא המשפיעים בז"א חיות ממו"ס, והוא טמיר גו דיקנא וסתים באו"א. והנה יש למשח רבות קצת גילוי לאו"א, שכן אין ביניהם מחיצה אלא מחיצת השערות בלבד וממילא שם הוא אינו אלא טמיר. אמנם בין המשח רבות לזו"ן יש גם כן את מחיצת האו"א עצמם, ממילא משם ואילך הוא סתים (ב"ע צא ע"א). **עג.** אולי צ"ל בעלת על כל העלות (כללים ח"א מח ע"ג), עי' לעיל הערה 32. **עד.** עי' מלואים אות (יא). **עה.** משלי (ח לא): משחקת בתבל ארצו ושעשעי את בני אדם. **עו.** עי' מלואים אות (יב). **עז.** עי' מלואים אות (יג). **עח.** עי' ע"ח שער טו פרק ג: בינה נקרא מלפני ה' שהוא יותר פנימי מן הוי"ה, אבל המלכות נקרא לפני ה' שהוא של הפנימי של התי"ת, ע"כ. ועי' מקורו בזהר תרומה קע ע"ב. **עט.** עי' מלואים אות (יב). **פ.** עי' מלואים אות (יד). **פא.** עי' מלואים אות (טו). **פב.** עי' זהר ח"ב רי ע"ב ולעיל טו ע"א, סה ע"ב. **פג.** עי' לעיל ו ע"א: דעת איהו יסוד ביאור רבינו: דכל ידיעה ביסוד, כמ"ש (בראשית ד א) והאדם ידע כו', וכל יסוד הוא דעת של פרצוף שלמטה כו', ע"כ. ועי' לעיל פא ע"א ד"ה ביה איהו ז"ל, והכל אחד, כשזה נפתח זה נפתח, ודעת ויסוד הוא א'.

תיקוני הזהר

(משלי ח ל) **ואהיה אצלו אמון**פד ולההוא קדמון אמר (בראשית א כו) **נעשה אדם בצלמנו כדמותנו אנת יהיב כל ציורין וכל דיוקנין וכל תקונין סתימין וכל אברין**

ביאור הגר"א

אנת יהיב כו'. להוא מלכא קדמון, הרמזון שנעטייל בציור מלכא, ולכן **יהיב כו'**, וע"ל (קלב ע"ג קנה ע"ג) **משכחנא כו'**, ומ"מ כלן כלילן ברמזון, להוא כולל תלת, ועי' בריש מד"ז (רפח ע"ב)פה: ***וכל אברים וכל גווינין ואנא יהיב חילא דישתמודע ביה דאם כו'.** כנ"ל, וע"ש (קלב ע"ג קנה ע"ג - קנו ע"ג) למלת מלכא, מנהון ג', שרטוטין וציורין וגווינין, והכל בהיכל הזה, כמ"ש למטה **ג' מלת דיוקנין כגוונא למלכא דבריאה כו'**, וכללן במלכא הזה בתחילה כנ"ל. ומתר ה' דבריש נגד ה' מותיות דשם זה, שנכלל הכל בע"ק

תרגום

העלות "ואהיה אצלו אמון", ולאותו קדמון אמר "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", אתה נתת את כל הציורים וכל הדמויות וכל התקונים הנסתרים, וכל

ליורין ודיוקנין ותיקונין סתימין, ג"ר מב"ג, מברין בג', דהיה רמ"ח מברים, וע"ל ריש תיקון ל"ט (פח ע"ב)פז. וגווינין בת' וכתם"ל (קלב ע"ב קנו ע"ב) **ואת מפתרם שפירו דכלא כו'.** ונגד יו"ד, מכתה, הוא עֵכֶל, דעלת העלות יהיב דבגויה נחית עלת העלות, וכמ"ש בז"ח (פה ע"ב תז"ח לט ע"ד)פח **מ"ר מלעזר כו' מ"ל מן דהוה מ"ק הוה בני עלמין ומחריבן בגין דעלת העלות לא הוה משתתף תמן בגין דעד השתא הוה שליט בנוק' דילי' כו' דבכל מאי דלית שכינתא תמן לית שלימותא תמן ועלת העלות לא שריא תמן כו':**

מאיר הזהר

פד. ר"ל שא"ק אמר שהוא היה אמון אצל עלת על כל העלות, כי ע"י א"ק נעשה הכל, ובו הוא שורש הכל, וא"ק הנה הוא הגילוי הראשון שנתגלה מהקו דא"ס. וזהו שאמר הזוה"ק דענינינו "כד מדיד משיחא", ר"ל כאשר נתגלה מהקו השורש דעשר ספי' שהם בבחי' מדה, והוא הגילוי דא"ק כנז'. "משיחא" הוא לשון מדידה, וכן הוא מלשון משחת קודש, שמתרגם משח רבות קודשא, כי א"ק הוא משח רבות קודשא מהקו דא"ס. והנה בא"ק עביד גווינין לאנהרא לגו, הכוונה הוא על עולם העקודים, שהוא אורות דהאח"פ הנמשך מא"ק, והם שורשי האצילות כמ"ש הרב באח"פ (ריש פרק א). וזהו שאמר "עביד גווינין", כי בעקודים מתנוצצים ומבהיקים האורות דשרשי האצילות, וזהו שאמר לאנהרא לגו, כי האצילות נקרא בתי גואי, כמ"ש בפ' שמות (דף יח ע"א), ונעשה בעקודים הגווינין שהוא זוהרי אור לצורך פעולת האצילות (כללים ח"א מח ע"ג). **פס.** עי' מלואים אות (ז). **פו.** בי"ע. **פז.** שם איתא ענין צדיק וברית. **פח.** ז"ל בשלימות: א"ר אלעזר ומה עמל הוה לעילא וחסרונא דמזונא א"ל אין דההוא אדם קדמון הוה בני עלמין ומחריבן בגין דעילת העילות לא הוה משתתף תמן בגין דעד השתא לא הוה שלים בנוקבא דיליה ובג"ד אמר נעשה אדם דאיהו נוקבא ואשתתף תמן דאיהו לא שרייא אלא באתר שלים. לבתר נחית למוחא דאיהו חכמה ואמר נעשה אדם דמוחא איהו חד ואתפלג לד' מוחין הא חמש ותרין כנפי ריאה ותרין כוליין דאתחשיבו עמיה מלגאו הא תשע ואמר נעשה אדם דא לבא דיהא שלימו דכלא. ולבתר נחית לגופא ואמר נעשה אדם דגופא עליה צואר וקנה וושט הא תלת וגוף ותרין דרועין הא שית וברית ותרין שוקין הא תשע נעשה אדם עשירית לכלא דא נוקבא בכל אתר נוקבא דא שכינתא תתאה איהי שלימו דעילאין ותתאין והכי אזיל בכל אבר ואבר ובכל ספירה וספירה ואמר נעשה אדם עד דאתכללת שכינתא בכל ספירה ובכל אבר. בההוא זימנא דאשתלימו כל איברין בה כל חד לעשר כגוונא דא יו"ד ה"א וא"ו ה"א לבתר נחית לארבע חיוון דאתנטיל מיניהו אדם דאינון יהו"ה ואמר נעשה אדם למהוי שכינתא כלילא מכל סטרא והכי נחית לתתא לכל צבא השמים ואמר נעשה אדם והכי לתתא כבני נשא ואלעזר ברי נקוט האי כללא בידך דבכל אתר דלית שכינתא תמן לית שלימותא תמן ועילת העילות לא שרייא תמן ובג"ד איהו ב"נ פגי' בלא נוקבא ולא שריא קב"ה עליה א"ר אלעזר וכל חברייא דתמן אלו לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא די. תרגום: אמר רבי אלעזר ומה עמל היה למעלה וחסרון של מזון אמר לו כן שאותו אדם קדמון היה בונה עולמות ומחריבן משום שעלת העלות לא היה משתתף שם משום שעד עכשו לא היה שלם עם נקבתו ומשום זה אמר (בראשית א) נעשה אדם שהוא נקבה והשתתף שם שאינו שורה אלא במקום שלם. אחר כך ירד למח שהוא חכמה ואמר נעשה אדם שהמח הוא אחד ונחלק לארבעה מחים הנה חמש ושני כנפי ראה ושתי כליות שנחשבות עמו מבפנים הנה תשע ואמר נעשה אדם זה הלב שיהיה שלמות הכל. ואחר כך ירד לגוף ואמר נעשה אדם שעל הגוף צואר וקנה וושט הנה שלש והגוף ושתי הזרועות הנה שש וברית ושתי שוקים הנה תשע נעשה אדם העשירית לכל זו הנקבה בכל מקום הנקבה זו היא שלמות העליונים והתחתונים וכך הולך בכל איבר ואיבר ובכל ספירה וספירה ואמר נעשה אדם עד שנכללת השכינה בכל ספירה ובכל איבר. באותו הזמן שנשלמו כל האיברים בה כל אחד לעשר כמו זה יו"ד ה"א וא"ו ה"א אחר כך יורד לארבע החיות שמהם נטל אדם שהם יהו"ה ואמר נעשה אדם שתהיה השכינה כלולה מכל צד וכך יורד למטה לכל צבא השמים ואמר נעשה אדם וכך למטה בבני אדם ואלעזר בני נקט את הכלל הזה בידך שבכל מקום שאין שם שכינה אין שם שלמות ועלת העלות לא שרוי שם ומשום זה האדם בלי הנקבה הוא פגום ולא שורה עליו הקדוש ברוך הוא אמר רבי אלעזר וכל החברים של שם אלו לא באנו לעולם אלא לשמע זאת מספיק. שששT

תרגום

האברים של כל המינים, ואתה (ואני) נתת בו כח שידענו (שיוודע) בו, שאם לא נתתי לו שֵׂכֶל, הרי אינו יכול לדעת את אמונתי, ובזה יהיה שולט על כל צבא השמים והארץ והים, זהו שנאמר "וירדו בדגת הים וגו'".

ומה הוא האדם הזה שאמר עליו "נעשה אדם", זו חכמה העליונה, שהיא בדמות הכתר. ועוד "נעשה אדם", זה העמוד האמצעי, "בצלמנו", זו חכמה, "כדמותנו", זו האם העליונה, שכמו שהוא אדם של בריאה, אדם של יצירה, אדם של עשיה, בדמות של כתר עליון חכמה ובינה, כך הוא בדמות העמוד האמצעי וצדיק ושכינה תחתונה, שבספירות הכל הוא אצילות.

ועוד "נעשה אדם", עילת העילות אמר את זה למי, אלא עלת העלות אמר ליו"ד ה"א וא"ו ה"א,

תיקוני הזהר

דכל מינין ואנת (נ"א ואנא) יהיב חילא ביה דאשתמודענא (דישתמודע)[ז] ביה דאם לא יהיב ליה שכל הא לא יכיל למנדע אמונה[פט] דילי ובדא יהא שליט על כל חילי שמיא וארעא וימא[ח] הה"ד (שם) וירדו בדגת הים וגו':

קלח ע"ב

ומאי ניהו האי אדם דאמר עליה[ט] נעשה אדם דא חכמה עלאה דאיהי בדיוקנא דכתר ועוד נעשה אדם דא עמודא דאמצעיתא בצלמנו דא חכמה כדמותנו דא אימא עלאה דכמה דאיהו אדם[י] דבריאה אדם דיצירה אדם דעשיה בדיוקנא דכתר עליון חכמה ובינה הכי איהו בדיוקנא דעמודא דאמצעיתא וצדיק ושכינתא תתאה דבספירן כלא איהו אצילות:

ועוד נעשה אדם עלת העלות למאן אמר האי אלא עלת העלות אמר ליו"ד ה"א וא"ו ה"א דאיהו

שינוי נוסחאות: ז. "דכל מינין ואנת (נ"א ואנא) יהיב חילא ביה דאשתמודענא (דישתמודע)" נמחק ברבינו, ובמקומו איתא "וכל גוונין ואנא יהיב חילא דישתמודע". ח. ימא (מהדורת אמסטרדם), וכאן תוקן על פי רבינו. ט. "דאמר עליה" נמחק ברבינו, ובמקומו איתא "דאתמר ביה".

ביאור הגר"א

שמיא וארעא וימא כו'. כל"ל, וכמו שמפרש והולך, נדגת היס, והוא נוני ימא לעילא[יא], ונעוף השמים כו' וכל המרכב. וע"ל (קד ע"ב קיז ע"ב) **ומאן לימיו מסע' למיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א לימר ניה ולדו נדגת היס כו' נכלא שליט כמה למנדעי נשמיא ומרעא וימא ועליה לימר מה שהי' כו':** **ומאי ניהו האי אדם כו' ועוד נעשה אדם כו'.** לשניהם נק' מלס, מה[יב] שמו ומה שס גנו (מקצי ל ד, נעיל קלו ע"ב). וכן במלס הגשמי, מלס הרשמון בדיוקנא דחכמה, שלגיו נאמר (בראשית ב כה) ולדו נדגת היס כו', ושת גנו נדרגת דעמודא דלמצעיתא, שעליו נאמר ג"כ ולדו כנ"ל, והוא, מה שהיה הוא שיהיה (קהלת א ט), שהיה נשת, ויולד נדמותו נכלמו (בראשית ג ג), הוא שיהיה נמשה, וע"ל (נב ע"ב מג ע"ב) **עד דיימי ההוא לימר ניה ויפן כו' ומילי נימא ונישמא ונרקיע כו': *האי אדם דאתמר ביה נעשה כו'.** כל"ל. ומאי נכלמנו כדמותנו, דשס ב', דאמר למטה, **מאי ב' נה משמודענן ד"ו פרצופים למלס עילאה,** וזהו נכלמנו כדמותנו,

מאיר הזהר

פט. עי' לעיל הערה 17. **ק.** עי' לעיל הערה 62. **קא.** עי' דברי רבינו לעיל מב ע"ב: נוני ימא, דידעין לשטטא בימא דחכמתא. אבל העוסקין בפשוטו הן ביבשה (עי' זהר ח"ג רעח ע"ב). **קב.** נדצ"ל מ"ה. **קג.** ז"ל: נעשה אדם בצלמנו כדמותנו רבי יוסי אמר מהכא (קהלת ב יב) את אשר כבר עשוהו עשוהו ודאי ודא הוא צלם ודמות צלם בדכורא דמות בנוקבא ועל דא שירותא דאורייתא ב'. **קד.** ז"ל: ת"ח בשעתא דעתיקא קדישא סתימאה דכל סתימין בעא לאתתקנא כלא אתקין כעין דכר ונוקבא באתר דאתכלילו דכר ונוקבא לא אתקיימא אלא בקיומא אחרא כעין דכר ונוקבא. תרגום: בא וראה: בשעה שעתיקא קדישא, שהוא הסתום של כל הסתומים, רצה ליתקן, הכל נתקן כעין זכר ונקבה. במקום שנכללו זכר ונקבה, לא נתקיימו, אלא במקום אחר, כעין זכר ונקבה. **קה.** עי' מלואים אות (טז).

ביאור הגר"א

לתתברייו בהון שמיא עלמין ומלעוה המייס לחלין לתתקרייו שמי השמיס ומתן דברת בהון כלא חומנת דכלא עלת העלות כו', ולקמן (קלד ע"ח קנט ע"ב) **אמר ת"ח כמה עילות סתימין לחיון מתלבשין ולחיון מוככין בספירין כו', וכל נהורין לחיון לעילא מנהורין חיון כתרין על ריעייהו ורוח דמלה אלף ה"א יו"ד ה"א לא רוח דעשרה כתרין לחיון מוככין על עשר ספירין ולא חיהו כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם יו"ד ה"א ואו"ו ה"א יו"ד ה"י ואו"ו ה"י חלין ע"ג חלין חלין עשר נהרין דעשר הה"ד עשרה עשרה הכף דשקל הקודש כו'** (פמדבר ז פו). והעניין הוא כי ג' ריקיעין מלמטה למעלה, מ"ס וגלגלתא ורקל"ח, שנק' עלת העלות (עי' זהר ח"ג כב ע"ב). ומיהו מע"ג שגלגלתא למעלה ממ"ס, והוא כתר ומ"ס הוא מכמה דמ"ח, והו דקרקפתא, מכל מקרקפתא ולמטה שמקיף את מ"ס, נק' הגלגלתא בינה, כמ"ל ריש תיקון י"ט (לז ע"ב ח ע"ח) **וימודו דעומר לת שבינתא עילאה דמיהי עומר לגלגלתא דמיהי גלגלתא דריסא**, וזה שבינה וכתר הן דרגת מלכ"מ בכ"מ, ומס אחד להס, וכמיב (שמות ג יד) אהיה אשר אהיה, ומע"ג דבינה נקרא (יט ע"ח), מס הוא בינה שמחכמה, וז"ס (יג ע"ח יט ע"ח) **כתר כו' ואיהו קרקפתא דתפילין**, כ"ל דווקא שמקום הנחת תפילין שבקרקפתא למעלה. והנה בין גולגלתא למ"ס יש מוירא עילאה, כי הג' ריסין הן (בח"ב) [כח"ב] דמ"ח, וכמו שהכתר מיוו מן הספירות והוא שרשן והוא נעלם, כן הוא בח"ח, שאיוו רק ט"ס וכתר דיליה הוא נעלם ממ"ח, נרח לך כו' (פמדבר כד

מאיר הזהר

נו. כתב הגר"א זללה"ה בתיקונים (תי' ע דף קלח עמודים ג ד) שהגם שהגלגלתא היא מקפת על כל הג' רישין, עכ"ז נחלקת היא לב' בחי', כי חלק הגלגלתא שלמעלה מהמ"ס נקרא בשם כתר, והוא גבוה במדרגה מהמ"ס, כי הגלגלתא הוא כתר והמ"ס הוא חכמה, אבל אותו החלק דגלגלתא המקיף להמ"ס אשר מצד הפנים היא קטנה במדרגה מהמ"ס, כי המ"ס הוא חכמה והגלגלתא המקיף אותה היא אינו אלא בחי' בינה. וכן הוא ג"כ בענינינו, כי הגם שאמרנו שמהצמצום נעשה הכלים גם לא"ק, עכ"ז הוא אינו אלא רק מאותה חלק הצמצום אשר הוא כנגד א"ק, אבל החלק הצמצום אשר למעלה הוא בחי' הנוק' להקו, וכנ"ל שהקו והצמצום הוא בחי' דו"ן, והם גבוהים הרבה ממדרגת א"ק העיקרי, כי רק מהם נתהווה הא"ק, והם מתפשטים בו באיזה חלק מהם כבחי' או"א המתפשטים בהולד. אבל עיקר הקו והצמצום הם למעלה מא"ק ונקראו בשם אויר קדמון (כמו אוירא עלאה הנ"ל) וטהירו עלאה (כמו בגלגלתא דמליא טלא דבדולחא) וכמ"ש הגר"א בתז"ח (ד' נ' ע"א) (ביאורים ח"ב צה ע"ג). **נז.** עי' מש"כ רבינו בביאורו על ספד"צ ד ע"א והענין שאם כן המ"ס הוא בינה דא"א ולא חכמה דא"א. ואם כן קשה שכאן מ"ס הוא חכמה וכן הוא בביאורו על ס"י ב ע"א. ועי' ב"ע לג ע"א שהחו"ב הם תרין רעין דלא מתפרשין, דהיינו על אף שמו"ס מצד עצמו הוא בינה דא"א אבל מכיוון שגילויו בבחינה זו הוא רק כאשר הוא בזיווג עם אבא דא"א ממילא אפשר לקרותו גם בינה וגם חכמה באותה המידה ועי' פת"ש נתיב א"א פתח ח וז"ל, או"א שתחילת יציאתם מחו"ב דא"א, שם נשרשים כחדא, ולכן שם נכללים חו"ב זה בזה ואוירא ומו"ס שניהם כלולים זה בזה, ונמצא שגם מו"ס נקרא ע"ש חכמה, אך מ"מ בבחינת התפשטותם למטה אז מתחלקים לב' פרצופים, ואבא מקבל מאוירא ה' חסדים בסוד אוירא דכיא, ואימא ה' גבורות ממו"ס בוצד"ק דגנוז שם, ששם סוד גבורה דעתיק, ונמצא שנוכל לכנות מו"ס בבחינת בינה ע"ש שאימא שורשה משם, אבל מ"מ, בא"א הוא בשם חכמה והאוירא ומו"ס נכללים כא', עכ"ל. **נח.** עי' לעיל מו ע"ד. בינה היא יחידה דגבורות (כללים ח"א סז ע"ד) והיא כתר דז"ת (ח"ב עב ע"ב), והנה נמשכין כל המקיפים רק מבינה, כי הכתר עצמו הוא נעלם, וכל גילויו הוא רק ע"י הבינה, ולכן נקרא הבינה ג"כ בשם אהי"ה שהוא שם הכתר, כי בה הוא כל גילויו, וכמ"ש הגר"א בתיקונים (דף מו ע"ד). וכן הוא אור המקיף הראשון הכללי המקיף להקו, הנה הוא נמשך שם ג"כ מסוד שורש בחי' בינה שבמלכות דא"ס, כי על ידה נבחן הענין דאור א"ס המקיף, כי לולא הבינה לא היה הצמצום כלל, כמו שמתבאר בדברינו בהקדו"ש שער הפונה קדים פ"ה. ועומד הצמצום על עמדו רק ע"י הבינה, ונבחן ע"ז מאור א"ס המקיף, וכל גילויו הוא בה, וכן נמשך על ידה ג"כ האור המקיף להקו (ביאורים ח"א כג ע"א). **נט.** עי' לעיל הערה 67. **ס.** עי' כללים (ח"ב ח ע"ד): מה שנודע כי האבא שהוא חכמה הנה הוא סוד הראיה, כי הרי כן הוא במקור המקורות, שהוא האבא שבהע"ב דענינינו, שהוא שורש (שורש העליון) של כל הגילוים, הנה הוא סוד הראיה שבא"ק. ור"ל על כח הראיה הנמשך מהמוח ומתפשט עד העינים. וכבר אמרנו כי עיקר הכוונה כאן הוא רק על הראיה הפנימית אשר לפנים מהעינים, והיא רק הראיה נפשית לבד, אשר בו יכולים לראות גם המלאכים והרוחניים, וכל הראיה החיצונית היוצא מהעינים ולחוץ, הוא רק תמצית הארה ממנו, כי עיקרו הוא מהעינים ולמעלה ולפנים, והוא כח הראיה המתפשט מהמוח, והוא עדיין בהגלגלתא עצמו, המקום דתפילין של ראש אשר בהקרקפתא, שהוא משך כל כח הראיה המתפשט מהמוח, והוא בהגלגלתא לפנים מן העינים ולמעלה. **סא.** עי' תז"ח ז ע"ב: בירחא תניינא עביד ליה יש מאין בספירה תניינא דאיתמר בה והחכמה מאין תמצא. תרגום: ובחדש השני עושה אותו יש מאין בספירה השניה שנאמר בה והחכמה מאין תמצא. עי' זהר פנחס רנז ע"ב: כפום דרגא דיליה דאתקרי יש מאין ודא חכמה עלאה [תרגום: כפי מדרגתו נקרא יש מאין וזוהי החכמה העליונה].

ביאור הגר"א

יפ, ספד"נ כפ ע"ג)קיב. וגלגלתא ומ"ס הן חו"ב דיליה, לכן הגלגלתא שורש לכל המקדיש, גלגלתא חורת, וכולא תיקונין דיליה[קיג], כמ"ש בתז"ר (קכח ע"ב)[קיד]. ומ"ש, בוניגא דקרדינותא[קטו], שביבין דנור[קטז], וכן תיקוני הזקן[קיז] וכן הוא יתיב כחמרא על כו' (זהר ח"ג רמח ע"ב)[קיח]. ותורת הוא נעלם, שהוא הדעת, והוא נהירו דרדל"א[קיט], שדעת במקום הכתר לעולם (ע"ח שער מוחין דלעלם פרק ח'), והוא מיוחד במוחין העפירות, לכן מיוחד ג"כ בכלל ג' ריפין. וכ"ז הוא למעלה, אבל כשמקיפין למ"ס, אז הוא בגוף למ"ס, וגלגלתא בגוף מליו. ומ"ס הוא מכמה, ותורת דעת בין מכמה ובינה, וגלגלתא בינה כנ"ל. וזהו מש"ל (קכח ע"ב קמח ע"ב) ולמעלה (סז ע"ב עו ע"ב) **כמר עלאה שריש נריפין דכ"ע כו' מ"ס מתקני מלגאו כמר עילאה מלגאו**, דמשמע דמ"ס הוא גבוה[קכ] במדרגה יותר מגלגלתא, ובמד"ז (רפח ע"ב)[קכא] אמר **מלת ריפין כו' ריפין מדת מ"ס למתכני ולת (מתפתחי) [מתפתחן] מכמה דת מתימתה ריפין דכל ריפין** לשמר מכמות ריפין עילאה ע"ק מתימת דכל מתימין **ריפין דכל ריפין**, משמע שמ"ס נקרא מכמה בערכו, וכמר ודאי גבוה הרבה מהכמה, והמכמה מתין תמלא (מיוב כפ יב)[קכב], אבל כפי מ"ס למעלה ניחא. ואמר לקמן (קכח ע"ב קמח ע"ב) **מ"ס מתקני מ"ס, למתפליג למלת מוחין, למינון י' י' י' למתרמיזו בהאי שמא יו"ד ה"י וא"ו ה"י**. ודא מיהו מלגאו, אבל שמא למיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א מיהו כליל ס' ס' ס', ומינון תלת מוירין דמתלבשין בהון תלת מוחין י' י' י', שמא חד מיהו גופא ושמא מניינא מוחא, דא מלגאו ודא מלבר. והוא כמ"ש למעלה, דלמטה הוא להיפוך, דמ"ס מתלבשא בחורת ושמא דחורת הוא למלפין, כמ"ש (קמח ע"ב)[קכג] ג' מלפין ג' מוירין דכל חד

מאיר הזהר

קב. עי' לעיל הערה 47. **קג.** פי' ז' תיקוני גלגלתא דא"א. **קד.** ז"ל: האי גולגלתא חוורא דיליה אנהיר לתליסר עיבר גלופין. **קה.** עי' דברי רבינו בספד"צ ו ע"א: והכלל מחו"ב דרדל"א יצאו אוירא ובוצינא ונגנזו באוירא ומו"ס, שהן חו"ב דא"א, ע"כ. אמנם עי' שם ד ע"א: ומגבורה דעתיק מתפשט ה"ג במ"ס, והוא בוצינא דקרדינותא. ועיי"ש כא ע"ב ד"ה וז"ש דנפיק שמו"ס ובוצד"ק הם כבינה ודעת המתפשט. ועי' אד"ר קלה ע"ב. **קו.** עי' אד"ר קכח ע"ב: וחיזו בוסיטא דאנפוי יתיב על כורסייא שביבין די נור לאכפייא לון וכו'. תרגום: ומראה תואר פניו יושב על כסא של ניצוצי אש כדי להכניעם. ביאור: וחיזו בוסיטא דאנפוי [זיו הפנים דע"ק - ב"ע יח ע"ב] יתיב על כורסייא שביבין די נור לאכפייא לון [הפנים יושבים על הגרון שהוא התחלת הגוף, ושם בחי' יסוד דבינה (יהל אור ח"א כה ע"א), בגרון נאחזים הדינים, ומתהפכים לרחמים ומתכפיין ע"י הדיקנא (ב"ע קכ"ח ע"ב)]. **קז.** עי' אד"ר קלב ע"א ששרשי הת"ד במו"ס. **קח.** עי' מלואים אות (יז). **קט.** עי' דברי רבינו בביאורו על הספד"צ ה ע"ב שזה הארת הרדל"א הנשאר בפנים לקר"ד כאשר יש זיווג בין אוירא למו"ס, ועי' עוד בענין לש"ו כללים ח"א מח ע"ד: והגר"א בספד"צ (פרק א ו ע"ג) אמר כי הת"ת דרדל"א הוא הרעוא דרעוין אשר במצח הרצון, וכוונתו הוא על חלק הקד"א שכנגד המצח, ור"ל על נהירו דרדל"א שהוא האוירא הגנוז בו, וכמ"ש שם (בד"ה קד"א ה ע"ב ד"ה ואמר אזדכך), ואותו הנהירו דרדל"א שהוא האוירא הגנוז בחלק הקד"א שכנגד המצח, הנה אותו האוירא הוא מבחי' הת"ת דרדל"א הנמשך מהדעת דרדל"א, והנה הוא הרעוא דרעוין, וכן הוא הדעת המייחד את האוירא עצמו עם המ"ס, ועי' דבריו בתיקונים (דף קלח ע"ג וע"ד, וכן שם דף מו סע"ג) כי האוירא עצמו הוא הדעת דרדל"א, ובא"א הוה אותו האוירא לחכמתא עלאה סתימאה, והאוירא המתפשט וגנוז בקד"א הוא ת"ת דרדל"א, והוא הדעת אשר בין האוירא עצמו להמ"ס, שהוא הדעת המייחדם, והוא הדעת דא"א. אבל הקד"א עצמו הוא החסד דרדל"א ובו גנוז הת"ת שהוא הדעת דא"א, כי הקד"א הוא סיום הגלגלתא כמ"ש הגר"א שם (בסד"ה קד"א ה ע"ג ד"ה ובמ"ס), ועכ"פ הוא כי הנהירו דרדל"א הגנוז בקד"א הוא הדעת דא"א. **קי.** לעיל מו ע"ג ד"ה קרקפתא שם פי' רבינו דקאי על הבחינה הראשונה גלגלתא שלמעלה ואוירא עילאה ומדף קכא ע"א משמע כמו שפי' כאן ע"ש היטב (לש"ו). **קיא.** ז"ל: תלת רישין אתגלפן דא לגו מן דא ודא לעילא מן דא רישא חדא חכמתא סתימאה דאתכסייא ולאו מתפתחא וחכמתא דא סתימאה רישא לכל רישיה דשאר חכמות. רישא עלאה עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין רישא דכל רישא רישא דלאו רישא ולא ידע ולא אתידע מה דהוי ברישא דא דלא אתדבק בחכמתא ולא בסוכלתנו ועל דא אקרי ברח לך אל מקומך (במדבר כג) והחיות רצוא ושוב (יחזקאל א) ובגין כך עתיקא קדישא אקרי אין דביה תלייא אין. תרגום: שלשה ראשים נחקקו זה לפנים מזה וזה למעלה מזה. ראש אחד החכמה הסתומה שנתכסתה ואינה נפתחת. וחכמה זו הסתומה היא הראש לכל הראשים של שאר החכמות. הראש העליון, עתיקא קדישא הסתום מכל הסתומים, הראש של כל הראשים, הראש שאינו ראש, אינו יודע ואינו נודע מה שיש בראש הזה, שכן אינו מידבק לא לחכמה ולא לבינה. ועל זה אנו קוראים "ברח לך אל מקומך", "והחיות רצוא ושוב", ובשביל זה עתיקא קדישא נקרא "אין", לפי שבו תלוי אין. **קיב.** עי' לעיל הערה 201. **קיג.** עי' ע"ח שער קלי' נוגה פרק א, ז"ל, וצריך שתדע כי פנימיות וחיצוניות הכלים אע"פ שכל א' יש לו ג' בחינות ע"מ, עם כל זה כל ג' בחי' של החיצוניות נקרא גופא, כל הפנימיות נקרא מוחים בערכו כנזכר בתיקונים (דף קמא ע"ב). לכן ברוב הפעמים אנו קורין אל פנימים בשם מוחין, ונודע כי המוחין אינו נשמה רק גוף פנימי, נמצא כי המוחין של החיצוניות נעשה בית קבול אל המוחין (הפנימיות)

ביאור הגר"א

כלול מתלת, והוא הדעת, שהוא שקיו דמילנא[קיד] כידוע, והוא מס"ל (יג ע"ח יט ע"ח) **מלגאו מיהו יו"ד ה"ז ומ"ו ה"ז דמיהו מרת מגילות מיהו שקיו דמילנא בדרועוי ועגפוי כמיש דמסקי למילנא כו'**, וגלגלתא שמקפת את מ"ס, הוא מהי"ה דמלפין, דבין למעלה בין למטה הוא מהי"ה כנ"ל. והוא המתפשט בכל ספירין, והוא כתרא דלהון, שכל ספירה מתחיל מחכמה, והוא כתרא דכל חד וחד. וכמו שמלכות, נוק', היא המשלמת מלכות דלהון, כן הוא משליט כתר דלהון, שלעולם כתר אינו מן הספירות בעצמן, רק כתרא על ביטחון ושרשן. ומהי"ה הוא לעולם בחינת גוף, וכמש"ל (ח ע"ב ו ע"ג) דהד' בחיס הן מהי"ה ופרצופות הן הוי"ה. ואמר למעלה (ה ע"ח ז ע"ח) **מדנ"י מרכבה להוי"ה ובה מתעטף ואוף הכי הוי"ה מתעטף בהי"ה למכרי עלמא ומגל שם הוי"ה מיהו מרכבה למאריה לכתר עילאה וכג"ד אין קדוש כה' עלת על כלא קמיר וגניז בכתר כו'**, וכ"ל היה בחלבי הוא זו"נ, הוי"ה בהי"ה הוא תו"ב, מגל מיהו מרכבה למאריה, למהוי בכתר עילאה. והנה שם כלם בכתר, דגלגלתא המקפת הוא מהי"ה, ובה מתעטף מוירא הוי"ה. והנה מ"ס אף שהוא הוי"ה בג' יודין כנ"ל, מ"מ בזה שם מדני מלא ג"כ, שבזה רמזים הגילוי לזו"נ[קטו], ומשם מתפשטין והוי"ה מתעטף בזה כנ"ל, והן כולם מרכבה לגלגלתא עלאה. והנה מוירא נעלם ונכלל בגלגלתא, ולא הזכירו בח"ז כנ"ל, וכאן הכל פעמים שמזכירו למטה בגלגל מ"ס ופעמים למעלה, שלכן (קכח ע"ח קמח ע"ג) מזכירו למטה לבד ולא הזכיר גלגלתא, וקורא ליה גופה על שם שנכלל בגלגלתא, לפי שאינו עוסק שם בשם אהי"ה, רק לחלק בין הוי"ה להוי"ה, כמו שאמר ההוא סבא שם, קס סבא דסבין כו', ולקמן (קלד ע"ח קנט ע"ח) הזכיר שם שניהם ואמר דאהי"ה הוא עשרה כתרין כנ"ל, והוא גבוה על ע"ספקט', ולמעלה למלפין ודיודין, מוירא ומ"ס, ולקמן (קל ע"ח קנג ע"ג) קאמר דאהי"ה כתר פרים כו', ולמעלה מ"ס כלול שורש דו"נ, הוי"ה דיודין ומדני, לעילא מיניה שם מ"ה בחוירא עילאה. מגל הענין הכולל, שלעולם אינו מוסג מושם הגלגלתא ומוירא רק לאמד[קיו], ולכן שם (קל ע"ח קנד ע"ח) אינו מזכיר הגלגלתא למעלה ומסיים בשם מ"ה, מוירא עילאה, ולמטה בלבושין מזכיר גלגלתא לבד. ולקמן (קלד ע"ח קנט ע"ג) שאמר וגבוהים עליהם כו', מכוון ג"כ שהשם מ"ה על שם ס"ג[קיז], אלין ע"ג אלין כסדר, וכמ"ש בדף קל ע"ח (קנג ע"ג קנד ע"ח) לענין שם הוי"ה ומדני. ומלו ג' כוללין כל הרמשם, כח"ב, מוירא ומ"ס וגלגלתא, מלמעלה למטה. ומשיב גלגלתא למטה ממקום שינה, משיב מוירא לכתר, ובאמת כל מסיבות הגלגלתא[קיח], שהוא גוף מלבר לגבי מ"ס, אינו אלא מסוס נהירו דשיה, דעלת העלות מתלבש שיה ומתגלה בחוירא. ובאלו ג' נכרא העולם, שהן ספר וספר וספור (פ"י

מאיר הזהר

[דפנימיות], ונקרא בשם אורין דילהון, דוגמת המוחין דקטנות שנעשו קרומין אל המוחין דגדלות. וזה שכתוב בתקונים (שם) שמא דס"ג איהו מוחא מלגאו ג' יודי"ן (דוגמת) ג' מוחין, ושמא דמ"ה איהו מלבר ג' אלפין ג' אורין דמתלבשין בהון ג' מוחין, עכ"ל. ועי' שעה"כ צו ע"א, ז"ל, כאשר בעונות ישראל יש פגם למעלה בעונות התחתונים והיא אובדת האורות של האלפי"ן האלו, אז כתיב בה ותרד פלאים, הפך אלפים, ע"כ. ועיי"ש שביאר שג' האלפין הם ג' האהי"ה שמתקנים את פרצוף נוק'. **קיד.** וכן הוא לעיל נח ע"ד ד"ה כנור. **קטו.** כאן רואים שהמו"ס שורש זו"ן (ביאורים ח"א מא ע"ד), ועי' דע"ה ח"ב קט ע"ד בענין רמת אדנ"י ומו"ס קודם החטא. **קטז.** עי' שער א"א (פרק ד) ובשער או"א (פרק ה ופרק ז) ובשער השמות (פרקים ג ד ושם פרק א) ושער טנת"א (פרק א) (ביאורים ח"ב נג ע"ג). **קיז.** עי' דבריו בספד"צ (ה ע"ג) סיום גלגלתא בקד"א. **קיח.** ר"ל הגם שהכוונה הפשוטה הוא שם על בחי' השניה שהוא בחי' המקפת ושם הוא ס"ג על מ"ה (דמ"ה הוא שם למטה במדרגה מס"ג ולבוש אליו) וכמ"ש רבינו לעיל בסמוך, ולקמן קלד ע"א הזכיר שם שניהם, ור"ל בחינת הגלגלתא המקפת וגם האוירא הנכלל ונעלם בו, וכן כתב רבינו גם כן שם בפי' עיי"ש בדף קס סוף ע"ד בד"ה עשר נהורין ומתלבשין זה בגו זה הוי"ה דאלפין בגו אהי"ה דאלפין והן דומין ג' אלפין כו' ואח"כ הוי"ה גו הוי"ה דאלף דס"ג שורש לשם מ"ה וביה מתלבש בו עכ"ל. לזה כתב רבינו כאן דבאמת מכוון גם כן במה אמר וגבוהים עליהם מ"ה ס"ג על בחי' א' גם כן שהוא בחינה העליונה הקרקפתא למעלה ששָם הוא שם מ"ה על ס"ג שהוא אוירא על מו"ס, ואמר זה רבינו כדי לחזק דבריו מה שאמר שלעולם אינו חושב אותם הגלגלתא ואוירא רק לא' ואינם עולים בשם בחינות אחדים ולזה קשה לו מהא דדף קלד ע"א שמזכיר שם הגלגלתא בשם אהי"ה קמ"ג ואח"כ אמר וגבוהים עליהם מ"ה ס"ג הרי שמזכירם בב' בחינות לזה אמר שבאמת עומק הכוונה גם כן שם על מ"ה הא' דבחי' העליונה וזה מה שאמר עוד רבינו וכמ"ש בדף קל ע"א לענין הוי"ה ואדנ"י ור"ל כמ"ש לעיל בסמוך והנה מו"ס אף שהוא הוי"ה בג' יודין מ"מ ביה שם אדנ"י מלא גם כן כו' הרי לנו שהגם שהוא מוחא חדא מ"מ מפרש התיקונים הבחי' שנכלל ונעלם בו לבחי' בפני עצמה כמו כן הענין נמי בגלגלתא עם האוירא הנכלל בו שמזכירו בדף קלד ע"א לבחי' בפני עצמה לפי הכוונה הפשוטה שם כנ"ל (לש"ו). **קיט.** ר"ל מה שאמר בא"ז על הגלגלתא שהוא רישא עילאה למעלה במדרגה ממו"ס הגם שהוא גופא לבר ממו"ס הוא אינו אלא משום נהירו דביה כו' ויעויין עוד בזה בליקוט שבספד"צ דף ט ע"ג (ו ע"א) שם ביאר לנו רבינו כל הענין הנהירו דביה באריכות (לש"ו).

תרגום

שהוא לפנים מעשר הספירות. ומה הם עשר הספירות אל"ף ה"א יו"ד ה"א. ואותו שאמר "נעשה אדם", הוא יו"ד ה"י וא"ו ה"י. "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהי"ם", שלש יודי"ם מעידות עליו, שאין למעלה ממנו ואין למטה ממנו ואין באמצע, אין אלוה בכל צד, פרט לו, בשם הזה הוא נודע בלי חשבון.

וציור ההיכל הזה, הן עשר ספירות שמתלבשות בעשרה דברים שנבראו ביום הראשון (חגיגה יב ע"א). והם: שמים וארץ, אור וחשך, תהו ובהו, רוח ומים, מדת יום ומדת לילה. יש שמים למעלה

תיקוני הזהר

קלח ע"א

לגו מעשר ספירןקכ **ומאי ניהו עשר ספירן אל"ף ה"א יו"ד ה"א וההוא דאמר נעשה אדם איהו יו"ד ה"י וא"ו ה"י אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהי"ם** (ישעיה מד ו) **תלת יודי"ן מעידין עליה דלית לעילא מניה ולית לתתא מניה ולאו באמצעיתא לית אלו"ה בכל צד בר מניה בהאי שמא אשתמודע הוא בלא חושבן:**

וציורא דהאי היכל אינון עשר ספירן דמתלבשין בעשר דברים דאתבריאו ביומא קדמאה**קכא** **ואינון שמים וארץ אור וחשך תהו ובהו רוח ומים מדת יום ומדת לילה שמים אית לעילא מן שמים**

ביאור הגר"א

פ"ח מ"ח) כמ"ב, ובהן סס מ"ב**קכב**, שידוע שהוא נרמז, כמש"ל (קלג ע"ב קמ ע"ב) והוא נכמ"ב כידוע. אבל סדרן למטה נלטומין, מ"ס ומוירא וגלגלתא**קכג**, ס"ג ומ"ה, כמש"ל (קכח ע"ח קמ ע"ב) [ע"ב] (וקמ"ג**קכד**) נגלגלתא, וכן הוא למעלה נסרסן, דגלגלתא למטה מורה עליה למעלה, להיות ג"כ [מ"ב] (קמ"ג) מהי"ה מסר מהי"ה, ומוירא על מוירא, דבגויה סס מ"ה, ומ"ס מורה על עלת העלות, להוא סס ס"ג**קכה**. וז"ס כאן עלת העלות ממר ליו"ד ה"ח וא"ו ה"ח, ור"ל עשר ספירות לימינו עשר כתריס, והן עשר ספירות להיכל הזה, כמ"ס למטה, וציורא דהאי היכל מינו ע"ס דמתלבשין ביו"ד

קכא עי' לעיל קלט ע"א.

דנריס כו', לימינו ע"ס הפרטיס. וההוא לממר נעשה כו', וכלא כלילין בתלת תלת, ג' יודין, וג' מלפין דהוי"ה כנ"ל, וג' מלפין דאהי"ה, וג' דאהי"ה נג' להוי"ה, והוי"ה בהוי"ה:

וציורא בו' ואינון שמים בו'. הכל בע"ס כמו שמפרש והולך: **שמים אית לעילא בו'**קכו. כ"ל, שמיס שלנו. וע"ל (קל ע"ח קנד ע"ח) **ומלין מינון מתוון למתבריאו בהון שמיא עלמין ומלרות המיס למלין למקריאו שמי השמים כו',** והן שמיס ומרץ, מכמה ויקוד, שהן שירותא ושיומא**קכז**, שיקוד הוא סיומא דמחשבה, כמ"ש בפי' ויקרא (ו ע"ח)**קכח**, וכן נריס ס"ד (ו ע"ב) נק' המרץ, והוא דוגמא דיליה, כמ"ש כאן, שהוא

מאיר הזהר

קכב עי' יט ע"א ועי' ריש תיקו"ז במאיר הגר"א אות ז. **קכג.** כל הנבראים כולם הם מהניצוצין הנבררים, וכבר נבראו כמה דברים ביום ראשון ג"כ הגם שאז היה רק שליטת דספי' החסד לבד, וכמ"ש בחגיגה (יב ע"א) (וכן הוא בפדר"א פרק ג ובזוהר שמות יח ע"ב) [והוא תיקון המ"ה] (דע"ה ח"ב סד ע"ד). **קכד.** עי' שעה"כ (ר"ה א): ועתה נבאר מה שיעדנו לעיל בענין המאמר של פ' תצוה (קפז ע"א) במה שאמר הכתוב יהי שם ה' מבורך כו', כי הנה בעשרת ימי תשובה נגמרת מלאכת הנסירה אשר התחלתה היא מן האחוריים דכתר דז"א וניתנין בכתר דנוק', ובחי' זו של נסירת הכתר נעשית ביום א' של ר"ה, וביום הזה כל הדינין שבכתר הזכר ניתנין בכתר הנקבה, וז"ס יהי שם ה' מבורך, שהיא המלכות הנקראת שם ה' יהי מבורך, מ"ב ברישיה כנודע, כי שם בן מ"ב הוא בראש כנז' בספר התיקונים (תיקון ע' סוף קנח ע"ב), והוא ענין הדינין הניתנין ברישא דנוקבא ביום הזה הנק' שם בן מ"ב שהוא גבורה כנודע. אמנם סיפיה רך, כי כשנשלמת לקחת אותם הדינין הנסרין מן הזכר כולם, אין בו עוד מה ליתן, והיתה בנוק' דתקיפי חילהא בקדמיתא כל זמן שלוקחת דינין מן הזכר, וכשהשלימה לפעול את הדינין שקבלה ממנו, אין בה עוד מה ליתן וחליש חילהא, והרי רך. אבל הזכר אינו כן, כי הוא אינו צריך לזולתו, וכל מה שהולך, מתגבר והולך. ואדרבה רישיה רך וסיפיה קשה. עי' שער מאמרי רשב"י לב ע"א: כאשר השלים ענין הנסירה ונשלמו בה כל הדינין שהיו בזכר אין עוד דינין בו לתת לה ולכן סופיה רך כי אז היא דומה אל הנקבה דחלש חילהא כי אין בה מעצמה רק מה שלוקחת ממנו והנה כבר נשלמו ואין עוד מה לקבל ולכן הם נייחין בסופה. ועי' לעיל כ ע"א, וזהר תצוה קפז ע"א. שם בן מ"ב אותיות הוא ברישא דמלכא, והוא מסטרא דגבורה והוא השם היוצא מהפסוק "והארץ היתה תוהו כו'". שם זה היה בעולם התוהו, ואח"כ נפקא מאתלטייא, והיינו הדינים מסטרא דבוצינא שנכללו בגלגלתא, שכן משם היה כח עולם התוהו, והוא בהר"ד שבו נרמז שם מ"ב [והוא בשנה שלפני בריאת העולם שהיה תוהו] (ב"ע קמט ע"ב). **קכה.** מלמטה למעלה. **קכו.** אהי"ה במלואי אלפי"ן, אל"ף ה"א יו"ד ה"א. **קכז.** עי' לעיל קמא ע"ב: מוחא סתימא אתקרי אין סוף דאתפליג לתלת מוחין דאינון י' י' י' דאתרמיזו בהאי שמא יוד הי ואו הי כו'. **קכח.** דברי הגר"א קאי על המשך דברי התיקו"ז היינו תיבות "מן שמים". **קכט.** עי' זהר ח"ג רצו ע"א, רצז ע"א. **קל.** עי' מלואים אות (יח).

תיקוני הזהר

דאיהו שמי השמים (תהלים קמח ד) העליונים ואית אור לעילא לעילא דאתקרי אור הגנוז לצדיקייא לעלמא דאתי דעינא לא שליט עליה ואית חשך סתים דאתמר ביה ישת חשך סתרו (תהלים יח יב) ואית תהו ובהו לעילא דאתמר בהון (ישעיה לד יא) קו תהו ואבני בהו ואית רוחא דקודשא דאתמר ביה רוחו הקדוש המרחפת על אנפי מיא דאורייתא[קכט]:

מדת יום ומדת לילה מדת יום שכינתא עלאה מאי יום עמודא דאמצעיתא דמניה יומין ארוכין

תרגום

משמים, שהוא "שמי השמים", העליונים, ויש אור למעלה למעלה, שנקרא אור הגנוז לצדיקים לעולם הבא, שעין לא שולטת עליו. ויש חשך נסתר, שנאמר בו "ישת חשך סתרו". ויש תהו ובהו למעלה, שנאמר בהם "קו תהו ואבני בהו". ויש רוח הקודש שנאמר בה רוחו הקדוש המרחפת על פני מי התורה.

מדת יום ומדת לילה. מדת יום, השכינה העליונה. מה זה "יום", העמוד האמצעי, שממנו ימים

ביאור הגר"א

מדס לילה, דוגמת מכמה. ועיקר השמים ומרן הוא בכ"מ בינה ומלכות, בנוק', מבל כמן הן מדת יום ומדת לילה, ולכורין דבהון שמים ומרן. מהו בהו הן נו"ה, ומוסך גבורה ורוח ת"ת ומים מסד, והן ה"ס דיקוד כליל מנהון (זהר ח"ג רמה ע"ח), וז"ס (בראשית ו ג) והמרן היתה כו'. ומור הוא כתר, בא מבר כולס. וז"ס **ומים מור לעילא לעילא**, מבר ג' פעמין לעילא, ומבר **דעינא לא שליט עליה**, ר"ל כמ"ס (ישעיה סד ג) עין לא ראתה, ועינא לא שליט בכתר (כמ"ס ברע"מ (ח"ג רמה ע"ב)קל לכתר הוא כ', למעלה מעסרים, דעינא לא כו') דנקרא מין[קלא], והוא מור הגנוז, כמ"ס בפ"ח דסל"ד (פ ע"ח)קלב: **דאתמר בי' רוח הקודש המרחפת כו'.** ע"ל (עו ע"ב פס ע"ב), וכ"ל דרוח הקודס שורה על מינון דמתעסקין בתורייתא[קלג], וכמ"ס (ע"ז כ ע"ב) תורה מביתה לידי זהירות זהירות כו' לידי רוה"ק:

מדת יום כו'. דעלה נאמר (ישעיה מ יב)קלד מי מדד כו',

מאיר הזהר

קכט. מלשון הפסוק (בראשית א ב): ורוח אלהים מרחפת על פני המים. **קל.** עי' מלואים אות (יט). **קלא.** עי' לעיל הערה 301. **קלב.** [חב"ד] הן ראשית הגילוי של המחשבה סתימאה שהוא כ"ע, שאין מתגלה כלל אפילו מציאותה ולכן נקרא אין. **קלג.** עי' לעיל מד ע"ג ד"ה שכינתא תתאה. **קלד.** ז"ל בשלימות: מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכן וכל בשלש עפר הארץ ושקל בפלס הרים וגבעות במאזנים. ועי' זהר ח"א יח ע"ב הובי"ד במלואים אות (כ). **קלה.** עי' לקמן קמג ע"ב ד"ה עתיק (לש"ו). ישראל סבא הוא החלק התחתון של אבא, אבל הוא פנימיות הו"ק ולכן אולי זה כוונתו, וכן משמע בשעה"כ דרושי ק"ש פרק ו'. עי' בביאורו של רבינו על ספד"צ ו ע"א, וכן עי' יהל אור ח"א כד ע"ב, ז"ל, ענין הגולגלתא הוא יסוד דבינה דרדל"א, והוא הדעת דז' תיקונים דגולגלתא, כי בתיקון השני שהוא אוירא שם מתלבש חסד דע"י, ובו מתלבש יסוד דבינה ונעשה לו דעת וכו'. עיקר הדעת הוא יסוד דחכמה, וקאים בתוך יסוד דבינה דלא מתפרשין, לכן נק' על שמה. והתגלות הבינה בז"ת אינו אלא בדעת יסוד שלה. **קלו.** ז"ל: ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראת ויקרא את עשו בנו הגדל ויאמר אליו בני ויאמר אליו הנני. **קלז.** ז"ל: ועיני ישראל כבדו מזקן לא יוכל לראות ויגש אתם אליו וישק להם ויחבק להם. **קלח.** עי' זהר ח"ב רסט ע"א, תז"ח לד ע"ג, פרדס שכ"ג פי"ד. **קלט.** עי' מלואים אות (כא). **קמ.** עי' מלואים אות (כ). **קמא.** עי' זהר ח"ב קלב ע"א: א"ל [אדון] ברו"ך תקוני דעלמא תתאה דאינון כ"ב אתוון זעירין בגין דאית אתוון דרברבן ואתוון זעירין אתוון זעירן מעלמא תתאה אתוון דרברבן מההוא עלמא דאתי. תרגום "אל ברוך" תקוני העולם התחתון, שהם כ"ב אותיות קטנות, משום שיש אותיות גדולות ואותיות קטנות. האותיות הקטנות מהעולם התחתון, ואותיות גדולות מאותו עולם הבא. ביאור: אתוון דרברבן עלאין ואתוון תתאין זעירין אלו מעולם העליון בינה ואלו מעולם התחתון מלכות (שער מאמרי רשב"י י ע"ד).

תרגום

ארוכים זהו שנאמר "אורך ימים בימינה", זהו שנאמר "יומם יצוה יהו"ה חסדו". ימים קטנים מצד של זעיר אנפין, צדיק. מדת לילה האם התחתונה, עד כאן א' מן אב"ג.

מה זה ב' (בינה), בה נודעים דו הפרצופים של האדם העליון. ג', שלש דמויות כדוגמת אדם של בריאה ואדם של יצירה ואדם של עשיה. ג' יש לה ראש וגוף וזנב. הראש זה י', הגוף הפרצוף, הקוץ שלמטה זנב, ולכן אמרו בעלי המשנה (ברכות סא

תיקוני הזהר

ה"ד (משלי ג טז) **ארך ימים בימינה ה"ד** (תהלים מב ט) **יומם יצוה ה' חסדו יומין זעירין מסטרא דזעיר אנפין צדיק מדת לילה אימא תתאה עד הכא א' מן אב"ג:**

[קיט ע"ב]

מאי ב' (בינה) **בה אשתמודעין דו פרצופין דאדם עלאה ג' תלת דיוקנין כגוונא דאדם דבריאה ואדם דיצירה ואדם דעשיה ג' אית לה רישא וגופא וזנבא רישא דא י' גופא פרצופא קוצא דלתתא זנב ובגין דא אמרו מארי מתניתין אדם הראשון עשה לו

ביאור הגר"א

הוא ביום, ור"ל שהוא המדות, מדת יום ומדת לילה, הן מריכו דיומין[קמב] לעוה"ב, ליום שכולו ארוך, וקצר ימים בעוה"ז, וזהו מדת יום ומדת לילה. וכ"ז בע"ס דכתר דהיכל הרעקון כנ"ל. וז"ש **עד הכא ג' מן אב"ג.** וקתמר אב"ג, משום דלא מפרש אלא ג' אותיות בדרך זה כנ"ל:

מאי ב' בו'. כנ"ל (קלא ע"ד) דלא משתמודעו דו"נ אלא בג' אמו"ש[קמג], דהוא חכמה, ג', כנ"ל: **ג' תלת בו'.** דהה נכללו כל המלא, כח"ע, שהן ג' אלה הנ"ל, והוא מנין ג': **ג' אית לה בו'.** עתה מפרש שנכללו נכלל ג' אלה הנ"ל, שהוא רישא וגופא וזנבא. וגופא וזנבא הן ד"ו פרצופים[קמד], אלה דיצירה ועשיה, ורישא הוא אימא עלאה, שלכן בינה כוללת ג', ג' דחכמה וה' דכתר, דבחותיות ח"ב הן בינה שלשה, וג' כוללים, כן הוא כאן, ג' חכמה, דה ד"ו פרצופים, ובינה כוללת גם כתר, דבינה רק אחד, אחד נכלל בד, ולכן היא נכללת בשלשה, והן ג' אלה הנ"ל, והוא רמז שהן בטן גויהם[קמה], ושם הזנב בבטן, ושם קומת הגוף, וכן ג' עלמין בי"ע, וכן בעולם שהם נפשם[קמו]. ומתר **רישא דא יו"ד**, דהוא רישא שעל הגימ"ל, **גופא פרצופא**, שהוא ו', וזנב הוא ד', נוק': ומתר **וזנ"ד בו' פרצוף ולבסוף זנב** כמ"ש במ"ר (ב"ר פ"ח סי' ח)[קמז], והוא כנ"ל.

קלט ע"ב

מאיר הזהר

קמא. עי' לקמן קסג ע"ב ש"אריכו דיומין" הם מא"א. **קמב.** עי' לקמן קמא ע"ב ועי' אד"ז רפח סע"א. **קמד.** עי' לעיל הערה 06. **קמה.** עי' ס"י פ"ג מ"ר. **קמו.** עי' ס"י פ"ו מ"א. **קמז.** ז"ל: א"ר שמואל בר נחמן בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון דיו פרצופים בראו, ונסרו ועשאו גביים גב לכאן וגב לכאן. **קמח.** עי' רביאה לכל תלת לעיל הערה 32. **קמט.** ז"ל: משל למלך שהיתה לו בת יחידה והיה מחבבה ביותר מדאי והיה קורא אותה בתי לא זז מחבבה עד שקראה אחותי ועד שקראה אמי כך הקב"ה בתחלה קרא לישראל בת שנאמר (תהלים מה) שמעי בת וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך לא זז מחבבן עד שקראן אחותי שנא' (שיר ה) פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה לא זז מחבבן עד שקראן אמי שנאמר (ישעיה נא) הקשיבו אלי עמי ולאמי אלי האזינו כי תורה מאתי תצא ומשפטי לאור עמים ארגיע. **קנ.** עי' ע"ח שער ט"ל פ"א. עי' לעיל הערה 86. **קנא.** היינו הדעת, וכן הוא במבו"ש לב ע"א וע"ח שער הזווגים פרק ה', אמנם בשער מאמרי רשב"י י"ח ע"א כתב שזהו חסד פרטי, וצ"ע. ועי' פת"ש נתיב העקודים פתח א' שמישב את הסתירה. ועי' דברי רבינו לעיל עה ע"ב ועי' עוד דברי רבינו ספד"צ י סע"ד. **קנב.** ז"ל: ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע אשר על פני כל הארץ ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זרע זרע לכם יהיה לאכלה.

תיקוני הזהר

פרצוף ולבסוף זנב זנב עליה אתמר (בראשית כא ח) ויגדל הילד ויגמל עד דיתעביד פרצוף:

ועוד אבגית"ץ א' איהי מורה על א"ל מסתתר (ישעיה מה טו) מעיני כל חי (איוב כח כא) ונעלם מכל היצורים כלם אדירירון[קנג] עליה אתמר קומה אדיר ירון[קנד] ואית ממנא תחות ידיה דאתקרי אדי"ר אדירים ותחות ממשלתו אתני"ק ואיהו נפיק מהאי פסוק

ביאור הגר"א

ועוד אב"ג ית"ץ כו'. מפרש והולך כל הפסקה לומיות, הכל בסמות[קנה], שכל לות הוא שורש לסמות וספירות, כמו שמפרש והולך, דהיה נברא העולם כנ"ל, ולכן מתחיל המורה כו, ויועץ מפסוק לשון כנ"ל, והיה כלילון הכל: **א' איהי מורה עלי אל כו'.** להוא על עליון כו', כמר, כמש"ל (קכב ע"ש קמג ע"ש), והוא **מסתתר מעיני כו',** כנ"ל (קנט ע"ש ד"ה שמיס) עין לא ראתה (ישעיה סד ג), ונק' מין[קנו] וכנ"ל, והוא בחילות, ושם **אדיריר"ן** הוא בברייתה כידוע[קנז], ומשר **עליה אתמר קומה אדיריר"ן,** ר"ל בהיכלות דפרקי היכלות[קנח], **ומדיר אדיריס** הוא בילירה. **ומתני"ק,** הוא בעשיה[קנט]. **ומתר ומיהו נפיק כו',** ר"ל ממלת מיתן כולו, וק' לקנק כמו שמפרש והולך:

מאיר הזהר

קנג. עי' אור יקר על זו"ח מט ע"ב הוב"ד במלואים אות (כב). **קנד.** עי' לקמן קנט ע"א, ונראה שכוונתו שבשם זה כלולים הכינויים אדיר וירון. **קנה.** עי' ספר הפליאה עמוד רכב פירוש כל המ"ב שמות. **קנו.** עי' לעיל הערה 301. **קנז.** עי' ספר התמונה (תמונה שניה): והצורה היא כח עליון ושם כינוי הכח אדיריון ה' צבאות יושב הכרובים, כענין וירכב על כרוב והוא מיכאל כח רב חסד הכח המקבל מן אדיריון הלבוש עליון ועליו נאמר גדול אדונינו ורב כח. [מכאן ומדברי הפרקי היכלות משמע שזה השם שבו נכנס ר"ע וג' תלמידיו לפרדס.] **קנח.** עיי"ש פ"מ אות ד: ויקבע שר תורה זה בתפלה שלש פעמים בכל יום ויום ולאחר תפלה שיתפלל אותו מראשו ועד סופו ואחר כך ישב וישנה אותן שלשה ימים ימי תעניתו מבקר עד ערב ולא ידום וכל שעה שמסיימו יעמוד על רגליו וישביע במלאכים ומלכם ויקרא שתים עשרה פעמים בכל שר ואחר כך ישביענו בחותם של כל אחד מהם ואלה שמותם וכו' [ומספר הי"ב מהם] ואדיריר"ן ה' השר וישבע אותם שתים עשרה פעמים בשם וכו'. ע"כ, ועיי"ש פט"ז אות ד. ועי' ברית מנוחה (הדרך השניה): ב' המאורות הם נקוד קמץ של אות ראשונה מן השם בן ד'. ואלו שמותם, שם הרקיע נקרא אכתריא"ל שהוא מכתיר עטרות לכל צבא המרום כמו שאמרתי ושם הניצוץ (נ"א הניקוד) אשר מתחת לרקיע נקרא שמו אדיריר"ן מקום הרנה, והנה נמצאו שני המאורות האלו משמשין לפני שם יהו"ה (נ"א יה"ה) שהוא המאור הראשון המתפשט מן המקום אילן החיים. ושני המאורות העליונים הללו הם חשובים מאד כמו שאמרתי כי כאשר מתפשט הנורא הנקרא יה"ה (נ"א יהו"ה) ועלה בחוקו ומכסה הגלגלים וצבאותיהם ברוב הדרו וזיוו נתפשטו ממנו מאורות שנים, האחד חופף על הכל ומבדיל בין קדש ובין קדש והוא הנקרא רקיע, וכאשר מתפשט הרקיע הנורא הזה והנעלם מתנועע בתנועה קטנה ומביא למטה עד שנתחזק בגבורת המאור יה"ה (נ"א יהו"ה) והתחיל להתאמץ ולקחת גבורה גדולה וממשלה עצומה ומן ממשלתו הגדולה והעצומה נתפשט ממנו ניצוץ כדמיון נר הוא המאיר לכל קצוות העולם ולכל מצפוני רם ונשא, ונקרא זה נהר דינור שיוצא מן מקום המציאות לידע מה בקצוות העולם וכמו שאמרתי לרקיע נקרא שם אכתריא"ל ולניצוץ נקרא אדיריר"ן מקום הרנה שממנו לוקחים רנה ומן המקום הזה לוקחים שירה וכח כאשר מרננים לפני הקב"ה ית'. והנה לפי אלה הדברים שניקוד אות ראשונה מן השם שהוא קמץ ע"כ הפועל אשר יפעול בשם יהו"ה שתהא מכוין בניקוד אות ראשונה שהרקיע שמו אכתריא"ל והניצוץ אדיריון ויחשוב במחשבתו שאלו נקשרו בשם יה"ה שהוא חלק מן שם יהו"ה, ושכל שם ושם מאלו השנים כולל בו שם יה"ה שהוא מקורו הנעלם, והמאור הזה ששמו יה"ה עולה עד למעלה, וכאשר הוא עולה אל מקום נעלם מאד הגבורה שב"ה מתעכלת (נ"א מלהתאכל נ"א שבה) כמו שהוא עולה כן הגבורה. **קנט.** עי' שער רוה"ק (נז ע"ב): שם אתני"ק יוצא מפסוק (בראשית ד א) ותלד את קין, ויונק משם אנקת"ם כי הי' דשם אתני"ק, מתחלפת במ"ם של אנקת"ם בא"ת ב"ש. ועי' עמק המלך (שי"ז פי"א): משם אנקתם זה נמשכים כ"ב אותיות התורה בצורתם דלתתא, כי למעלה בבי"ע הם בצורה אחרת, והם כ"ב אלפ"א ביתו"ת, וצורתה מוחלפת. ושלמעלה משתמשים בו המלאכים. [בענין אנקת"ם עי' זהר ח"ב ט סע"א, ומאיר הזהר שם.] ועי' ספר ברית מנוחה (הדרך השניה): ובהיות שני המאורות הללו מתגברים נראו כשני מגדלים הא' פונה לצפון והא' פונה לדרום, ובראש אלו המגדלים שומרי החומות ואלה שמותם שם הראשון הפונה דרום נקרא אתניק וכו'.

תרגום

ע"א) אדם הראשון עשה לו פרצוף ולבסוף זנב, על הזנב נאמר "ויגדל הילד ויגמל", עד שיעשה פרצוף.

ועוד אבגית"ץ, א', היא מורה על "אל מסתתר" "מעיני כל חי", ונעלם מכל היצורים כולם על, אדיריר"ן. עליו נאמר קומה אדיר ירון. ויש ממונה תחת ידו שנקרא אדי"ר אדירים, ותחת ממשלתו אתני"ק, והוא יוצא מהפסוק הזה "אית"ן מושבך

תרגום

ושים בסלע קנ"ך", שם אית"ן, והוא תני"א ק', קנך, "קנה חכמה קנה בינה", "יהו"ה קנני ראשית דרכו",

תיקוני הזהר

(במדבר כד כא) **איתן מושבך ושים בסלע קנך תמן** אית"ן ואיהו תני"א ק' קנך קנה חכמה קנה בינה

ביאור הגר"א

תמן כו'. והוא סלעקפ דשפמה דההוא נערקפג, סיהרא דעץ הדעתקפד, ומיהו תניא למימן[קפה], בריימתא, שפמה תניינא דמשנהקפו, וע"ל (קמה ע"ב קעג ע"ב מיקון ט'), והכל בכתר דלהון, מ' דשם זה, כנ"ל. וממות הרמשים דשם הרמשון מסם מ"ב כמו שמפרש והולך הוא מדיריו"ן גיהרירו"ן[קפז] גיהרירו"ן יגבי"ה תלמי"ה נמני"ה, שלשה רמשונות מהשמות גרון רירון וג' מחרונות שהן ז"ת מסיימות בי"ה, וכיוצא זה בע"ם בדברי הגמוניס[קפח], אלא שהוא בתופן אחר, ושם מו"ב, שהיסה י"ה, אלא שהכמה מתחלת בכ' ובינה בג', וזהו המילוק בין שמותיהם וכתר בתלף. (ועוד בג"ר ת' מומיות וכג"ת ה' מומיות, שהן ג"פ י"ג שבשם כידועקפט. והוא הסלעקצ, שלא דבדולתקצא, ות' היא עד המוזל העליון[קצב] וה' היא עד המוזל התחתון, לכן בג"ר, שהן עליונים ת' כו', כנ"ל) ולכן מומריס בשופטי יו"ט, מלדיר מדירנו, שבו כתר יתנו לך ה' אלהיכם המוני מעלה[קצג], מלאכים שהן בינה. מכל בשבת מתגלה הבריאה[קצד], ולכן אין מטתת בשופף שלו[קצה]: **קנה חכמה בו'**, ר"ל דחכמה נק' קנין, כמ"ש קנה חכמה. ובינה נקרא קנין, מכל כתר הוא קנין קדושה להון, שלכן נאמר (משלי ח כב) קנני רשית להון, וז"ש **ה' קנני רשית דרכו לעילא מכולהו**, וקאי על הכתר, דאיהי תורה קדומה[קצו]. ונאמר בה קדם מפעליו מאז, ואמר **מאי מרשת אלא כו'**, ר"ל "מעולם" שהוא העולם, "נסכתי", להיות מרשת לו, רשת לעולם, והוא

מאיר הזהר

קפ. פי' בינה עי' דברי רבינו לעיל מז ע"א. **קפא.** עי' לעיל טו ע"ב ש"ההוא נער" הוא מט"ט [וכן בזהר ח"א קכו ע"א.] ושפחתו היא סנדלפון (עי' לעיל קלד ע"ד). **קפב.** עי' לעיל קה ע"ב ד"ה מסט' דסיהרא. **קפג.** עי' מלואים אות (כג). **קפד.** עי' לעיל טו ע"ב, ודברי רבינו שם: **שפחה דיליה** - ר"ל, לכך נאמר משנה בה', נקבה, כמ"ש דמט"ט הוא שני למלך, ומיט"ט הוא משנה למלך שהיא שפחה כו': **כגוונא דא משנה** - ר"ל, משנה הוא לשון משנה למלך. **קפה.** עי' ספר הפליאה (עמוד רכב): מהו אב"ג יתי"ץ אמר ליה, אדיירון בהרירון גבירירון יגבהיה תלמיה צתניה, ועי' עוד בשער רוה"ק נז ע"א, ובברית מנוחה דרך ב'. **קפו.** עי' פרדס רמונים (שי"א פ"א): המגלה הראשון אל ענין הדרוש הזה בין המפרשים הוא רבינו האי גאון בתשובת שאלה. ועם היות לשונו ארוך יוצא מענינינו וצריך ביאור רחב, עכ"ז לא נאסוף ידינו מלהעתיקו יען היותו תועלת רב. וז"ל הגאונים. נשאלה שאלה למאור הגדול אדון החכמה רבינו האי גאון ז"ל מרב פלטוי וחבריו. ילמדנו רבינו כי מצינו לרז"ל י"ג מדות שקבל מרע"ה. ולאברהם אבינו בספר יחסוהו רז"ל על שמו והוא ספר יצירה מונה שם י"ס ואנחנו צריכין ללמוד מפיו הקדוש אם י"ס הם י' מדות. א"כ י"ג מדות מצינו, י"ג ספי' לא מצינו וכו'. **קפז.** עי' ביאור רבינו על ספד"צ (ג ע"ג): נפקין ממ"ס ג' פעמים י"ג, א' בנימין וא' בארחין שע"י הנימין מתחלקין הארחין וא' בדיקנא, נגד ג' מוחין הכלולין ביה, ע"כ [דהיינו החב"ד דמו"ס (לש"ו כללים ח"א עט ע"ב, וכן יט ע"ג, וכן כז ע"ב)]. עי' שעה"כ שבועות א' שזו הג' פעמים שאומרים י"ג מידות ביו"ט. **קפח.** עי' מלואים אות (כד), ועי' שער הפסוקים (פרשת לך לך): הנה נודע מה שנתבאר אצלינו, בסוד נחר גרוני, כי ז"א בימי קטנותו, יש לו ג' מוחין של שמות אלהים. ונודע, כי שרש ג' מוחין, הם ג' אותיות יה"ו. ולכן אף מוחין דקטנות, נרמזים בג' אותיות אלו, והוא, כי להיות שם זה במוחין דז"א, אשר ההוי"ה הכוללת אותו היא הוי"ה דמלוי אלפי"ן כנודע. נמצא, כי שם הנזכר, הוא במלוי אלפי"ן, העולה בגימטריא טל. והנה ג' אלהים של המוחין, דמלוי יודי"ן ואלפי"ן וההי"ן, יש בהם י"ג אותיות בכל אחד מהם, שהם ט"ל אותיות, כמנין יה"ו במלוי אלפי"ן. **קפט.** עי' ביאור רבינו על ספד"צ ה ע"א שזה התיקון הראשון של התיקוני גלגלתא דא"א. ועיי"ש מה שהביא מאד"ר קכח ע"ב, שזה שורש כל התיקונים של ז"א. **קע.** עי' ע"ח שער א"א פרק ט: אל א', רחום ב', וחנון ג', ארך ד', אפים ה', לפי שארך אפים מורה על ב' מדות יחד, ולזה לא אמר ארך אף אלא אפים, ורב חסד ו', ואמת ז', נוצר חסד ח', לאלפים ט', נושא עון י', ופשע י"א, וחטאה י"ב, ונקה י"ג, ע"כ. ועי' מבו"ש כח ע"ב ב' דרכים בי"ג מידות. **קעא.** עי' לעיל יז ע"ב. **קעב.** עי' לעיל ד ע"ב: ביומי דשבתות ויומין טבין איהו לביש לבושי מלכותא דאינון עשר ספירות דבריאה וביומי דחול לביש עשר כתות דמלאכיא. **קעג.** עי' זהר ח"א רנט ע"ב: במוסף דידיה בר"ח ואתי לכפרא על טומאת מקדש וקדשיו דכתיב (יחזקאל מג ז) ולא יטמאו עוד בית ישראל שם קדשי דלא יתקרב בכ"י ערל וטמא אבל מוסף דשבת ליכא לקרבא בגין דהא אתגלי עתיקא קדישא ונהיר בההוא רצון לכלהו עלמין וכלא אשתכח בנהירו דהא שבת בלא דינא כלל איהו ולא שליט חויא עקימא. תרגום: במוסף שלה בראש חדש, שבא לכפרה על טומאת מקדש וקדשיו, שכתוב "ולא יטמאו עוד בית ישראל שם קדשי", שלא יתקרב לכנסת ישראל ערל וטמא. אבל מוסף של שבת אין להקריב, משום שהרי התגלה העתיק הקדוש, ומאיר באותו רצון לכל העולמות, והכל נמצא בהארה, שהרי שבת היא בלי דין כלל, ולא שולט הנחש העקום. **קעד.** עי' לקמן קלט ע"ב. ועי' ביאור רבינו על תז"ח מט ע"א שזה בחכמה, ועי' עי' ב"ע ה' ע"ב שזה תורה שיצאה ממו"ס.

תיקוני הזהר

(משלי ד ה) ה' קנני ראשית דרכו (שם ח כב-כג) לעילא מכלא קדם מפעליו מאז מעולם נסכתי מראש מקדמי ארץ מאי מראש אלא הכי אמרת אורייתא דאיהי ראשית אנא אקדימת למהוי רישא לעלם:

ב' ביהרירו"ן (נ"א ביהדירו"ן) כי בי"ה יהו"ה צור עולמים (ישעיה כו ד) ואיהו ב' ברוך וסימן ברו"ך ראשי אתוון ר' ראש ו' ומקור ך' כל ב' ברכות דדא"א הוא ראש ומקור לכל הברכות ובגין דא ב' איהי חכמה ומורה על הכתר דאיהו רישא ומבועא דכל ברכאן ובגין דא ב' תרין לחושבנא:

ג' גיהרירון ואיהו תליתאה ודא שכינתא"ב ספירא תליתאה (ובגין דא ב' איהי חכמה ומורה על הכתר

שינוי נוסחאות: י. ב' ברכות (נוסף ברבינו). **יא.** "ב' ברכות דדא" נמחק ברבינו, ובמקומו איתא "דא". **יב.** עילאה (נוסף ברבינו).

תרגום

למעלה מהכל "קדם מפעליו מאז מעולם נסכתי מראש מקדמי ארץ". מה זה "מראש". אלא כך אמרה תורה, שהיא ראשית, אני הקדמתי להיות ראש לעולם.

ב' ביהרירו"ן (ביהדירו"ן) "כי בי"ה יהו"ה צור עולמים", והוא ב', ברוך. וסימן ברו"ך ראשי אותיות: ר' ראש, ו' ומקור, ך' כל, ב' ברכות, שזה הוא ראש ומקור לכל הברכות. ולכן ב' היא חכמה ומורה על הכתר, שהוא ראש ומעיין לכל הברכות, ולכן ב' בגימטריא שנים.

ג' גיהדירו"ן והוא שלישי, וזו השכינה, הספירה השלישית. (ולכן ב' היא חכמה ומורה על הכתר,

ביאור הגר"א

הכתר. ומ"ש כ"ו לפרש השם מ"ב, מ"ן ק', ק' קין, מ"ן תניא, שהוא התורה, והוא מורה קין של ה' י"ת תורה קדומה: **ב' ביהרירו"ן.** כ"ל שמלו ג"ר מסיימות בשוה, והתלתה הוא י"ה כמו שמפרש והולך, כי י"ה כו', שהוא שמו של החכמה (זהר ח"ג י ע"ב). וע"ל ריש תיקון כ"ג (עפ ע"ב) מ"ש בזה בתרוכא, שהן ב' עלמין שמיימין לחכמה, שהיא ד"ו פרלופין, דב' של חכמה כנ"ל: **ואיהו ב' ברוך.** לברכות הוא מחכמה, שכל הברכות הוא (ממ"ס) [ממו"ס], ונביעו לכל נרכאין (לעיל יט ע"ב): ***ברוך ראשי אתוון ב' ברכות ר' ראש ו' ומקור ך' כל דא איהו ראש ומקור לכל הברכות ובג"ד ב' איהי כו'.** כנ"ל, ומתילה מפרש הפי' של נרוך, דמורה על המלך לחכמה, היא מעין, שהיא נריכה, נרוך. וכתר הוא מקור של המעין, כמ"ש כפי נא (מצ ע"ב)קעה וז"ש **וכג"ד ב' מיהי מחכמה ומורה כו'**, לכתר מיהו נעלם ומינו מושג מלא מכח החכמה(קעו), דחכמה מתין ממנא (מיוג כח יב)קעז, ע"כ יש מוגא לה, וכמו מקור, שהוא נעלם ומינו מושג מלא ממעין, שע"כ יש מקור למעין, ולכן במיבת נרוך, שהוא מחכמה, מרומז הכתר שהוא ר"ת ב"רכה ר"מץ ו"מקור כ"ל, נרכה הוא מחכמה, רמץ ומקור כל היא כתר. ומ"ש **וכג"ד ב' תרין לחושבנא**, ר"ל שע"ג דהמורה מתחלת בב' וכן המספר, מ"מ הוא תרין לחושבנא, שמורה שיש אחד קודם לה. אבל האחד לבד מינו במספר, וכן נרמזת במתיל בב' ומ"ש רמזית שהוא נק' כאן כתר:

ג' גיהרירו"ן כו'. ג"כ כמו החכמה ושניהם בי"ה, הבן בחכמה וחכם בניצה (ס"י פ"ח מ"ד)קעח, **אחתה ומודעתא כלילן דא בדא** (ספד"ל יד ע"ח)קעט, אבל שנאמנה בחות הרחמנות שהוא ג', ולכן מפרש והולך ***ומיהו תליתאה ודא שכינתא עילאה כו'** - כנ"ל:

מאיר הזהר

קעה. עי' מלואים אות (כה). **קעו.** עי' ריש תז"ח (ב ע"ב) בענין עשר חכמות, ודברי רבינו שם: **עשר חכמות כו'** - ר"ל שע"ס נקראו חכמות מסטריה, ואפילו כתר עליון שהוא למעלה ממנו, ע"כ. מבאר הלש"ו (כללים ח"א מט ע"א) שכל הי"ס לא נתגלו אלא על ידי מדת החכמה, שכן מצד מידת הכתר לא היו הספירות יכולים להתחלק לעשרה מרוב אחדותו. ועל אף שי' המאמרות כוללים גם את ספירת הכתר, אבל הכתר אינו יכול להיות ניכר אלא לאחר שנגלה החכמה. ואכן יעויין בבהגר"א על תז"ח ב ע"א, דכתר הוא בכלל י' המאמרות. **קעז.** עי' לעיל הערה 201. **קעח.** עיי"ש בדברי רבינו: הבן בחכמה וחכם בבינה, פירוש שלא תאמר שבחכמה אין שם ספי' בינה וכן להיפך, לכן אמר הבן כו' כי מלוי היו"ד הוא ו' ד' שנעשה ה' בינה, וכן מלוי ה"י של בינה הוא י' שהוא חכמה, וע"כ נחלקים לשנים או"א וישראל סבא ותבונה, או"א הוא יו"ד של השם ונכללת אימא בו"ד, וכאן הבן בחכמה, ויש"ס ותבונה הן ה' של שם ונכלל יש"ס במלוי ה' שהוא יו"ד וכאן חכם בבינה. **קעט.** ז"ל: אחתא ומודעתא כלילן דא בדא בי"ה כְּתָרִין רחימין דמתחבקין. שתא נפקין מענפא דשרשא דגופא. תרגום: אחותי ומודע נכללים זה בזה בי"ה כשני אוהבים שחובקים. שש יוצאים מענף של השרש של הגוף.

תרגום

שהוא ראש של מעיין כל הברכות) ועליה נאמר "כל גיא ינשא", והוא גימטריאות פרפראות לחכמה (אבות פ"ג מי"ח).

תיקוני הזהר

דאיהו רישא דמבועא דכל ברכאן) ועלה אתמר (ישעיה מ ד) **כל גיא ינשא ואיהו גימטריאות פרפראות לחכמה**קפ:

ביאור הגר"א

עלה אתמר כל גו'. כמ"ש בזח"ח (עה ע"ב ח ע"ד)קפפ **וכהן כל גיא ינשא ההוא לכולא כלילא ביה ודא ר"מ דאמר ויקבור מותו**קפפ גגיא ג"כ לי"ג מכילין כו', ור"ל דנאמר ביה (ישעיה נג ה) והוא מחולל כו'קפג, מכאת סופריס מסרא (סוטה מט ע"ב), נאמר (ישעיה סט) ירוס ונסח וגבה מאד, וזה כל גיא, שהיה שפל מאד, ינשא. והוא שעליו נאמר (דברים לד ו) ויקבור אותו בגיא, וזה, ר"ל בזיונה, ינשא שבה כל הזקיפות, כמ"ש למטה, **ג' מחוי על הזקיפה**, וזהו ג"י של הסס, ר"ל גיא, וזה י"ג מכילין דרחמי, ג"י של הסס, שהוא בגיא הנ"ל. והוא ג"כ של כתר מכמה, וג"י של בינה, הוא בגיא, כמ"ש בזח"י שם, וכהן ינשא, והיא גיא לחכמה, שהוא הר. והיא, נוק' גיא, כר לנעלה (עירובין ק ע"ב)קפד, כסא לכבודקפה מקוס הנקבות גיאקפו. **ועי' בזאד"ר** (קמג ע"ב)קפז **ובפ"ג דסק"ל** (כח ע"ב)קפח. **ואמר ומיהו גי' פרפראות לחכמה, שהיא פרפרת לחכמה שעליה, וגימטריאות הוא ג"כ ג' של הסס זה, וכ"ז לפרש שהיא ג':**

קלט ע"ד

מאיר הזהר

קפ. עי' זהר ח"ג רכ ע"ב: קם ההוא טולא ובטש בעינוי דר' אבא נפל על אנפוי מגו דחילו עד דהוה נפל על אנפוי נפל קרא בפומיה דכתיב (שיה"ש ז ה) עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים ואלין עייניך דיל(י)ה פרפראות [לגו] (ל)חכמה עלאה דאתמשכא מלעילא ומגו חשבון ותקופין ועבורין אתמליין ואתעבידו בריכות דנפקן מימין לכל סטרין (אינון עייניך) עד דאתפקדן לכל חושבן ועבורין דסיהרא בלבד (ס"א דלבר) וככבין ומזלי למעבד חשבון ודא איהו על שער בת רבים דא איהי סיהרא [דלבר] (לבד). תרגום: קם אותו הצל והכה בעיניו של רבי אבא, נפל על פניו מתוך פחד, עד שהיה נופל על פניו נפל פסוק בפיו, שכתוב "עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים", ואלו העינים שלה פרפראות לתוך חכמה עליונה, שנמשכה מלמעלה, ומתוך חשבון ותקופות ועבורים מתמלאים ונעשו בריכות, שיצאו מימיו לכל הצדדים (אותן עינים), עד שנפקדו לכל חשבון ועבורי הלבנה בלבד (שבחוץ), וכוכבים ומזלות לעשות חשבון, וזהו "על שער בת רבים" זוהי הלבנה שבחוץ. ביאור: בעינוי - פי' לרמוז לו שהחשבון בעיני המלכות כדמפרש (מ"מ). חכמה עלאה - ור"ל שעיני המ' יש בהם הארת אבא ומכח חשבון ועבור שאנו עושים נעשים ברכות מים ומשפיעים לבי"ע (מ"מ). דלבר - והיינו לבנה שבעו"הז (מ"מ). **קפפ.** ז"ל: קום באבנין דילך דאסתלקו בטורי' לתבר' טורין וסלעין דחויא ובגין טורין דילך אתמר (תהלים צג) נשאו נהרות ה' ובהון (ישעיה מ) כל גיא ינשא ההוא דכלא כליל ביה ודא רעייא מהימנא דאתמר (דברים לד) ויקבור אותו בגיא דבגיניה אתמר (תהלים ס) ויך את אדום בגיא מלח ונשמתיה גניזא בגי"א מן אבגית"ן ת' תורת משה צפונ' בצדי דאיהי ן' דצדי אריכא בסטרא דעלמ' דאתי מתמן הוא טוב לצדיקים דעלמא דאתי. תרגום: קום באבנים שלך שהסתלקו בהרים לשבר את ההרים והסלעים של הנחש ובשביל ההרים שלך נאמר נשאו נהרות ה' ובהם כל גיא ינשא ההוא שהכל כלול בו וזה הרועה הנאמן שנאמר בו ויקבר אתו בגי שבשבילו נאמר ויך את אדום בגיא מלח ונשמתו גנוזה בגי"א מן אבגית"ן ת' תורת משה צפונה בצד"י שהוא ן' שצדי ארכה מצד העולם הבא משם הוא טוב לצדיקים לעולם הבא. **קפג.** וכו' (חסר בנוסח). **קפד.** ז"ל: והוא מחולל מפשענו מדוכא מעונתינו מוסר שלומנו עליו ובחברתו נרפא לנו. ועי' דברי רבינו לעיל מא ע"א ד"ה בשגם, ועיי"ש עוד מג ע"ג. **קפה.** עי' יהל אור (ח"א כא ע"א): כתיב ותחת רגליו שמשמע שהן תחת רגליו וכאן הוא אומר דאתחברן דא בדא והן בשוה, הג' היכלין הראשונים עם רגליו, רגלין ברגלין, אמר בגין יקרא דמלכא שנעשה כר לבעלה וכמ"ש בזו"ח (דף נב ע"א) אע"ג דאנא בשחותא לגבך כו' עי"ש וכמש"ל, ע"כ. ועי' מלואים אות (כו). **קפו.** עי' דברי רבינו לעיל פח ע"ב: עיקר כסא הוא בה (זהר ח"ג רלה ע"ב), כסא לכבוד, ל"ב דחכמה. ועי' דבריו קו ע"ב: חכמה נקרא כבוד, ל"ב נתיבות (ס"י פ"א מ"א). וכורסייא הוא כסא לכבוד, והכל במלכות, חכמת שלמה. **קפז.** פי' בקעה, ולא א' מז' מדורי גהנם. **קפח.** קמב ע"א: וכיון דאתפשט אמה דא אתפשט סטר גבורה מאינון גבוראן בשמאלא דנוקבא ואשתקע בנוקבא באתר חד וארשים בערייתא כסותאן דכל גופה דנוקבא ובההוא אתר אקרי ערוה דכלה לאצנעא אתר לההוא אמה דאקרי חסד. תרגום: וכיון שהתפשטה זו האמה, נתפשט צד הגבורה מאותן הגבורות בשמאל דנוק', ונתקע בנקבה במקום אחד, ונרשם בערוותה כסות כל גוף הנקבה, ומקום זה נקרא הערווה של הכלה, המקום להצניע בו את אותה אמה שנקראת חסד. **קפט.** ז"ל: ו"ה קונטורין דקיטורא בעטפי שקיעין, י' זעירא בגווה אשתכח. ביאור רבינו: בעטפי שקיעין - ר"ל בערוותה, שכחות הגבורות עשו השקיעה שם בה, כמו שהחסדים הוציאו את אמה שלו, כן הגבורות עשו שקיעה, שהן סוד הצמצום והשקיעה, וכמ"ש בא"ר (דף קמב ע"א).

תיקוני הזהר

ועוד ברוך ב' אחזי תרין שכינתא עלאה ותתאה ר' ראשית חכמה ו' אחזי שית ספירן ך' אחזי על כתר עלאה ודא איהו רזא כל הכורע כורע בברוך מעילא לתתא למכרע ביה להקוא (נ"א למנדע ביה בהקוא) דכל מבועין ומקורין דברכאן בידיה דאיהו עלת העלות וכל הזוקף זוקף בשם צריך לזקפא ליה ביו"ד ה"א וא"ו ה"א דאיהו מלגאו דעשר ספירין דאיהו עלאה וזקיף על כלא ולית אלו"ה לעיל מניה ובגין דא ב' אחזי על הכריעה דכל הכורע כורע בברוך דאתמר ביה וברוך א"ל עליון (בראשית יד יט) ג' אחזי על הזקיפה דאיהו גאה גאה על כלא ולית מאן דיתגאה עליה ובמאי

תרגום

ועוד ברוך, ב', מראה שנים, שכינה עליונה ותחתונה. ר', ראשית חכמה. ו', מראה שש ספירות. ך', מראה על כתר עליון, וזהו סוד (ברכות יב ע"א) כל הכורע כורע בברוך, ממעלה למטה, לכרוע בו לאותו (לדעת בו באותו) שכל המעיינות והמקורות של הברכות בידו, שהוא עילת העילות. וכל הזוקף זוקף בשם, צריך לזקוף אותו ביו"ד ה"א וא"ו ה"א, שהוא מבפנים של עשר הספירות, שהוא עליון וזקוף על הכל, ואין אלו"ה למעלה ממנו. ולכן ב' מראה על הכריעה, שכל הכורע כורע בברוך, שנאמר בו "וברוך א"ל עליון". ג' מראה על הזקיפה, שהוא גאה גאה, גאה על הכל, ואין מי שיתגאה עליו. ובמה הוא יתגאה על הכל, באות י' מן אבגית"ץ,

ביאור הגר"א

ועוד ברוך כו'. עתה מוזל ומפרש שניהס מו"ע, ומ"מ ברוך שהוא מכמה, ונכלל בו כל הע"ס, מכמה עד מלכות, וכמ"ר הוא כלל הברוך, שהוא רמס ומקור לכל הברכות כנ"ל, ומ"ו הכריעה, כמו שמפרש והולך **למכרע ביה להקוא דכל כו'.** וזקיפה נמס, שהוא לרגל דניה, שהיא סומך ה' לכל הנופלים וזוקף לכל הכפופים (תהלים קמה יד), להמס זוקף לכל הכפופים, כמ"ש (ברכות יג ע"ב)קפט מ"ט לכמיב ה' זוקף כפופים, והיא ס"ג, סמ"ך וג', סומך וזוקף. ומפרש והולך להוא נמס מ"ה, וכמ"ל (עמוד ס' קנט ע"ב) למס זה הוא מלגאו דע"ס, להוא המומן[קנ]. **וההוא למאר נעשה מדס**, הוא סס ס"ג[קנא], שהוא נודע נמ"ס, ומס מ"ה נמוירא דמ"ס מתלגם ניהס[קנב], וכמ"ל (קכח ע"א קמח ע"ב) לא גופא ולא מוחא, והן מו"ב, וכלס מעידין על עלת העלות, מלא שזה מלגאו, על שפעו, וזה מלבר, על יכלתו, וזה הכריעה והזקיפה, שהן מו"ב. ובגרון כורע גופו, ונאמה רמסו, שהוא הכאר, רמסים כנ"ל. וזוקף בניהס, המס שניהס[קנג], לכולל שניהס כנ"ל: **דאתמר ביה וברוך אל עליון.** מפרש הקרא על מכמה, להוא עליון על מל, להוא מסך (זהר ח"ג יח ע"ב), נהירו למכממה (זהר ח"ג לד ע"א)[קנד], **ולכן נאמר** מס, והוא כהן לאל עליון, למס כהוגה לנמס[קנה]: **דאיהו גאה כו'.** ר"ל, בניהס, וז"ס כהוגה לנמס[קנו] מלי לכמיב כי גאה גאה, מרכב גאים כו', שהוא מגא"ס, מרכבה דילה, והיא

מאיר הזהר

קפט. ז"ל: ואמר רבה בר חיננא [סבא] משמיה דרב המתפלל כשהוא כורע כורע בברוך וכשהוא זוקף זוקף בשם אמר שמואל מאי טעמא דרב דכתיב ה' זוקף כפופים וכו'. **קפ.** עי' לעיל קלח רע"א. **קפא.** עי' לקמן קמא ע"ב: מוחא סתימא אתקרי אין סוף דאתפלג לתלת מוחין דאינון י' י' י' דאתרמיזו בהאי שמא יו"ד ה"א וא"ו ה"א (נ"א יו"ד ה"י וא"ו ה"י), ע"כ. עי' לעיל קלח ע"ד שרבינו גורס המוסגר, וכן גורס הלש"ו (כללים ח"א כ ע"ד וכן בדע"ה ח"א ז ע"ג), ופי', כמו שבא"א דאצילות המו"ס הוא שם ס"ג בפרטות המוחין אבל בכללות הרישא כולו הוא רק מכלל הע"ב הכללי כי הוא המוח הכללי דכליל לתלת וכל מוח הוא שם ע"ב. **קפב.** עי' ביאורים ח"ב לד ע"ד: אור התיקון אשר ממנו נתפשט השם מ"ה, כי הרזא דמתקלא שהוא אוירא עלאה, אוירא דלא אתפס (ז"ח ע ע"א וס"י פ"ב מ"ו), ע"כ. עומק כוונת הלש"ו, שה"רזא דמתקלא הוא האוירא", שכן כל מתקלא הוא חיבור של זכר ונקבה, וסוד מציאות זו הוא החיבור של האוירא ומו"ס, ועיקר הזיווג הוא תמיד מצד הזכר הרי הוא האוירא (עי' בהגר"א על ספד"צ ו ע"א ד"ה והכלל מחו"ב). ועי' הקדו"ש טז ע"א ז"ל, [העולם של] הצמצום והקו נקרא בשם טהירו עלאה, וכן בשם אויר קדמון, אוירא קדמאה סתימאה, אוירא עלאה, עכ"ל. ועיי"ש לג ע"א ז"ל, אור הגנוז הנה הוא אוירא עלאה, ע"כ. דהיינו ששורש כל שפע שהדכר נותן לנוק' הרי הוא האור הגנוז אשר שורשו בגילוי הראשון שלו ית', שהוא העולם של הקו. ועי' עוד זוהר (בראשית טו ע"א טז ע"ב). **קפג.** גם בינה וגם מלכות, עי' שעה"כ כט ע"א: סוד שני כריעות י' לגבי ה', ו' לגבי ה'. וסוד שני זקיפות ה' לגבי ו', ה' לגבי י'. ועי' אריכות בזה בתז"ח מ ע"א. **קפד.** עי' עוד ח"ב קכג ע"א, וח"ג רפט ע"ב. **קפה.** עי' לעיל קיט ע"ב שזה מידת חסד, ועי' ב"ע קו ע"א שז"א מכונה כהנא רבא ונוק' כהן הדיוט, ועי' אד"ר קלב ע"ב. **קפו.** ז"ל: אמר ריש לקיש מאי דכתיב אשירה לה' כי גאה גאה שירה למי שמתגאה על הגאים דאמר מר מלך שבחיות ארי מלך שבבהמות שור מלך שבעופות נשר ואדם מתגאה עליהן והקדוש ברוך הוא מתגאה על כולן ועל כל העולם כולו, ע"כ. עי' שיה"ש רבה (פ"ג סי' כג): ארבע גאים הם גאה שבעופות נשר, גאה שבבהמות שור, גאה שבחיות אריה, גאה שבכלן אדם, וכלן נטלן הקב"ה וחקקן בכסא הכבוד שנא' (תהלים קג) ה' בשמים הכין כסאו ממה שהכין כסאו על הגאים תדע שמלכותו בכל משלה.

תרגום

וזה יגבי"ה. ועוד מצאנו בצורה אחר יגבהי"ה (יגביהיה) ואותיותיו גבי (גבוה) היה עליון של כל העליונים.

ת', תלמי"ה, ת' תל שהכל פונים בו, ששם הוא אותו שכל העניינים והמחשבות עולים אליו, בגלל זה ת' תורה קדומה של כל הקדומים, "תורת חכם מקור חיים", "תורת יהו"ה תמימה". ועוד תלמי"ה, "תלמיה רוה נחת גדודיה וגו'", בשם הזה נעשה הים תלמים תלמים. ועוד תלמיה, זו התורה שתלויים ממנה כמה תלי תלים של הלכות פסוקות שאין להן חשבון.

תיקוני הזהר

יתגאה על כלא באת י' מן אבגית"ץ ודא יגבי"ה ועוד אשכחנא בגוונא אחרא יגבהי"ה (נ"א יגביהיה)[יג] ואתוון דיליה גבי (נ"א גבוה) היה עלאה דכל עלאי:

ת' תלמי"ה ת' תל שהכל פונים בו דתמן איהו ההוא דכל עייניין ומחשבתין סלקין לגביה בגין דא ת' תורה קדומה[קנג] דכל קדומין תורת חכם מקור חיים (משלי יג יד) תורת ה' תמימה (תהלים יט ח) ועוד תלמי"ה תלמיה רוה נחת גדודיה וגו' (תהלים סה יא) בהאי שמא אתעביד ימא תלמים תלמים ועוד תלמיה דא אורייתא דתליין מינה כמה תלי תלין[קנד] דהלכות פסוקות[קנה] דלית לון חושבן:

קנו ע"א

שינוי נוסחאות: יג. נוסח זה נמחק בגרסת רבינו, וכן הוא בספר הפליאה ובספר הקנה, ובפרדס ושער רוח הקודש נז ע"א. במהדורת אמסטרדם איתא "יגבהיה". ובדרך אמת הובאו שתי נוסחאות אחרות: א', יגביהה, ב', גבוההיה [כשדברי הד"א הובא בגליון מהדורת אמסטרדם איתא "גביהההיה"], וכאן הובא נוסח של מהדורת זיטומיר, אמנם נראה שמש"כ "יגביהיה" הוא טעות וצריך לומר "יגביה"ה", ומש"כ בשורה הבאה "(נ"א גבוה)" הוא טעות, ומקומו כאן, כנ"א הב' בדרך אמת.

ביאור הגר"א

ת' תלמי"ה ת"ל שהכל בו'. ר"ל, ת"ל שכל מפורש, שהכל פונים אליו, שכל הענפים ממנו, והוא מורה, שהוא מקור חיים[קנו], שלכן הכל פונים אליו לקבל חיים. ומ"מ **מורה קדומה**, לפי שכמ"ן בהיכל הרמשון ע"ס קדומים. ומ"מ **מורה ה' תמימה**, שהו מותיות מי"ה דתלמי"ה, והענין שמ"מ **שהוא תל בו'**, ור"ל שהשם הוא תל מי"ה, שהוא בן י"הי"ו, תל מנהון, ומ"מ **ועוד תלמיה בו'**, ע"ס תלמיה כמו שמפרש והולך, **תלמיה רוה בו'**, והוא שהו קרע היס, נהר ע"ב, לשון עשר גזרים (משנה"ב פ"ו סי' יח), נגד י"ב גבולי מלכותם דהיה סביבות, וכו שם ע"ב, ו' פעמים י"ב, וז"ס **בהאי שמא אתעביד ימא תלמים תלמים ועוד תלמיה דא אורייתא בו'**: ג"כ כנ"ל, תל מי"ה, בן י"ה:

קנו ע"א

מתגלה עליהן. ומ"מ (פיוט על מחזור) המתגלה על מיות הקודש, ושם מקום הגלה, כמ"ש בפ' תרומה (קכט ע"ב)[יד] **מהן מיהו גם רוח בו' להם ים גבהות נתוריית מלא נעלמת למתי**, והיא נקראת מרוס, כמ"ש רס ונשא (ישעיה ו ה)[טו], ומ"מ **ומתי יתגלה בו'**, להגבהות של הקב"ה כל מהן מתלו בו'[טז] (תהלים קיח כב), **מהן למתגזרת בו'** (דניאל ב לד-לה), כמ"ש ריש מיקון י' (כה ע"ג ד"ה ופליק להו), ור"ל שזהו שם יגבי"ה, דהוא נחות י', מלכות, כמו שמפרש והולך: **ועוד אשכחנא בגוונא יגבהי"ה ואתוון דיליה יגבה י"ה עלאה בו'**. ור"ל דכולן מורין על הגבהות, עילת העילות נכתר, למעלה ממו"ע, כמ"ש נברוך, דמורה על הכתר, וכן נכריעה וזקיפה כנ"ל, וכן כמן יגבה י"ה, למעלה מי"ה, וז"ש **עילאה דכל עילאי**:

מאיר הזהר

קנו. עי' לעיל הערה 174. **קנח.** עי' מלואים אות (כז). **קנט.** עי' לעיל טו ע"ג ד"ה דא הלכה: משנה שאין מורין ממנה, היא ביצירה, והלכות פסוקות של הגמ' הוא בבריאה. **ס.** ז"ל: כדין כרוזא נפיק ואמר עלאין ותתאין אציתו מאן איהו גס רוחא במלי דאורייתא מאן איהו דכל מלוי בגין למגבה במלי דאורייתא בגין דתנינן דבר נש בעי למהוי שפיל בהאי עלמא במלי דאורייתא דהא לית גבהו באורייתא אלא בעלמא דאתי. תרגום: אז הכרוז יוצא ואומר, עליונים ותחתונים הקשיבו, מי הוא גס רוח בדברי תורה, מי הוא שכל דבריו להיות גבוה בדברי תורה, משום ששנינו שהאדם צריך להיות שפל בעולם הזה בדברי תורה, שהרי אין גבהות בתורה אלא בעולם הבא. **סא.** ז"ל: בשנת מות המלך עזיהו וארא את אדני ישב על כסא רם ונשא ושוליו מלאים את ההיכל. **סב.** הבונים היתה לראש פינה, ועי' זהר ח"א כד סע"א וע"ב. **סג.** ז"ל הפסוק בשלימות: חזה הוית עד די התגזרת אבן די לא בידין ומחת לצלמא על רגלוהי די פרזלא וחספא והדקת המון. תרגום [על פי רש"י]: ראיתי עד אשר נחתכה [ונבדלה] אבן [אחת], אשר לא בידים [כי אם מאליה] והכתה את הצורה על רגליו של ברזל וחרס, ופוררה אותם. **סד.** נדצ"ל על שם. **סה.** עי' זהר ח"ג לד ע"א שזה חכמה. **סו.** עי' זהר ח"ג קי ע"א, קכא ע"ב שו' היא בן י"ה. **סז.** עי' לעיל קלט ע"א ד"ה דמיניה.

תקונא שבעין

תיקוני הזהר

צ' צתניי"ה צתניה דא צדיק עמוד סביל כלא וביה אשתמודע מאן דאיהו לעילא מכלא בגין דצדיק איהו כליל כל ספירן וביה מתייחדין כלהו ואתעבידו אגודה אחת איהו לולב אגד דכלהו ספירן ואת צ' ביה מציירין כל ציורין דהיכלין דסחרין לגנתא דעדן דלעילא בכמה ציורין דכל עובדא דבראשית דירתין לון צדיקיא וביה נקידין כל נקודין דאורייתא דאינון נקידין בהיכלא דאיהי שכינתא תתאה ונהרין כלהו על ציורין כאבני מרגלאן דנהרין על רישא דכתרא וכגוונא דככביא נהרין ברקיעא ובגין דכל נקודין דככביא ביה אתמר (בראשית א יז) ויתן אותם אלהי"ם ברקיע השמים להאיר על הארץ דא שכינתא תתאה (ס"א ודא נשמתהון דצדיקיא דמשתדלין באורייתא להוציא לאור כל תעלומה ההי"ד (דניאל יב ג) והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע וגו'):

היכלא תנינא מרקמא מכמה ציורין גלידין במיא אבנין מרגלאן כלהו מליא מיא ואינון אבני

תרגום

צ', צתניי"ה, זה צדיק, העמוד שנושא הכל, ובו נודע מי שהוא למעלה מן הכל, משום שצדיק כולל את כל הספירות, ובו מתייחדים כולם ונעשים אגודה אחת, הוא הלולב, שאגד את כל הספירות. ובאות צ' מצוירים כל הציורים של ההיכלות שמקיפים את גן העדן שלמעלה, בכמה ציורים של כל מעשה בראשית, שיורשים אותם הצדיקים. ובו מנוקדים כל הנקודות של התורה, שהם נקודות בהיכל, שהוא השכינה התחתונה. וכולם מאירים על הציורים, כמו אבני מרגליות שמאירים על ראש הכתר, וכדוגמת הכוכבים שמאירים ברקיע. ולפי שכל הנקודות של הכוכבים, בו נאמר "ויתן אתם אלהי"ם ברקיע השמים להאיר על הארץ", זו השכינה התחתונה (וזה נשמות הצדיקים שעוסקים בתורה, להוציא לאור כל תעלומה, זהו שנאמר "והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע וגו'").

[קכ ע"א]

היכל השני מרוקם מכמה ציורים מוצקים במים, אבני המרגליות, כולם מלאים מים, והם

ביאור הגר"א

צתניי"ה דא צדיק כו'. לריש ל"ת, ד' אותיות הראשונות, כמו ג"י. ותל הנ"ל, ולפ הוא לשון גופה, כמ"ש בתרגום מוקלוס על (בראשית יח ד) ורחצו מעמים, וריעיה מטו לגיה שמיה, וז"ש **וביה משתמודע מאן דאיהו לעילא מכולא.** ומפרש והולך **בגין דצדיק איהו כליל כו'**, ולפי שהוא כלולים כולם, ניכר מי הוא העולה על כולן, כמו בלולב שנמנדים כלם יחד, ניכר הלולב שעולה על כלם. אבל אם כל אחד לבדו, אינו ניכר מי גבוה יותר, שיכול להעלות הקטן על הגדול, משא"כ בקשורים יחד וז"ש **איהו לולב כו'**, והצדיק הוא הממגדל שעולה עד לית שמיה כמו הלולב, והוא משכיל לאיתן (תהלים פט ח), כמ"ש בפ' משפטים (קי ע"ח)רש והוא סליק למעלה: **ואת צ' ביה כו'.** אמר ועוד נקרא לדיקיט, לפי שהוא ר"ת ליור דביה מצויירין, שהוא אדם היוצרה, דביה ויצר (בראשית ב ז), לייר הכל, וביה כל נקודין, למשקלה לאמוון דבגנתא כמש"ל (לח ע"ח) ום"ש הרמב. וז"ש **צ' מצויירין כו' וביה נקודין כו'**, שהן הציורין כו', וביה כל הכוכבים, כמ"ש בר"פ שמות (ב ע"ח)רי ולמעלה (ג ע"ח ע"ב) והן הן הנקודין דאורייתא, וז"ש **ובגין דכל נקודין דכוכביא כו':**

היכלא כו' גלידין במיא כו'. דהוא יוס שני, שבו מלאכת המים, וביה גלידין מיא, כמ"ש (זהר ח"ח כט ע"ב)ריח דבעפון גלידין מיא ודרוס כו', ולכן הוא מבני מים. וז"ש **גלידין כו' ומינון כו'**, ונקרא טהור דימינא הוא קדום וממלא טהוריך, מפני שיש מבני נגף, דכתלין בהון ב"ניין. ומאר **ומיהו רקיע**, שהוא נברא ביוס שני, והוא לומיות קר"ע. ומאר **דביה קרע ימא**, שקריעת יס קוף הוא מסט' דממלא, ולכן ממרו (פסחים קיח ע"ח) קשה לפניו ככריעת יס קוף. ומאר **ומפרים מפמן השמן כו'**, ר"ל כמש"ל (עה ע"ח פג ע"ב) **הה"ד ויאמר אלהים יהי רקיע כו' בין מים לדכיו כו'**, וכן בימא דאורייתא, כמש"ל (נב ע"ב מג ע"ב) **עד דייתי מוקשה**

מאיר הזהר

נא. עי' מלואים אות (כח). **נט.** פי' אות צ'. **ס.** עי' מלואים אות (כט). **סג.** גליונות הלש"ו, עי' מלואים אות (ל). **סד.** עי' זהר (ח"ג קעו ע"ב) שכהן קדוש, ולוי טהור, והיינו הך. **סה.** זהר ח"א קנא ע"ב (לש"ו), ז"ל: והאבן גדולה על פי הבאר דא אבן דמינה כשלי בני עלמא אבן נגף וצור מכשול דקיימא תדיר על פי הבאר עלמא (הבאר ועל) מימריה למתבע דינא דכל עלמא דלא יחות מזונא וטב לעלמא. תרגום "והאבן גדולה על פי הבאר", זו האבן שממנה כושלים בני העולם, אבן נגף וצור מכשול, שעומדת תמיד על פי הבאר הזו, על פקודתה לתבוע הדין של כל העולם, שלא ירד מזון וטוב לעולם. עי' עוד קצג ע"א.

ביאור הגר"א

ליליה וקרע ימא לתרתין וקום וזוכנו רמה סיס לתיהו מויא וכא זוגי לתיהי קומיא ליליה כו' נפורקנא נתרייתא כלא נימא לתוריתא כו' נההוא זמנא לתתעבר מויא ניסא מן ימא שליט כו'. וז"ס **לא תיהו** שמא דעקר שטן מן ימא **לתוריתא ומפריס ליה ממנו** וכ"ל דקרע מומיות עקר, וז"ס **נגין לתיהו עקר כו'**, כ"ל כמו שהוא"ז המונה, וגרגן מפריד מלוף (משלי טז כח), כנסת ישראל, שהיא ממונה לישראל שבעים[יטו], כן ה' ית' יעקור מומו, והוא נשס זה, קר"ע שט"ן, קרע שטן מן ימא. וכן הוא נמעשה, נמלמר יהי רקיע, לתתפרד מתמן המורה כו' כמ"ש נפרשת נרשתים (יז ע"ב)[יטז], ומינון נגד קריעת י"ס, כמ"ש[יטח] כל מה שנאמר נפרשת נרשתים נאמר נילילת מלריס כו'. נפסוק יהי רקיע, נילילת מלריס, קריעת יס סוף כו', והוא נמורה שבע"פ, שהוא מסט' דגבורה, למורה שבכתב מימינו כו'[יטי], ומורה שבע"פ מסט' דשמלנא, ולכן שם (נרשתים ח ו) ויהי מבדיל, כ"ל (עה ע"ח פג ע"ב), ועי' נתז"ח (עה ע"ב ט ע"ח) **נה קרע שטן מן שמלנא ונה ויהי שם נת היס לתרנה ונה קרע ימא כו' ונה עקר טורין ומבר מינרין לתווית הה"ד והנה רוח מזק מפרק הריס ומשבר סלעים לתינון טורין וסלעים לתוית כו' ונהמי שמא הוה רנה עוקר הריס נתוריתא לנע"פ**[יטי], וכ"ל טורין וסלעים כמש"ס (ט ע"ח) **לתתם מקננת נשבע סלעים ונעלה נשבע טורין**[יכ], ופיה (שמות טו ח) סוף ורוכזו רמה סיס כנ"ל, והוא נרוח מזק כמש"ס (שמות יד כח) ויולך ה' את היס נרוח קדיס עזה כו':

קמ ע"ב

*ומסר כמן הרנה מזה ההיכל ושמר תמשה היכלות ה' ית' יחזיר לנו את המבדה הגדולה הזאת, וכמן נשלמו התיקונין שבעין וספר הרמשון משמה ספריס[יכא] שעליו נגנו התיקונים, שבעין על שמיס שמהן ועשרה מממרות כמש"ל תיקון ל"ג (יח ע"ג, בהקדמתנו הוא נדפס בתקומו נריס תיקון לב)[יכב], ומ"מ מסייס והולך לדרוש "זה ספר" התחלת ס"תיכג והכל על תכמת הפרלוף, שהוא ספר תולדות והורות התדס, שבתדס עלמו נלטייר, כמו בספר תולדותיו כנ"ל:

מאיר הזהר

ליז. עִקר (נוסף בלש"ך). **לטו.** עי' לעיל קלט ע"א ד"ה דמיניה. **לטז.** עי' מילואים אות (לא). **ליז.** עי' אוצר מדרשים (אייזנשטיין) מדרש רבי פנחס בן יאיר (עמוד 476): כדמות ברייתו של עולם עשה הקדוש ברוך הוא נסים לישראל במדבר כשיצאו ממצרים. כיצד בברייתו של עולם כתיב בראשית ועד יהי רקיע בתוך המים, ובמדבר כתיב וענן ה' עליהם יומם (במדבר י'), ועוד נאמר פרש ענן למסך (תהלים ק"ה). בראשית ויאמר אלהים יקוו המים, ובמדבר ויט משה את ידו על הים ויולך וגו' (שמות י"ד). בראשית תדשא הארץ, ובמדבר הנני ממטיר לכם לחם, ואומר והנה פרח מטה אהרן (במדבר י"ז). בראשית יהי מאורות, במדבר וה' הולך לפניהם יומם (שמות י"ג), ואומר לא ימיש עמוד הענן יומם. בראשית ישרצו המים וגו' ועוף יעופף, במדבר ויהי בערב ותעל השלו. בראשית ויברא אלהים את האדם בצלמו, ובמדבר ומשה לא ידע כי קרן עור פניו. בראשית וישבות ביום השביעי, ובמדבר אכלוהו היום כי שבת היום. **ליט.** אש דת למו (דברים לג ב). **מ.** ז"ל: ובגין דא אבגית"ץ אתקרי כתר חכמה אב לי"ג מכילן דכלילן בחסד דכליל ע"ב שמהן דאינון כללא דילהון וה"ו אנ"י וה"ו וחכמה לימינא כד"א הרוצה להחכים ידרים אימא עילאה לגבורה בה קרע שטן מן שמאלא ובה (שמות יד) וישם את הים לחרבה ובה קרע ימא לי"ב קרעי' ובה רוקע הארץ וצאצאיה ובה עקר טורין ותבר טינרין דחויא ההי"ד (מלכים א יט) והנה רוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים דאינון טורין וסלעים דחויא דאתמר ביה (משלי ל) דרך נחש עלי צור ובהאי שמא הוה רבה עוקר הרים באוריית' דבע"פ. תרגום: ומשום כך אבגית"ץ נקרא כתר חכמה אב לשלש עשרה המדות שכלולות בחסד שכולל שבעים ושנים שמות שהם הכלל שלהם והו אני והו וחכמה לימין כמו שנאמר הרוצה להחכים ידרים האם העליונה לגבורה (לשמאל) בה קר"ע שט"ן מן השמאל ובה (שמות יד) וישם את הים לחרבה ובה קרע הים לשנים עשר קרעים ובה "רקע הארץ וצאצאיה" ובה עקר הרים ושבר סלעים של הנחש זהו שנאמר (מלכים א' יט) ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים שהם ההרים והסלעים של הנחש שנאמר בו דרך נחש עלי צור ובשם הזה היה רבה עוקר הרים בתורה שבעל פה. ביאור רבינו שם: **עוקר הרים** - המכסין את ההלכה כנ"ל: **באורייתא דבע"פ** - מסט' דגבורה. ששם גבורים במלחמתה של תורה. **לכ.** ז"ל רבינו שם: **דמקננא** - ר"ל הנחש כמ"ש דרך נחש עלי צור והיא נגד נוק' דקדושה בת שבע כלילא מז' ארעין ונקראת סלע כמ"ש לעיל כן היא נקראת סלע דחויא כנ"ל: **ובעלה** - ס"מ: **בשבע טורין** - נגד עד"א שכלול ו"ק עם מלכות שכלולה בו ז' רקיעין ונקראין הרים כמ"ש לעיל שמעו הרים כו' כן נקרא הרי נשף. **לכא.** היינו ספר בראשית נחלק לב', הספר הראשון מפסוק בראשית עד "זה ספר תולדות אדם" והספר השני משם ועד סוף חומש בראשית. **לכב.** ז"ל: מפרש התיקונין בתיבת בראשית מכאן עד סוף התיקונין, הכל על ספר הראשון, שהוא עד (בראשית ה א) זה ספר, שהוא סיום ספר הראשון, והוא עד קכ ע"א (קמ ע"א), שם סיום התיקונין. **לכג.** ספרא תנינא.

תיקוני הזהר

שיש טהורין דהיכלא תנינא בגווה מנייהו איהו בנוי בשמא דא קר"ע שט"ן ואיהו רקיע קרע דביה קרע ימא ואפריש מתמן השטן דאיהו מיין מסאבין ובגין דא יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים

מאיר הזהר

רמד. עי' דע"ה ח"ב צא ע"א: והנה אמרו שם בתיקון ע' כי אבני שיש טהור הם מפעולת הגבורה אשר נתגלה ביום שני דמעשה בראשית, והוא הרקיע אשר נאמר (בראשית א ו) יהי רקיע בתוך המים, והוא כעין הקרח הנורא אשר על ראשי החיות וכמ"ש בפ' בראשית (לב ע"ב ושם כט ע"ב), כי כל שהוא מתוקף הגבורות נקרשים ונקפים. והיסודין דנפש ורוח אשר מצד הגבורות הם נקראים אבני שיש טהור, כי מצד הימין שהוא חסד הוא קדוש, ומצד השמאל הוא טהור, כי מהם מתפשטים ויוצאים תוקפא דדינא קשיא, שהם אבני נגף דכשלין בהון בני נשא וכמ"ש בפ' ויצא (קנא ע"ב בס"ת), ולכך נקראו הם אבני שיש טהור, משום שכנגדם הם האבני נגף שהם טמא. והנה כאשר שהגבורות הם בתוקף דינים קשים, אז אין נובעים מהם מים כלל כי הם נקרשים ונקפים כנז', ולכך נקראים בשם אבנים וכמ"ש בפ' ויצא (קנב ע"א) כי הם מים גלידין והם כאבנים. אמנם האבני שיש טהור שהם עצמן הרי הם גבורות קדושים, הנה אמרו עליהם בתיקון ע' הנז' (קמ ע"א) כי הם אבנין מרגלאן (אבני מרגליות) כלהו מליא מיא, כי הם ממותק בחסדים, והם נובעים מים תמיד, שהוא השפע הנצרך לכל העולמות בי"ע. אמנם הנה משום שהם מסטרא דגבורה, הנה מתפשט מזה שפע להחיצונים ג"כ, וכמ"ש בפ' ויצא (קנג רע"א) מסטרא דצפון מתפשטי דרגין עד דמטא לתתא כו' ע"ש. והוא בסוד מה שאמרו בשמות רבה (פ' טו סי' כב) מים הרו וילדו אפילה, וכן הוא בזוה"ק (בראשית לב ע"ב ופ' וירא קג ע"ב) אינון מיין (ר"ל אשר הם מסטרא דגבורות) אעדו ואולידו חשוכא, כי הם מתפשטים ויוצאים להחיצונים ג"כ. ועיי"ש צא ע"ד: וזהו מה שהזכיר להם ר' עקיבא ואמר, כשתגיעו אצל אבני שיש טהור, שהוא כאשר יתבוננו בהיסודין דנפש ורוח שבהעולמות בי"ע, וכדי לבוא משם אל הקודש פנימה, הנה כאשר יגיעו אל מציאות היסודין שמצד הגבורות אשר במט"ט וסנדלפון, והם אבני שיש טהור, כי הם מיין גלידין קשים כאבנים שהם כעין הקרח הנורא, אמנם מצד טהרתם הם אבנין מרגלאין כלהו מליא מיא, והם נובעים מים תמיד, שהוא שפע היוצא מהם, וכמו שפע היסודין הנמשך להמציאויות כולם. אמנם בהשפע הנמשך מצד הגבורות, הוא מתפשט להחיצונים ג"כ, וע"י זוהמת הנחש הקדמוני הנתערב בהמציאות, הנה נעשה השפע הנמשך להם למים עכורים, מים המרים סרוחים ומטונפים, ועל זה נאמר (בראשית א ו) ויהי מבדיל בין מים למים, כי צריך לזהר מאד לאפרשא ביניהון ולהבחין ולהבדיל בין זה לזה, וכמ"ש בזוה"ק ויקרא (יב ע"א) ע"ש וכן בתיקונים (תיקון ל סמוך לסופו פג ע"ב ובתיקון מ פט ע"ב ובסוף תיקון סז קיד ע"א), וכאן הוא הסכנה עצום ונורא מאד, שלא להחליף ח"ו וכנ"ל, וזהו שהזהיר להם ר' עקיבא ואמר כשתגיעו כו' אל תאמרו מים מים. **רמה.** עי' דע"ה ח"ב סה ע"ד: ונחזור להענין, כי ג' עניינים נעשה ע"י ספי' הגבורה דיום ב': אחד הוא ענין התיקון, והוא מה שבירר את כל המציאויות דיום א' מחלאת הרע והתוהו שבהם, ונברר הטוב שבהם בפנ"ע והרע נדחה למטה. והוא סוד ההבדלה הנאמר ביום ב', כי אז נפרד ונבדל הטוב בפנ"ע והרע בפנ"ע, וכמ"ש בזוה"ק (ויקרא יב ע"א) ויהי מבדיל בין מים למים, בין קב"ה כו' ובין עבו"ז כו', וע' תרומה (קמט ע"ב) וויקהל (קצח ע"ב), וכן הוא בתיקונים בכ"מ, בסוף תיקון ל' (פג ע"ב) ויהי מבדיל בין מים למים, בין מים דדכיו דטהרה כו' ובין מים דמסאבו כו', ועלייהו אתמר לא יהיה לך אלהים אחרים כו', וכן בתיקון מ' (צ ע"א) בין מיין מתיקין לבין מיין מרירן כו' ע"ש, וכן בסוף תיקון ס"ז (קיד ע"א) בין מי דכיא למי נדה ע"ש, וכן בתיקון ע' (קמ ע"א) סמוך לתחילתו היכלא תניינא כו', ע"ש ובהגר"א. והענין הוא כי הנה נזכר ביום שני ה' פעמים מים וה' פעמים רקיע כמ"ש בפ' תרומה (קסז ע"א), וזה' פעמים מים הם הה' גבורות, מים עזים, מים אדירים היוצאים מהה' גבורות מנצפ"ך שבבינה, כמ"ש בדרושי הצלם (דרוש א) וע' שער מ"ן ומ"ד (דרוש ו) ובשער רוח הקודש (ביחוד שֵׁם שדי בסופו דף נ ע"א). ונודע הוא כי הה' גבורות הם שורש ג"כ להחיצונים ומהם הם יונקים, ועל זה צריך הבדלה להבדיל בין קודש לחול ובין טמא לטהור כדי שיכרתו משרשן. וזהו שנאמר (בראשית א ו) יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים, בין מים טהורים לטמאים, כי רקיע שֵׁם הוא אותיות קרע, שהוא שֵׁם קר"ע שט"ן כמ"ש בתיקון ע' (קמ ע"א) הנז', כי בו נעשה ההבדל בין הטהור לטמא. ונזכר ה' פעמים רקיע להבדיל בהה' פעמים מים, שהוא בהה' גבורות דמנצפ"ך, להבדיל בהם בין טמא לטהור כדי להכרית אותן משרשן. ונעשה הבדלה ביום שני, שהוא שליטת דספי' הגבורה, והבדיל בין הטוב והרע, שהוא התהו ובהו שהיה מעורב בהמציאויות דיום ראשון, והוריד את כל הרע כולו למטה, וכמו שכתבנו לעיל דרוש ג' ענף ט'. שקודם החטא היה כל הרע כולו למטה מכל העולמות כולם, אלא שביום ראשון ע"י שליטת דספי' חסד, כאשר העלה את הניצוצי קדושה השייך אליו, להמציא את המציאויות דיום ראשון, הנה משום שהחסד הוא סובל ומעלים עין מסוררים, ולכן לא נעשה על ידו בירור גמור בהניצוצין שהעלה הוא, והם התהו ובהו שעלו ג"כ עמהם. ולכן ביום שני, שהוא שליטת דספי' הגבורה, שאינו סובל כלל ודוחה ומדחה כל סיג וכל פסולת, הנה בירר הוא את הטוב מהרע, ודחה את כל התהו ובהו דיום ראשון לחוץ והורידם למטה, וזהו התיקון דיום שני אשר עשה בפעולת דיום ראשון ג"כ.

תרגום

אבני שיש טהור, שההיכל השני בתוכו, הוא בנוי מהם בשם הזה קר"ע שט"ן, והוא רקיע, קרע, שבו קרע את הים, והפריד משם את השטן, שהוא מים טמאים. ולכן "יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין

תרגום

מים למים", זהו השם שעקר את השטן מן ים התורה והפרידו משם, משום שהוא עקר את האמונה של ישראל, העליונה של כל העליונים (סמוך של ישראל), וביום השני אין שם טוב משום שבו נברא גיהנם.

"**זה** ספר תולדות אדם", פתח רבי שמעון ואמר, העליתי אני ידי למי שברא את העולם, שיגלה לנו סודות עליונים נסתרים, גנוזים וטמונים, [כדי] לומר לפני השכינה וששים ריבוא חיילות שלו, של מלאכים קדושים שלמעלה, וששים ריבוא מלאכים קדושים שלמטה, שלא אכנס לפניך בבושת פנים.

פתח ואמר "זה ספר תולדות אדם", "זה" בוודאי כולל את שנים עשר המזלות של אדם

תיקוני הזהר

(בראשית א ו) דא הוא שמא דעקר שטן מן ימא דאורייתא ואפריש ליה מתמן בגין דאיהו עקר האמונה[יכו] דישראל עלאה דכל עלאין (ס"א מצאתי סמוך דישראל)[יד] וביומא תנינא לית תמן טוב בגין דביה אתברי גיהנם*:

זה ספר תולדות אדם (בראשית ה א) פתח רבי שמעון ואמר סליקנא ידין למאן דברא עלמא דיגלי לן רזין עלאין סתימין גניזין טמירין[יכז] למימר קמי שכינתא ושתין רבוא דחיילין דיליה דמלאכין קדישין דלעילא ושתין רבוא דמלאכין קדישין דלתתא דלא איעול בכסופא קדמך[יכח]:

פתח ואמר זה ספר תולדות אדם זה ודאי[יכט] כליל תרין עשר מזלות דאדם דלעילא דאתמר עלייהו

קמ ע"ב

שינוי נוסחאות: **יד.** כן הוא במהדורת אמסטרדם, אמנם במהדורת זיטומיר סוף הסוגר אחרי "אתברי גיהנם", ונוסף שם "כאן חסר".

ביאור הגר"א

זה ספר כו' ושתין כו' ושתין כו'. ור"ל שמין רגוע דקנ"ה וס"ל דשכינתא, ועי' במז"א (טז ע"ד[לכ]) ולפי שזה הפסוק ממר, זכר ונקבה ברא אותם, וכן ממר לקמן (עמוד ג' קמג ע"ח) בענין ד' תיקונין דהוי"ה, למיון מרמה, ול' תיקונין דשם מלנ"י למיון למיון, שהן זו"נ:

פתח ואמר כו' דאדם דלעילא כו'. ר"ל, כמו יעקב הוליד י"ב שבטים, כן עמודא דממנעיתא, דרגא דיליה, הוליד י"ב שבטין עלאין, וכולן מתממן ביקוד, כמ"ש בס"פ לך לך (עו ע"ב)[לכא] ובכ"מ במות (ג ע"ח)[לכב], ומ"מ למעלה (לב ע"ח לד ע"ב) **דמסט"א דהמי אות ממר למשה, וזה לך האות, ומיהו כליל תרי עשר מזלות**[לכג], דכל מזל מתקרי אות כו', וזהו "זה ספר", ד"זה" הוא ביקוד (וכפי' יתרו (ע ע"ח בהגהה)[לכד] **זה דמליא ביה כלא זה מילא דמי כו' מילא דגלי מולדות מדם ועביד ליבין למפקא בעלמא כו'**, ולקמן (קלו ע"ב קפג ע"ח) **מר"ם זה ספר דא לדיק מי עלמין למיהו מפיק מולדין זה ספר ודמי ולא ממרא ומיון מולדות מדם ההוא דממר ביה כמפמרא מדם לנפש ביה מלן ביה דא שכינתא ור"מ כו'**), וביה תרי עשר מזלות, תרין עשר שבטין והוא נקרא ג"כ ספר, ספר זכרון, וביה מולדות מדם וספר הוא נמלכות, דבה מתמודעין כל י"ב פרלופין, והוא קונצ בה כל י"ב שבטין כמס"ם ומס, ומיון י"ב נקר דממותיה י"ב שבטין, כמ"ם בפ' ויתי (רמח ע"ח)[לכה] וס"מ הרבה, והוא ספר דכתן, ומיון תרין דרגין כתדא, "זה ספר", כמ"ם בפ' ויקהל (ר ע"ח)[לכו] **ספר זכרון ממי מיהו מלא כו' ספר זכרון תרין דרגין למיון מד ורזא דא כו'.** (הגהה. וכן הוא בפ' יתרו מס (ע ע"ח)[לכז], **ורזא מולפי זה ספר מים ספר כו' זה ספר תרין דרגין למיון מד כללא דו"ג ודא מיהו כללא מדא דכל מיון נממתין ורומין לפרמין בג"ג כללא דכל מולדות מיון מולדות מדם ודמי דהא מהמוא לדיק כו'**, עמ"ס בתרוכה)[לכח] **ספר ממשה דא מורה למקרי מורה שבע"פ כו'**, ע"ס ובהון מולדות מדם, מדם לעילא, תפארת כמו שמפרש והולך. ויעקב בדיוקניה, שהוא דיוקנא דמדם קדמאה (לעיל קכח ע"ח), וכן הוא בתדם הרתתון, דכל דיוקנין שהוא בנוי מדם[לכט], הכל בתולדות שלו, והוא מדם כליל כולא. וכן יעקב, מדם, כולא י"ב תולדות שלו, והוא מ"ס (יחזקאל ג י) ודמות פניהם פני מדם, שכולל כולם. וע"ל (יד ע"ח יט ע"ב) וע"ל (לח

מאיר הזהר

רכו. עי' לעיל הערה 17. **רכז.** עי' לעיל הערה 64, ועי' אד"ז רפט ע"ב, ועיי"ש במים אדירים שג' לשונות אלה כנגד ג' רישין, גלגלתא אוירא ומו"ס. **רכח.** עי' מלואים אות (לב). **רכט.** עי' לעיל (צט ע"ב) ש"ודאי" בתיקו"ז פירושו "כידוע". **רל.** ז"ל: ועוד והמשכילים יזהירו אלין ס' רבוא מארי מתני' דלעילא ואלין ששים רבוא מארי מתני' דלתתא. תרגום: ועוד "והמשכלים יזהרו", אלו ששים רבוא בעלי המשנה שלמעלה, ואלו ששים רבוא בעלי המשנה שלמטה. **רלא.** עי' מלואים אות (לג). **רלב.** עי' מלואים אות (לד). **רלג.** וכו' (חסר בנוסח). **רלד.** עי' מלואים אות (לה). **רלה.** עי' מלואים אות (לו). **רלו.** עי' מלואים אות (לז). **רלז.** עי' מלואים אות (לח). **רלח.** זה המשך של זהר ויקהל. **רלט.** היה כתוב "בב"א".

תיקוני הזהר

שבטי י"ה עדות לישראל (תהלים קכב ד) זה ודאי אינון ארבע אנפין דאריה ארבע אנפין דשור ארבע אנפין דנשר ארבע אנפין דאדם ביאור הגר"א

ע"ח לז רע"ג וסג ע"ח עב ע"ח) **ומינון מרין עשר מנפין** רמ ומלא רכיב על גביהון כו', והוא סוד ומ"ו, ו"ו י"ב, ומל"ף בתוכו, הוא מלא הכולל מותן. וע"ל (קג ע"ח קנז ע"ח) **ומריכב מזלות מינון ו"ו למשכמו מתא מלף ולא רוא דוא"ו כו'**, ומלא הוא סוד הדעת, שקיו למילגמ"ח כמש"ל (קיט ע"ח קלח ע"ב) בתרוכא, והוא כולל תרין עשר הנ"ל, ה"ח וה"ג, וד' מסקנתין. וז"ס שבטי י"ה, דהכל הוא מאו"ח, ד' מסקנתין וד' עיטרין, כמ"ש בזח"ג (רלח ע"ח)רמב. והן עדות, ד' דעות, ועדות שהדותא שהוא מאו"ח, **ומשהיד בזנפיה כו'**רמג, והוא דיוקנין פרצופין דצ"ק, י"ב מנפין דג' מיוון כמו שמפרש והולך, והן ע"ב מנפין דמורייתארמד, ומלא מ"ט מנפין דמורייתא (עו ע"ב, קע ע"ח), **דהתכללות** דז' מותיות הפשוטין, כמש"ל סוף תיקון כ"ב (עו ע"ב). והנה לף ש"ב הן כנ"ל, ה"ח וה"ג כו', ו"ו (כמש"ל לב ע"ח לד ע"ב), מ"מ בעמידתן וקביעותן בנוק' הן ג"פ ד', ג' בכל לד, כמ"ש בפ' ויחי (רמח ע"ח)רמה ועי' מה שכתבתי בס"ד (ג ע"ח). וז"ש כאן **מרכב מנפין דמרי כו'**, ומלא המלי הכולל כולן, וכן הוא בשרשן בזמ"ש בג' הויות, כמ"ש בזח"ו (רפט ע"ב)רמז **וע"ק כליל לון**, ולכן מלא שליט על המוח, וע"ל (קד ע"ב קיז ע"ח) **ומאן דמיהו מפטר למלא דמיהו יו"ד ה"ח ומ"ו ה"ח כו' בכולא שליט כו'**. ומאמר **דבהון מזדמודען פרצופים דצ"ק**, כמש"ל (קכח ע"ח קנח ע"ח) **מנפין מיוורין כו'**, וכל התיקון הזהרמה, וע"ל (עט ע"ב פה ע"ח) **גלגולא קדמאה כו'**. ומאמר **וכלהו מנפין מינון כו'**, שכל ג' ד' מנפין (לעיל יד ע"ב) דד' מאוון, וע"ל (סב ע"ב עב ע"ח) **ואלין אתר יו"ד נריסא כו'**, וזז"ח ר"פ ימהו (כז ע"ח)רמט. ואלין ג' מיוון כלילין בחד, והן ד' מותיות הוי"ה, ומלא מילואוי"ן, וכולן כלילין בשכינתא כמו שמפרש והולך, והן י"ד מאוון. וז"ש **ובגינה אתמר ואיל הנבחים אלמה** דהוה י"ד, ולכן נקרא יד, וע"ל (לב ע"ח לד ע"ב) ומש"ס:

תרגום

העליון, שעליו נאמר "שבטי י"ה עדות לישראל". "זה" בוודאי, הם ארבעת הפנים של האריה, ארבעת

מאיר הזהר

רמ. צ"ל וכו'. **רמא.** עי' לעיל יט ע"א, ועי' לעיל (נח ע"ד ד"ה כנור) שהשקיא דאילנא שהוא השם מ"ה הוא בחי' הדעת. **רמב.** ז"ל: מאי ירותא דא תרין עטרין דהוו גניזין בגווייהו ואחסינו לבן דא מסטרא דאבא הוה גניז בגוויה חד עטרא דאקרי חסד ומסטרא דאימא חד עטרא דאקרי גבורה וכלהו מתעטרין ברישיה ואחיד לון. תרגום: מהו ירושה. זהו ב' העטרות שהיו גנוזות בתוכם והורישו אותם לזה הבן, מצד אביו היתה גנוזה בו עטרה אחת הנקראת חסד, ומצד אמו היתה גנוזה בו עטרה אחת הנקראת גבורה, וכולם מתעטרים בראשו ואוחז אותם. **רמג.** עי' אד"ז רצב ע"ב: ואלין מתחברין בתרי מוחין ומוחא תליתאה כליל לון ואחיד בהאי סטרא ובהאי סטרא ומתפשטין בכל גופא ואתעביד מיניה תרי גוונין כלילן כחדא ונהיר אנפוי ואסהיד באבא ואימא גווני דאנפוי והוא אקרי דעות ב' דעות. תרגום: ואלו מתחברים בב' המוחין ובמוח הג' הכוללם ואחוז בצד זה ובצד זה, ומתפשט בכל הגוף, ונעשה ממנו ב' גוונים הכלולים כאחד ומאיר את פניו, וצבעי הפנים שלו מעידים על אבא ואמא, והוא נקרא "דעות" - ב' דעות. **רמד.** עי' לקמן קמט ע"א: שבעין ותרין עייניו דאינון לקבל שבעים סנהדרין ומשה ואהרן על גביהון אלין אינון וגביהן. ועי' דברי רבינו בתז"ח כה ע"ד: ע"ב **פנים לתורה** - דע' פנים בת"ת וב' דרועין ע"ב, וכן ע' נפש עם יעקב ועם אברהם ויצחק חו"ג ע"ב, וזהו שם ע"ב שבחג"ת, וכן ע"ב אומין עם ישמעאל ועשו ב' דרועין דס"א, ולפי שנכלל בקו האמצעי לכך הכלל הוא ע'. **רמה.** עי' מלואים אות (לט). **רמו.** עי' ס"י פ"ו מ"ג: תלי בעולם כמלך על כסאו, גלגל בשנה כמלך במדינה, לב בנפש כמלך במלחמה. עייי"ש בביאור רבינו: תלי בעולם וכו' - שהוא קבוע וכולם חוזרים ובאים אליו ומשתחוים לו. ועי' ביאור רבינו שם כא ע"ג: התלי שמנהיג את הכל כמ"ש למטה (ס"י פ"ו מ"ה) אחד ע"ג שלשה. **רמז.** עי' מלואים אות (ח). **רמח.** פי' כל תיקון ע'. **רמט.** ז"ל: כז ע"א: ואתה תחזה מכל העם בשית סטרין בשערא דעל רישא דאיהי מתתקנא על אודנין במצחא בשרטוטין דמצחא בעינין ובקריצין דעל עייניו באנפין ובדיוקנא דאנפין בחוטמא דאיהי מתתקנא באורח מישר על פומא בגופא בקומה דיליה ובשיעורא דיליה לכל סטר לד' סטרין ולעילא ותתא האי איהו תיקונא דאדם ולזמנין איתקרי אריה ולזמנין איהו דיוקנא דשור ולזמנין דיוקנא דנשר וכען צריך לפרשא כיון דאיהו ייחוד דקב"ה בספירן אמאי אתקריאו בדיוקנא דאדם ובדיוקנא דאריה ובדיוקנא דשור ובדיוקנא דנשר אלא ודאי בזמנא דבעי למיעבד עבידתיה ולאנהגא לישראל דאתקריאו במזלא דאדם אתלבש בדיוקנא דההיא חיה דאתקריאת אדם ואתקרי הוא אדם. תרגום: צורת נשר עתה צריך לפרש כיון שיחוד הקב"ה הוא בספירות למה נקראות הספירות בצורת אדם ובצורת אריה ובצורת שור ובצורת נשר אלא ודאי בעת שרוצה לעשות ולהנהיג את ישראל לאלו הנקראים במזל אדם מתלבש בצורת החיה ההוא הנקראת אדם ונקרא הוא אדם. ואתה תחזה מכל העם בו' צדדים בשערות שעל הראש שהם מסודרים על האזניים במצח [היינו] בהקוים שעל המצח בעיניים ובגבות שלעל העיניים בפנים ובדמות הפנים בחוטם שהוא מסודר בדרך הישר למעלה מהפה ובקומה שלו בושיעור שלו לכל צד לד' צדדים ולמעלה ולמטה זה הוא התיקון של האדם ולפנים נקרא אריה ולפעמים הוא צורת שור ולפעמים. **רנ.** יו"ד ה"א ואו"ו ה"א בגימ' אד"ם.

תרגום

הפנים של השור, ארבעת הפנים של הנשר, שבהם נודעים פרצופי בני האדם. וכל הפנים, הם רשומים בארבע אותיות שהן יהו"ה. מה "אדם", יו"ד ה"א וא"ו ה"א. ועליו נאמר "כתפארת אדם לשבת בית". מי הבית שלו. זו השכינה, שנקראת "דמות אדם", שכל הדמויות והפנים של בני אדם נודעים בה, וכל הציורים של העליונים והתחתונים. ובשבילה נאמר "וביד הנביאים אדמה".

פתח ואמר "ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלהים אנשי אמת שונאי בצע", "אנשי חיל" מצד החסד, ששם י', ובשבילה נאמר (ב"ב כה ע"ב) "הרוצה להחכים ידרים". "יראי אלהים" מצד הגבורה, ששם ה', ובה נאמר (שם) "הרוצה להעשיר יצפין". "אנשי אמת" מצד העמוד האמצעי, ששם ו', ושם אמת. "שונאי בצע" מצד המלכות, ששם ה'. הנה כאן ארבעה תיקונים, שהם פרצופי בני אדם, אלו הם מראה (המראות).

וישנם ארבעה שמתלבשים בהם, שהם דמיון, והם אדנ"י. ועליהם נאמר "ושמת עליהם שרי אלפים", מצד א'. "שרי מאות", מצד אות ד', שהיא

תיקוני הזהר

דנשר דבהון אשתמודעין פרצופין דבני נשא וכלהו אנפין אינון רשימין בארבע אתוון דאינון יהו"ה מאי אדם יו"ד ה"א וא"ו ה"א ועליה אתמר כתפארת אדם לשבת בית (ישעיה מד יג) מאן בית דיליה דא שכינתא דאתקריאת דמות אדם (יחזקאל א ה) דכל דמיונין ופרצופין דבני נשא בה אשתמודעו וכל ציורין דעלאין ותתאין ובגינה אתמר וביד הנביאים אדמה (הושע יב יא):

פתח ינ"וואמר (שמות יח כא) ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלהי"ם אנשי אמת שונאי בצע אנשי חיל מסטרא דחסד דתמן י' ובגיניה אתמר הרוצה להחכים ידרים יראי אלהי"ם מסטרא דגבורה דתמן ה' ובה אתמר הרוצה להעשיר יצפין אנשי אמת מסטרא דעמודא דאמצעיתא דתמן ו' ותמן אמת שונאי בצע מסטרא דמלכות דתמן ה' הא הכא ארבע תקונין דאינון פרצופין דבני נשא אלין אינון מראה (ס"א מראין):

ואית ארבע דמתלבשין בהון דאינון דמיון ואינון אדנ"י ועלייהו אתמר (שמות יח כא) ושמת עליהם שרי אלפים מסטרא דא' שרי מאות מסטרא

[קכ ע"ב]

[קמ ע"ד]

ביאור הגר"א

וז"ס פתח ואמר כו' אשתארו עשר תיקונין. כ"ל מי"ד, וכה תְּדַמֶּה, שעלה נאמר בפ' זה (בראשית ה ו) בדמות אלהים עשה אותו, **לכל דמיונין כו'**, והיה דמות מדס. וע"ל (יל ע"ב כ ע"ב), וכן דמות מרגע מיום, וזהו סוד מ"ט הנ"ל, מ"ה ו"ד ומוון כנ"ל: **פתח כו' אנשי חיל מסטו' דחסד.** דימינא נק' כח, כמ"ש (שמות טו ו) ימינך ה' נאדרי בכח, כמ"ש למעלה, וכל כח הוא בימין, דשמאל הוא יד כהה (מנחות לז ע"ב), וכמו שהקשו שם ריב"ל למה יד שבכח. וכן מכאה בסטו' דימינא נקרא כח מ"ה (ה ע"ב), ובימינא נחית מכאה ובשמאלא פינה (ד ע"ב). וז"ס **לחמן יו"ד ובגיני כו'**, לרמיה דחמן יו"ד, מכאה, ור"ל לפרש ד' מוון דחיון בחגת"ס, מרכבה דהוי"ה, דהוא בחיון ד' דקרא, כמו שמפרש והולך ומאר, **ירמי כו'**, דירמה הוא בשמאלא, פחד יצחק (בראשית לא מב), כמ"ש למטה, ובימינא מהבה, דשלג מהבה חיש חיל מחמין כחיצים. ומאר **ואה מחמר הרואה כו'**, כמש"ל בחיקון נ"ה (קנ ע"ב) דעלה נאמר, ברכת ה' היא תעשיר (משלי י כב). ומאר **מנשי חמת כו'**, כמ"ש (מיכה ז כ) תתן אמת ליעקב, והוא דרגא דמורה, חמת קנה כו' (משלי כג כג, ברכות ה ע"ב). ומאר **שונא בצע כו'**, והוא מדת השלח, הן לנדק ימלך מלך (ישעיה נג ח), ויהודה זכה למלוכה בשביל שאמר מה בצע כו' (מדרש הנעלם עמוד 127). ומאר **שלין חיון מרמה**, שהוא ומתה מחזה: **ואית ארבע כו' ועלייהו אתמר כו'.** דהוי"ה הוא מוד עומן בהוויותן, אבל שרי אלפים כו', הוא בהתחתונים לשרים, והוא מדת המלכות, מדני, מדון העולם, ומסט' דידה, שרים. ועי' בז"ח ריש שיה"ש (מט ע"ג)ריב"ד, וכן כל עניניה לריך הכל למעשה, וזהו החילוק שבין נשמת משה רבינו ע"ה לשאר הנביאים, דכולם בדמיון, כמש"ל וביד הנביאים אדמה, בחספקלריא דלא נהרא (זהר ח"ג כד ע"ב), מסט' דנוק', אבל במשה (במדבר יב ח) במראה ולא בחידות, מסט' דדכורא, חספקלריא דנהרא (זהר ח"ג כד ע"ב), וזהו (שמות יח כא) ואימא ידך שבכח א"ל מי כתיב בחי"ת כתנאי ידכה בה"י זו שמאל אחרים אומרים ידך לרבות את הגידם. **לנג.** עי' משלי (כד ה) גבר חכם בעוז ואיש דעת מאמץ כח. **לנד.** עי' מלואים אות (מ).

תיקוני הזהר

דאת ד' דאיהו ארבע מאות דאשתעבידו ישראל במצרים בגין דבה חאבויה הא דאתמר ביה (בראשית כג טו) ד' מאות שקל כסף ושרי חמשים מסטרא דאת נ' ושרי עשרות מסטרא דאת י':

אשתארו עשר תקונין עלייהו אתמר (שמות יח כא) ואתה תחזה מכל העם בשערא בגוונין דיליה באריכו דיליה בקמיטו דיליה במצחא בקמיטו דמצחא באריכו דמצחא בפותיא דמצחא בשרטוטין דמצחא באודנין (בס"א באודנין שערא דנחית עלייהו או תחותייהו) באלין אדרין דאודנין בשערא דתחות אודנין באנפין בדיוקנין דאנפין בפרצופא דאנפין בעיינין בגוונין דעיינין בקריצן דעל עיינין בחוטמא באריכו דילה בפותיא דילה בקמיטו דילה בפימא בפתיחו דילה בזעירו דילה בצואר באריכו דילה בקמיטו דילה בידין בשרטוטין דידין בפתיחו דילהון בסתימו דילהון בגופא בקומה דיליה באריכו דיליה בקמיטו דיליה:

תרגום

ארבע מאות שבהם השתעבדו ישראל במצרים, משום שבה חטאו, וזה שנאמר בו "ארבע מאות שקל כסף". "ושרי חמישים", מצד האות נ'. ו"שרי עשרות", מצד האות י'.

נותרו עשרה תיקונים, עליהם נאמר "ואתה תחזה מכל העם", בשֹׂער, בצבעים שלו, באורכו, בקמטים שלו. במצח, בקמטי המצח, באורך המצח, ברוחב המצח, בחריצים שבמצח. באוזניים (נ"א, באזניים בשער שיורד עליהן או מתחתיהן), בחדרי האוזניים, בשער שמתחת לאוזניים. בפנים, בדמויות הפנים, בפרצוף הפנים. בעיניים, בצבעי העיניים, בקמטים שמעל העיניים. באף, באורכו, ברוחבו, בקמטיו. בפה, בפתיחתו, בקטנותו. בצוואר, באורכו, בקמטו. בידיים, בחריצי הידיים, בפתיחתן, בסגירתן. בגוף, בגובהו, באורכה, בקמטה.

ביאור הגר"א

"ואתה תחזה", נמרמה, "ושמת", נדמיון: ומאי **שרי אלפים כו'**, שהן ר"ת מדנ"יה, לגד הל' שמתחלף בת"ת ג"ש"ן. והוא מילוי מהי"ה דיודין"ן, תושבן אלפים, הוא רמזון דכליל כולא, והוא אלף למהי"ה, כמש"ל בתיקון ס"ט (קלג ע"ב): ומאי **משמשו עשר תיקונין**, ר"ל מן י"ד, ויד הנגידים מדמה כנ"ל. ומאי **עלייהו דממר ואתה תחזה מכל העם**, ר"ל "ואתה", דרגא דילך, שהוא שמש מפרש נעשר מתוון. ומאי "מכל העם", שהם בימד פרלוף שלפי"ה, ובהן עשר תיקונין כמו שמפרש והולך: **בשערא כו'**. שהן עשר תיקונין, ובכל ג' ד' הנ"ל, מנשי חיל כו', שהן עשר ודי דשמת, וכמש"ל (קכא ע"ב) **עשר תיקונין אלין כל תיקונא חיא לה מרכבא שעורין כו'**, וכמו שמפרש והולך **שערא חיורא קומקא ירוקא מוכמא ד' גוונין מנשי חיל כו'**, ד' מתוון דהוי"ה כמו שמפרש והולך, וכן הוא בתריכו דשערא. וע"ל (קכב ע"ב קמג ע"ב) **מנשי חיל שערא שעיע כו'**, **שערא חוורא מסטר דימינא כו'**, ועוד בשערות בכללן, אם יש לו ריבוי שער או מיעוט או בינוני, וז"ש **בשערא בגוונין בתריכו**, והן ג"פ ד', שהן י"ב מנפין הנ"ל, ומדש כליל כולן, דהן עשר תיקונין, כל ג' הוא ג' פעמים ד', כמו שמפרש והולך **בתודנין כו' בתנפין כו'**, וכן בכולם, ובמצח קמיטו ופותיא ושרטוטין:

מאיר הזהר

רמח. עי' דברי רבינו (יהל אור ח"ג כז ע"א) ברע"מ פנחס (רל ע"א) ד"ה והענין כו' וד' במלכ' (לש"ן). ז"ל הזהר: ושמת עליהם שרי אלפים (שמות יח כא) מסטרא דאת א' ושרי מאות מסטרא דאת ד' ד' מאות שנה דאשתעבידו ישראל במצרים (בדלות דאורייתא) שרי חמשים נ' ושרי עשרות י' ישראל באינון מדות אשתמודעון דאינון בנוי דקב"ה ושכינתיה למהוי בהון אנשי חיל כגון אשת חיל עטרת בעלה (משלי יב ד). תרגום "ושמת עלהם שרי אלפים" מצד האות א', "ושרי מאות" מצד האות ד', ארבע מאות שנה שנשתעבדו ישראל במצרים (בענויות של תורה), "שרי חמישים" אות נ', "ושרי עשרות" אות י'. ישראל באלו המדות ניכרים שהם בנים של הקדוש ברוך הוא ושכינתו, להיות בהם אנשי חיל, כגון "אשת חיל עטרת בעלה". יהל אור: **ד' מאות.** והענין בא"ת ב"ש ד' הוא ק', וד' אותיות הוא בד"ס, כחב"ם, כי היא איומה כנדגלות כידוע. ואי"ן הוא בכח"ב, א' בכתר כידוע, י' בחכמה, ן' בבינה, נ' תרעין, וד' במל'. והיא ק', ק' ברכות, ק' אדנים, ונתחלפה בד', כי שם מחליפין כידוע. **רנו.** א' — אלפים ד' — מאות (עי' הערה הבאה) נ' — חמישים י' — עשרות. **רמ.** ד' הוא ק' בא"ת ב"ש, וממילא הוא כנגד שרי מאות. **רמח.** אל"ף ה"י יו"ד ה"י גימ' קס"א גימ' אלפי"ם, ולפי זה צ"ל אהי"ה במילוי. **רמט.** עי' לעיל הערה 26.

תיקוני זהר

תרגום

בשער, בצבעי השער. השער הלבן הוא מאלו שנקראים "אנשי חיל", שעליהם נאמר "ועתיק יומין יתיב לבושיה כתלג חוור ושער רֵאשֵׁה כעמר נקא". שער אדום, מאלו שנקראים "יראי אלהים". שער ירוק, מאלו שנקראים "אנשי אמת", והם מצד יעקב, שעליו נאמר "תתן אמת ליעקב". ושלושת הצבעים, עליהם נאמר "תתן אמת ליעקב, חסד לאברהם", השלישי, "פחד יצחק", הצבע השחור הוא מצד זה שנאמר עליו "שחורה אני ונאוה", מצד אלו שנקראים "שונאי בצע", והיא השער שלו שחור. והוא שיעור של אותיות התורה,

תיקוני הזהר

בשערא בגוונין דשערא שערא חיורא איהו מאלין אנשי חיל דאתמר בהון (דניאל ז ט)רפ ועתיק יומין יתיב לבושיה כתלג חוור ושער ראשיה כעמר נקי שערא סומקא מאלין דאתקריאו יראי אלהי"ם שערא ירוקא מאלין דאתקריאו אנשי אמת ואינון מסטרא דיעקב דאתמר ביהטו (מיכה ז כ) תתן אמת ליעקב ותלת גוונין עלייהו אתמר תתן אמת ליעקב חסד לאברהם תליתאה פחד יצחק (בראשית לא מב) גוון אוכמא מסטרא דההוא דאתמר בה (שיה"ש א ה) שחורה אני ונאוה מסטרא דאלין דאתקריאו שונאי בצע ואיהי שערא דיליה אוכמא ואיהי שעורא דאתוון דאורייתא

שקנא ע"א

שינוי נוסחאות: **טו.** "ואינון מסטרא דיעקב דאתמר ביה" נמחק ברבינו, ובמקומו איתא "ועלייהו אתמר".

ביאור הגר"א

בשערא בגוונין דשערא שערא חוורא כו'. עתה מפרש ומזיל כל הסדר תיקונין: **ועתיק יומין כו'.** דסס כלפ ימינא, כמ"ש נאד"ר (קכט ע"פ)רספ. ונאמר, כעמר נקי מוורע (דניאל ז ט), כמ"ש (שבועות ו ע"ב) כלמר נקי בן יומו כו', וע"ש נאד"ר נתרוכה:רספא ***מאלין דאתקריאו אנשי אמת ועלייהו אתמר תתן אמת כו'.** כנ"ל, ומפהן הן ג' גוונין הנ"ל, כמ"ש בפרשת פנחס (רטו ע"ב)רסג **מכל הכי ממר צוציגת קדישא כו',** והן המרכבה הנ"ל דד' ממוון עם דוד מלכא, וע"ל (קכד ע"פ קמה ע"פ) ודוד הוא הקטן, שהוא מוח יו"ד זעירא לממוון, **לית בה מיוחא שמוחא מי ונמוח כו'** כמ"ש נרים שיה"ש (זוה"ח נה ע"ב)רסד נתרוכה. וז"ש

למימר בה שמוחא מי ונמוח כו', וע"ש (נה ע"ב) נתרוכה: ומאמר **ומיהו שערא דיליה מוכמא** - ר"ל על המדס קמי, ממן דהוא מסטר דסגוני נצח, שערא דיליה מוכמא, ולא קמי עלהרסה, דבה נאמר - ולית לאתך כתרגמן (שיה"ש ז ו), מלא ניה שמורות כעורב, והוא מסטר דה' מחרונה, ובה להיפך כתרגמן, וע"ל (קמ"ג קמ"ג קפט ע"פ): **ואיהי שעורא כו'.** ר"ל, השערות הן זיעורא דממון דמורייתא, דלכן נקרא שער לשון זיעור, והשערות הן חומיות הסי"ן, והמצועין הן נקודין, שהן יודי"ן, וכמ"ש (לא ע"פ לא ע"פ), דנקודין הן מצועין לממון, וממון מפיגה, ונקודין מתכסה (קכח ע"ב), שהן גלגלתא ומוחא:רסו, ונקודין פנימית החותיות, ורוחא להון, וכן

שקנא ע"א

מאיר הזהר

לפ. ז"ל: חָזֵה הֲוֵית עַד דִּי כָרְסָוָן רְמִיו וְעַתִּיק יוֹמִין יְתֵב לְבוּשֵׁהּ כְּתַלְגָּא חִוָּר וּשְׂעַר רֵאשֵׁהּ כַּעֲמַר נְקֵא כָּרְסְיֵהּ שְׁבִיבִין דְּי־נוּר גַּלְגְּלוֹהִי נוּר דָּלֵק. תרגום: ראיתי עד שכסאות העלו וזקן הימים יושב ולבושו לבן כשלג ושער ראשו כצמר נקי כסאו [מוציא] זיקין של אש, וגלגליו אש דלוק. **לפג.** ז"ל: לית שמאלא בהאי עתיקא סתימאה כלא ימינא. מאיר האדרא: בי"ג הנימין ניכרים ג' הבחי' חב"ד, שכן על ידיהם הוא שמתפלגים השערות לאחוריים ולב' צדדים. כך, שאע"ג שחו"ב הם בימין ובשמאל ודעת באחור, עכ"ז כולא חד חשיב בימינא ואין שמאל כלל, שכן כל הדינים בע"ק הם בסוד שורש וממילא מתמתקים על ידי התיקונים כך, שבע"ק אפילו השמאל הוא ימין. שכן אין מיתוק לדינים אלא בשרשם (ב"ע מה ע"א). לעולם בע"ק כל הקלקולים מתוקנים ועומדים. ממילא אין הנוקבא בבחינה מיוחדת בפ"ע בהתפרטות תיקוני אורות מ"ה וב"ן כשאר הפרצופים, שכן בע"ק בחינות הדו"נ מצויות ביחוד גמור, כך, שבע"ק אין אנו מכנים בשם נוק' אלא את בחינת ב"ן המושרשת בע"ק עצמו בלבד, שכן היא נתקנת ע"י אורות מ"ה בקביעות (פת"ש סדר הפרצופים י"א). והנה עכ"ז שאין כאן בחינת נוק' גלויה, עכ"פ שורש כל הבחינות התחתונות של הימין ושמאל מצוי כאן (פת"ש או"א ה'). הנוק' אינה גלויה כאן מכיוון שהיא דוגמת עולם העקודים שבו שולט שם ס"ג **לפה.** עי' לעיל הערה 342.

לפו. עי' מלואים אות (מב). **לפז.** על בחי' הנוק'. **לפח.** עי' מלואים אות (מא) **לפט.** ז"ל: ר' אבא אמר יאות הוא אבל הכי אמר בוצינא קדישא חוור דא אברהם דאתלבן בחוורא דנורא סומק דא יצחק ודאי ירוק דא הוא יעקב דקיימא בין תרין גוונין וכתיב ביה ביעקב (ישעיה כט כב) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו דהא כל ערסיה שלים הוה והכי הוא. תרגום: רבי אבא אמר יפה הוא, אבל כך אמר הנר הקדוש, לבן זה אברהם שהתלבן בלבן האש. אדום זה יצחק ודאי. ירוק זהו יעקב שעומד בין שני צבעים, וכתוב בו ביעקב "לא עתה יבוש יעקב", ולא עתה פניו יחורו, שהרי כל מטתו היתה שלמה, וכך הוא.

תיקוני הזהר

כל נימא ונימא דיליה דאתמר עלייהו (שם ה יא) קווצותיו תלתלים שחורות כעורב וכל נימא אית ליה מבועא דאיהי י' ונימא שעורא דאת ו'[רסו]:

שערא קמיטא ברזא דה' זעירא דנטלת מאת י' שערא אריכא מסטרה דה' עלאה דנטלא באת ו' עשר תקונין אלין כל תקונא ותקונא אית ליה (נ"א ביה) ארבע שעורין דסלקין לעשר כגוונא דרשות היחיד דרחבו ארבעה וגבהו עשרה ארבעה יהו"ה

[קכא ע"א]

ביאור הגר"א

מומא לגלגלתא, וע"ל (קכח ע"ב קמא ע"ב). ומאמר **דממר עלייהו קווצותיו תלתלים**, דקאי על התורה, תלי תלין כו'[רסה], וזהו שחורות, דהן שחורות על העור שהוא לבן, כמו השערות על עור הגלגלתא, וכמ"ש (תד"ר קלג ע"ב[רסו]) מפ שחורה ע"ג מפ לבנה: **וכל נימא כו'** כנ"ל, והן י"ו של שם, ושערא קריכא וקמיטא ד' ההי"ן כמו שמפסק והולך, והן יהו"ה ברזא דקריכו וקמיטו:

ומאמר **דנטלי**[רעא] **מאת י'**, דיו"ד הוא זעירא, י'. וזש"ו הוא קריכו. ומאמר **דנטלת**, כמ"ש (משלי ג יט) בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה[רעב]. וז"ש **דנטלת מאת ו'**, מאת ולא מאת. והנה השערות נעלמן הן סוד המותיות, והן מותיות גדולות[רעג], שערא קריכא דה' עילאה, דשם מותיות גדולות. ומותיות קטנות בקמיטו, דה' תתאה, דשם מותיות קטנות. וקוונתיו השערות ב"ג ימין[רעג], הן הטעמים, י"ג טעמים (תז"מ כ ע"ד)[רעד], ונטעמים הן קיבוץ תיבות הפסוק והמבוטען נקודין, וע"ל (קז ע"ב קכח ע"ב) **ממון מן ה"ס נקודין מן י' טעמין מן ו' כו': עשר כו'.** כנ"ל:

תרגום

כל שערה ושערה שלו, שנאמר עליהן "קווצותיו תלתלים שחורות כעורב". וכל שערה יש לה מעיין, שהוא י', והשער הוא שיעור האות ו'.

השער הקצר בסוד של ה"א הקטנה, שניטלה מאות י'. השער הארוך, מצד הה"א העליונה, שניטלה באות ו'. עשרת התיקונים האלו, כל תיקון ותיקון יש לו (בו) ארבע שיעורים, שעולות לעשר, כדוגמת רשות היחיד, שרוחבה ארבעה וגובהה

מאיר הזהר

רסו. עי' דע"ה ח"ב קו ע"ג: אמנם הנה בחי' נימא הרי נמצא לפעמים שהוא שיעור גדול, כי בעובי שיעורו כל שהוא והוא חוט השערה הנזכר בכל מקום והכוונה הוא על עובי, אבל בארכו הוא שיעור גדול, וכמ"ש בתיקונים (תיקון ע קמא רע"א) ונימא שיעורא דאת ו', וכן בתיקון י"ט באותו הענין עצמו בשיעור אשר בין מים העליונים להתחתונים שהוא כמלא נימא, אמרו שם (דף לז ע"א) והאי נימא איהי ו', כי שם מדבר במים העליונים אשר מהבינה שהיא ים עלאה אימא עלאה, למים התחתונים אשר בהמלכות שהיא ים תתאה, ומתפשטים המים עלאין שמהבינה ונמשכין דרך ה' ספי' חג"ת נ"ה ונחתין ביסוד, וממנו מקבל המלכות שבה המים התחתונים. והרי הוה היסוד בין המים העליונים דהבינה להמים התחתונים דהמלכות, ולכן אמר שם, והאי נימא איהו צדיק, ולאו למגנא אוקמוהו קדמאין דקב"ה מדקדק עם הצדיקים אפי' כחוט השערה כו' (ור"ל עובי היסוד, כי הוא נהיר לנוק' דרך דופן, וכמ"ש הגר"א בספד"צ (פרק א דף יט סע"ג ובדפוה"ח הוא דף יב ע"ב סמוך לסופו), וע' תיקונים בהגר"א (בתיקון מ דף פט ע"ג) ותבין, וכן הוא בדברי הרב בשער הארת המוחין פ"ט ע"ש). והאי נימא איהי ו' שהוא היסוד הכולל ו"ק, והוא ו' זעירא, וממנו הוא מקבל המלכות. והרי הוה היסוד שהוא ו' הממוצע בין המים העליונים דהבינה להמים התחתונים דהמלכות, אמנם הוא נכנס כלול בתוך המלכות עצמה, והרי אין הפסק כלל. אך עכ"פ הוא שהרי אמרו בתיקונים שהנימא הוא ו', ור"ל על אורך הנימא. **רסו.** עי' עירובין כא ע"ב: קווצותיו תלתלים. אמר רב חסדא אמר מר עוקבא: מלמד שיש לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות. ועי' מלואים אות (כז). **רסז.** ע"ש שזה הגילוי של ז"א ברקע של א"א. **רסח.** נדצ"ל דנטל'. **רעא.** עי' זהר ח"ג רנח ע"א: יהו"ה בחכמה יסד ארץ [דאיהו ברא] אבא יסד ברתא ה' אמא עלאה עטרה על ו' [דאיהו ברא] והיינו כונן שמים בתבונה באמא כונן ברא. תרגום "יהו"ה בחכמה יסד ארץ", אבא יסד בת, ה' אמא עליונה, עטרה על ו' שהוא בן, וזהו "כונן שמים בתבונה" באמא כונן בן. ביאור: הכח הזה להוציא דוגמתה להאציל הה' תתאה מה' עלאה הנה אין לה הכח הזה מעצמה, אלא הוא נתחדש ובא לה מאבא שהוא משפיע בה שפע וכח להוציא דוגמתה, וניתוסף ממנו בטיפת הזרע שבו שפע מיוחדת לזה. והרי נעשית מציאות הנוקבא רק משפעו, ולכן אמרו אבא יסד ברתא. ומ"ש ואימא ברא, כי ע"י תשוקתה אליו היא מעלה מ"ן לבחי' זכר כמו שיתבאר (כללים ח"ב כב ע"ג). **רעב.** עי' לעיל הערה 141. **רעג.** עי' אד"ר קכט ע"א, ע"ח א"א ה-ז. ועי' שער הפונה קדים ליקוט א' אות יב. **רעד.** לנו יש כ"ז, אמנם כאן מיירי בי"ג הטעמים המכונים "מלכים" והמה השרשים לכל הטעמים (ביאורים ח"א נו ע"ד). ועי' ביאור רבינו לעיל יב ע"ד: עיקרי הטעמים למעלה על האותיות ולכן י"ג טעמין י"ג מכילן של הכתר. ועי"ש יט ע"א: ט' היכלין ובתוכם י"ג היכלין שתשע הן דמ"ס וי"ג הן דאוירא ששם י"ג כמ"ש לעיל (יח ע"ב) י"ג ברזא דא"ס [ז"ל: תליסר אינון ברזא דשמא קדישא וגו' רזא דא"ס אין סוף דלית שיעורא] והן י"ג טעמים וט' נקודות.

תרגום

עשרה. ארבע, יהו"ה. עשר, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. אין נימא של השער שאינה מראה [על] העולם העליון הנסתר, שעליו נאמר "ועלמות אין מספר". כל העולמות האלו תלויים מכתר של הראש, כדוגמת אבנים ומרגליות המאירים בכתר של ספר תורה, או בעטרה של מלך. וכך הם מאירים ככוכבים ברקיע, ובו הם קבועים.

וכך תלויים צבא שמים מימין ומשמאל של הקב"ה, כדוגמת השער התלויות מעל האוזניים, מימין ומשמאל. וזהו שנאמר "וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו". ולפיכך צריך להסיר את השערות מעל (מתוך) האוזניים, שלא יהיו השערים דשמיעת התפילה סתומים, כי בהם שומע

תיקוני הזהר

עשרה יו"ד ה"א וא"ו ה"א לית נימאיעפ **דשערא דלא אחזי עלמא עלאה סתימא דעלייהו אתמר ועלמות אין מספר** (שיה"ש ו ח) **כל אלין עלמא תליין מכתרא דרישא כגוונא דאבנין ומרגלין דנהרין בכתרא דספר תורה או בעטרה דמלכא והכי אינון נהרין כככביא ברקיעא וביה קבועין:**

והכי תליין צבא השמים מימינא ומשמאלא דקודשא בריך הוא כגוונא דשערא דתליין מעל אודנין מימינא ומשמאלא ההי"ד (מלכים א' כב יט) **וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו** ובגין דא צריך לבערא שערא מעל (ס"א מגו) אודנין**יעש** דלא יהון סתימין תרעין דשמיעה דצלותא דבהון שמע צלותין

ביאור הגר"א

לית נימא כו'. עי' בתד"ל (קכח ע"ב)**יעז** במרוכה: **כגוונא דאבנין כו'.** דשערא נפקין על קרקפתא דהוא כתרא, כמ"ש **תליין מכתרא**, וז"ש בתד"ל (קכח ע"ב) **וכל נימא ונימא להיט כמ"י עלמין**, והוא מנין קדום כמש"ש, **וכל עלמא ועלמא סתים וגניז ולית דידע להון כר מיהו ולהיט כמרבע מלה ועשרין עיבר,** [והוא מנין כתר, תר"כ עמודי אור (ספר התמונה הקד' ג')**יעת**, **תמון דעשרת הדברות**יעט] **וכל נימא ונימא לית מנהון כו':**

והכי תליין צבא כו' מימינו ומשמאלו ובג"ד צריך כו'. [עכו"ח (כז ע"ב ופ ע"ג)**יפ** **ילמי מלהיט נהולין ונשערא דתליין מרישא על עייהו כו' שערא מיהו דינא וכמה נימין תליין מינה דאינון צבא השמים קיימין על בי דינא רברבא דאיהי גבורה לשמאלא דפעולתה בחיה דאיהי שור ודא גבריאל.** תרגום: יראי אלהי"ם, בשמיעת האזנים, ובשערות התלוים מן הראש עליהן, והשמיעה היא החיה הנקראת שור, השער הוא דין, וכמה שערות תלוים ממנה, שהם צבא השמים העומדים על בית דין הגדול, שהוא גבורה **נימין תליין מינה דמינון נצח השמים ד' קיימין על ג"ד דנהרא דמיהו גבורה לשמאלא**, ר"ל דהן מודנין שהן גבורה כנ"ל, וכמש"ם, ולכן הן קיימין על מודנין, **דפעולותיה כמיה דמיהי שור** כו', ובגלותא צריך **לבערא לון מן כמה מודנין, דלא יהון מכסין תרעין דשמיעה**, לשעלת בהון צלותא. ומש לשון מתקייס ניה, מז יקרמוני ולא אענה (משלי א כח). ובזמנא דשמיעה מיהי פנויה מאילון דינין, מתקייס ניה, מז תקרא וה' יענה (ישעיה נח ט)**יפא**, והן נרומת למוטמת] וע"ם (תד"ל קלו ע"א)**יפב** **וכל אינון קולין תליין ומפיין לסט' למודנין וכג"כ כמיב הטה אלהי אזנך ושמע ושמעה פקוחה עיניך וראה שממותינו אשר נקרא שמך עליהם כי לא על צדקתינו אנחנו מפילים תחנתינו לפניך כי על רחמיך הרבים** (דניאל ט יח). **ומפ"ו דשערא איהו דין, והן נימין, כמ"ש בריש תיקון ע', והן צבא השמים עומדים כו', שהן בר"ה כו' (נ"א בכה"כ כו') כמש"ו (יהל אור). עי' מלואים אות (מה). לשמאל, שפעולתו היא בחיה שהיא שור, וזה גבריאל. ביאור: בשמיעה - כמ"ש ה' שמעתי כו', ועיין בתיקונים (קכט ע"א [קנב סע"א]): ואמר ובשערא כו' - דאינון בכלל אודנין כנ"ל. רחמי ודינא וכל ימינא ושמאלא תלי בהאי ולא בעתיקא. תרגום: וכלם המשכות שנמשכים, שכן בג' חללים המח שבגולגולת וכל אותם נימין וכל אותם קוצין תלויים ומכסים על צד האזנים. ולכך נאמר "הטה ה' אזנך ושמע". ובאלו תלי תלויים (ובזה תלויים) הימין והשמאל, האור והחשך, הרחמים והדין. וכל ימין ושמאל תלויים בזה ולא בעתיקא.

מאיר הזהר

רעס. פי' קוצות שערות. **רעו.** עי' מלואים אות (מד). **רעז.** עי' מלואים אות (מג). **רעח.** במסכת אצילות וכן בתפילת ר' נחוניא בן הקנה, הנה אמרו שם כי הם תר"כ ארחין כמנין כת"ר והם תר"כ עמודי אור (לש"ו הקדו"ש צו ע"ד). **רעט.** עי' לעיל קל ע"ב: כד קריב לטורא דסיני נחית א' מן בראשית דאיהי אנכי ונחית עלה כתר דאינון אתוון דעשר אמירן ואשתלים אילנא בכל תקונין דיליה עי' שער מאמרי רשב"י ב ע"ב: פירוש כי יש בהם בעשרת הדברות תר"ך אותיות כמנין כתר. **רפ.** ז"ל: יראי אלהים בשמיעה דאודנין ובשערא דתלייא מרישא עלייהו ושמיעה איהי חיה דאתקריאת שור שערא איהי דינא וכמה נימין תליין מינה דאינון צבא השמים קיימין על בי דינא רברבא דאיהי גבורה לשמאלא דפעולתה בחיה דאיהי שור ודא גבריאל. תרגום: יראי אלהי"ם, בשמיעת האזנים, ובשערות התלוים מן הראש עליהן, והשמיעה היא החיה הנקראת שור, השער הוא דין, וכמה שערות תלוים ממנה, שהם צבא השמים העומדים על בית דין הגדול, שהוא גבורה לשמאל, שפעולתו היא בחיה שהיא שור, וזה גבריאל. ביאור: בשמיעה - כמ"ש ה' שמעתי כו', ועיין בתיקונים (קכט ע"א [קנב סע"א]): ואמר ובשערא כו' - דאינון בכלל אודנין כנ"ל. רחמי ודינא וכל ימינא ושמאלא תלי בהאי ולא בעתיקא. תרגום: וכלם המשכות שנמשכים, שכן בג' חללים המח שבגולגולת וכל אותם נימין וכל אותם קוצין תלויים ומכסים על צד האזנים. ולכך נאמר "הטה ה' אזנך ושמע". ובאלו תלי תלויים (ובזה תלויים) הימין והשמאל, האור והחשך, הרחמים והדין. וכל ימין ושמאל תלויים בזה ולא בעתיקא.

תיקוני הזהר

ההוא דאתמר ביה (תהלים סה ג) שומע תפילה עדיך כל בשר יבאו:

דארבע תקונין אינון ראיה שמיעה ריחא דבור ראיה איהו למזרח (נ"א לדרום) ועליה[טז] אתמר (שמות יח כא) ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל וכמה נטורי תרעין תמן דאתקריאו עיני ה' ועלייהו אתמר (דניאל ט יח) פקח עיניך וראה את שוממותינו:

שמיעה יראי אלהי"ם ועליה אתמר (חבקוק ג ב) הטה ה' אזנך ושמע ותמן דחילו ופחד יצחק (בראשית לא מב) ה"ד (חבקוק שם) ה' שמעתי שמעך יראתי ומאן די משתמע תמן קליה בין באורייתא בין בצלותא בין בצעקה בלא דחילו מיד וישמע ה' ויחר אפו ותבער בם אש ה' (במדבר יא א) וכמה נטורי תרעין תמן דאתקריאו אזני ה' (שם):

ריחא תמן אנשי אמת ותמן סלקין כל ריחין וקטורין ועשנין דקרבנין וצלותין דאתחשיבו כקרבנין

תרגום

התפילות, כמו שנאמר בו "שומע תפילה, עדיך כל בשר יבוא".

כי ארבעה תיקונים הם: ראייה, שמיעה, ריח ודיבור. הראייה, היא למזרח (לדרום), ועליו נאמר "ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל". ושם כמה שומרי השערים, הנקראים "עיני ה'", ועליהם נאמר "פקח עיניך וראה שוממותינו".

השמיעה, יראי אלהים, ועליו נאמר "הטה ה' אוזנך ושמע", ושָׁם יש יראה "ופחד יצחק", זהו שנאמר "ה' שמעתי שמעך יראתי". ומי שמשמיע שָׁם את קולו, בין בתורה, בין בתפילה, בין בצעקה, בלא יראה, מיד "וישמע ה' ויחר אפו ותבער בם אש ה'". וכמה שומרי השערים יש שם, הנקראים "אוזני ה'".

הריח, שָׁם אנשי אמת, ושם עולים כל הריחות והקטורת והעשנים של הקרבנות והתפילות

שינוי נוסחאות: **טז.** "איהו למזרח (נ"א לדרום) ועליה" נמחק ברבינו, ובמקומו איתא "עליה".

ביאור הגר"א

***ראיה עליה אתמר כו'.** כנ"ל: **דאתקריאו עיני ה'.** כמ"ש (זכריה ד י) עיני ה' המה כו', וכן מזוי ה', כמ"ש (במדבר יג ו) כמתמונים רע נמזוי ה', וכמו שמפרש והולך, **מיד וישמע ה' ויחר כו'** (שם). ואמר **ומאן דמשתמע קליה כו' ריחא ותמן סלקין כו' ומ"ל סליק כו' דבור כו' תמן סלקין כו',** הענין כי ד' דבריס הוא בגלותא, מתשבה ורעותא וקלא ודבורא, על המתשבה עין רואה, דמעשים בשפר נכתבים, וכמ"ש (תהלים פ"ג מ"ח) עין רואה ואוזן שומעת וכל כו' (קהלת ו טז), ולגי רמה וכמ"ש (תהלים סט יג) ורעיתי לגי נלגי, הרבה כו'. ואוזן שומעת הקול. ונמוטס רעותא דקרבנין, שהן הגלותא דסלקין ריה למותי, דשם ניחוח לה' (ויקרא ו טז) ופה מקבל הדיבור. ועוף השמים הוא נמוזין, שהם השמים, דינה, וז"ש (קהלת י כ) כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים, שהן השפתים, ובעל הכנפים הוא פומא, יגיד דבר: ומאר **ריחא תמן מנחי ממא כו'**, כמ"ש בז"ח שם (כו ע"ב) **מנחי ממא בליוקנא למוטמא למיהו רומא דקודשא ודא תפארת**, ר"ל דתפארת הוא רום והוא נמוטס, וריה ויילר שם הוי"ה, כמש"ל (קמד ע"ב קע ע"ב), **ומ"ו מיהו מוטמא**

מאיר הזהר

רמו. זה לשונו: והסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עברה, דע מה למעלה ממך, עין רואה ואזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבין. **רמז.** ז"ל הפסוק בשלימות: אָזֶן אם ראיתי בלבי לא ישמע אדני. **רמא.** עי' מלואים אות (מו). **רמט.** עי' מלואים אות (מז). **רנ.** פי' הכנפים עצמם הם נו"ה ו"בעל הכנפים" הוא הפה עצמו. **רנא.** ז"ל: אנשי אמת בדיוקנא דחוטמא דאיהו רוחא דקודשא ודא תפארת איהו חוטמא חותם אמת יעקב שלימא תרין אנפין אית ליה לקבל לא"ה ורח"ל ואלין אינון אנפוי דרחמי כלילן חיור וסומק מסטרא דחסד וגבורה: תרגום: "אנשי אמת", בצורת החוטם, שהוא רוח הקדש, וזהו התפארת, שהוא החוטם. חותם אמת, יעקב שלם, יש לו שתי פנים, כנגד לאה ורחל, ואלו הם פנים של רחמים, כלולים לבן ואדום, מצד החסד והגבורה. ביאור: רוחא דקודשא - ויפח באפיו כו', יעקב, רוח, ת"ת (יהל אור). חותם אמת - שהוא חותם הפרצוף, ונתחלף בט', (פי' החוטם, כי הת' של חותם נתחלף בט' של חוטם. המסדר), ואמת, תתן אמת ליעקב (יהל אור). תרין אנפין - שהוא בריח התיכון, בין שתי אמהות, מן העולם ועד העולם, וזהו החוטם בין ב' אנפין. והכלל כי דרגין הן בין מלמעלה למטה, בין ברוחב, ג' קוים חד"ר, והוא לעולם מכריע, עי' בפ' תרומה קס"ט ב'. וז"ש ואילין אינון אנפין דרחמי כו'. דרחמי' הוא ממוצע בין כו'. והכל לראי' החוטם הוא באנשי אמת, ת"ת (יהל אור).

תרגום

שנחשבות כקרבנות. ואם האדם אינו מעלה אותם ביראה ואהבה, מה נאמר בו "כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא".

הדיבור, כנגד שונאי הבצע. שָׁם עולים הקולות והדיבורים של תורה ותפילה, אלה שעליהם נאמר "כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפיים יגיד דבר".

אין תיקון מתוך ארבע אלו שלא נמצא שָׁם הוי"ה. והוא: י', מסתכל. ה', ושומע. ו', ומריח. ה', ומדבר. בארבעה תיקונים אלו.

אריה, הוא הראיה, ונאמר בו "ופני אריה אל הימין לארבעתם". בכל מקום "ארבעתם", זה יהו"ה, וד' אותיות שלו ששולטות על הכל. ותהפוך אריה, ותמצא ראיה, והוא לימין, חסד, שהוא היום

תיקוני הזהר

ואם לא סליק לון בר נש בדחילו ורחימו[יפג] מה כתיב ביה (דברים כט יט) כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא:

דבור לקבל שונאי בצע תמן סלקין קלין ודבורין דאורייתא וצלותא אלין דאתמר עלייהו כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר (קהלת י כ):

לא אית תקונא מאלין ארבע דלית תמן יהו"ה ואיהו י' אסתכל ה' ושמע ו' ומריח ה' וממלל באלין ארבע תקונין[יפד]:

אריה דא ראיה ואתמר ביה ופני אריה אל הימין לארבעתם (יחזקאל א י) בכל אתר ארבעתם דא יהו"ה וארבע אתוון דיליה דשלטין על כלא והפוך אריה ותשכח ליה ראיה ואיהו לימינא[יפה] דחסד דאיהו

ביאור הגר"א

מתמקמן נמנפין עלייהו מממ ויינר כו', ועמש"ם. ופומס מלכות, כמש"ל (יג ע"ס יט ע"פ) וש"מ. ולמיה מפרש והולך **מריה דס רמיה כו' והפוך כו':**

ואמר בכל אתר ארבעתם כו'. והן ג"פ מרבעמס דכמיב שס, ג' הויותיפו, מצל נמדס לס כמיב, דהוס כולל כולן וכולל עשר ג"כ: **ומיהו לימינא כו' דממן ס' סור לסוכן**

מאיר הזהר

רפג. ועי' שער רוה"ק י ע"ב, ז"ל, א"ל כונת הצדקה והתפלה והוא לייחד שם י"ה הנפרד מן ו"ה וקודם שהאדם יעשה איזו מצוה או צדקה יאמר לייחדא שמא דקוב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו ורחימו ודחילו בשם כל ישראל ויכוין לחבר שם י"ה שהם דחילו ורחימו עם ו"ה שהם קוב"ה ושכינתיה, ע"כ. וכן הוא בפע"ח (שער הזמירות פרק ה), ועי' בהגר"א על תיקו"ז כו ע"ב ד"ה לא פרחת, ושם לט ע"א ד"ה בגין דאסתלק. והנה יחוד י"ה הנ"ל בפשטות נעשה על ידי כוונות השמות [עי' זהר ח"ג קפד ע"א: אלין דידעי ומכווני לבא ורעותא מפקי ברכאן מאתר דמחשבה וכו', ועיי"ש הגה"ת הרח"ו: כבר למדנו ממורינו זלה"ה כי עיקרה הוא להמשיך מיסוד אבא בסוד אתה שאנו אומרים, ע"כ. ועי' בלש"ו הקדו"ש מג ע"ג, שהוא מעומק ורצון ופנימיות הלב והוא מסוד חכמה אבא ראשית האצילות], ולכן מי שלא מכוון, הרי הוא משקר באמרו "דחילו ורחימו", ולכן האומרו יש לו להשמיט תיבות אלו. אמנם הפת"ש (נתיב ז"א פרק כג) לומד את התיבות "בדחילו ורחימו" כדרך הפשטנים (עי' נפה"ח ש"א פ"א) דהיינו שהוא ככוונת לשמה בעבודתו, ולא בכוונת השמות, וממילא יש מקום לומר כך, וצ"ע. והנה למעשה עי' יהל אור ח"א כח ע"ד: במצוה יש תורה, ולכן צ"ל קודם עשיית מצוה, הריני עושה כאשר צוני ה' בתורתו, ועי' עוד פתחי שערים (ז"א כג): [כל העושה מצוה ו]אינו אומר בשעת המצוה שעושה כן לפי שכתוב בתורה כך וכו' ואעפ"כ המצוה קיים, אך לא בשלמות. **לפל.** ע' רע"מ (פינחס רל ע"א) ובזו"ח (פ' יתרו לא ע"ג) (דע"ה ח"א ד ע"ג), המעיין בתיקונים שם יראה ששם קאי רק על ז"א דאצילות, וכמו שמבואר באד"ר (דף קלז וקלח) [ויש דוגמתם בא"ק] (ביאורים ח"א כד ע"ד). **לפס.** ראיה היא מסטרא דימינא חסד, ושמיעה היא מסטרא דשמאלא גבורה. והמוח והלב הנה המוח הוא קר ולח, והלב שם הוא האש היסודי, כי הוא אש שורף כנ"ל פ"ה, והיה מן הראוי שיהא השמיעה תלוי בלב, והראיה במוח כל א' למינו. אך נעשה להיפך כדי למזגם, והוא מה שאמר שם סוף תיקון כא (דף עא ע"א) שמיעה במוח ואיהו בהיפוכא, חום דשריא בליחותא, וקרירותא דמוחא לחממא ליה מסטרא דגבורה (שנתלה השמיעה במוח כדי לחמם את המוח), ואיהו אריה מסטרא דגופא (שהמוח הוא מסטרא דגופא בבחי' אריה שהוא חסד), שור מסטרא דנפשא (שנתלה בו השמיעה שהוא בחי' נפש, והוא בבחי' שור שהוא לשמאל), דאינון אש ומים (שהשמיעה עם המוח הם אש ומים), אש שכלית מים יסודית (שהשמיעה שהיא בבחי' שכלית שהוא נפש, והוא בבחי' אש, הוא נתלה בהמוח שהוא בבחי' יסודית שהוא גוף, והוא בבחי' מים כי הוא קר ולח כנז'). ראיה בלבא דאיהו אש (שהלב הוא אש ונתלה בו הראיה שהוא) אריה, מים שכלית לקרא אש יסודי דלבא דלא יוקיד כל גופא, שהראיה שהוא בבחי' שכלית שהוא נפש, והיא בבחי' מים חסד אריה (ביאורים ח"א עו ע"א). **לפו.** עי' מלואים אות (ח).

תיקוני הזהר

יומא קדמאה דתמן א׳ (נ"א י׳) אור ראובן דאיהו לימינא על שמיה אתקרי אור בן:

שמיעה לשמאלא ועליה אתמר ופני שור מהשמאל נשר ריחא״ר באמצעיתא עליה אתמר מי אסף רוח בחפניו (משלי ל ד) דאינון תרין נוקבין דחוטמא פומא דבורא דא אדם כליל ארבע אתוון וכליל עשר אתוון ודא שכינתא:

קמא ע"ב

באלין ארבע תיקונין אמר למשה (שמות יח כא) ואתה תחזה מכל העם וגו׳ וצריך לאחזרא עלייהו ואתה תחזה בשערא עליה אתמר ראשו כתם פז (שיה״ש ה יא) דא כתר עלאה ומלגאו מוחא דמניה נפקין מבועין לכל סטרא לאשקאה לכל נימא ונימא דאיהי עלמא סתימאה וכל מבועא אתעביד ניצוץ וכל נימא אתעביד שרביט מוחא סתימא אתקרי אין סוף״פ דאתפלג לתלת

שינוי נוסחאות: יז. נמחק במהדורת אמסטרדם ונוסף על ידי רבינו.

תרגום

הראשון, ששם א׳ (נ"א י׳), אור, ראובן, שהוא לימין, על שמו נקרא "אור בן".

"**שמיעה**", לשמאל, ועליו נאמר "ופני שור מהשמאל". נשר, ריח, באמצע, עליו נאמר "מי אסף רוח בחפניו", שאלו הם שני נקבים של האף. הפה, הדיבור, זה האדם שכולל את ארבע האותיות, וכולל עשר אותיות, וזו השכינה.

באלה ארבעת התיקונים, אמר למשה "ואתה תחזה מכל העם", וצריך לחזר אחריהם, "ואתה תחזה" על השער, עליו נאמר "ראשו כתם פז", זהו הכתר העליון. ובפנים המח, שממנו יוצאים מעיינות לכל צד, להשקות כל שערה ושערה, שהיא העולם הנסתר. וכל מעיין נעשה ניצוץ, וכל שערה נעשית שרביט. המוח הסתום, נקרא אין סוף, שנחלק

ביאור הגר"א

כו׳. ר״ל, מריה מתחלת נחל״ק, יוס ס׳, דביה נגרע המוח, ג״כ נח׳. ומוח הוא רמיה, וכן רמוכן לשון רמיה, כמ״ש (ברא׳ מט יב) כי רמה כו׳, ונק׳ מור בן, כמו שמפרש והולך, ע״ש המור ניוס רמשון. ומ״מ (שם לג) כי שמע, וכן הן מושין דלהון, כמ״ש שם״י (יז ע״ד יח ע״ח, יח ע״ב).

וז״ש *שמיעה לשמאלא [כו׳] נשר ריחא נאמצעיתא כו׳ - כל״ל. ומ״ש **למינון תרין כו׳**, זהו חפניו, תרין, תרין נוקבין. ונשר פרש נרוחא, רוחא דמוטמא כנ״ל: ומ״ש **מי אסף**, כמ״ש בז״ח שם (מז ע״ג רפס) **ומוטמא דמיהו יעקב אמאי ניה ויפא נאפיו נשמת חיים ודא ניה בן י״ה (משה רבינו מיהו לי׳ כנשמתא דחיי) כו׳.** וזהו **מי כו׳.** ודרש על משה רבינו ע״ה, והוא ניה, בן י״ה״פ, שהוא הדעת, שהוא ניה״ת. ובמרין נוקבין שם מיהו, כמש״ל (קמנ ע״ח קסח ע״ח) **אבל תרין נוקבין דמוטמא כו׳ לאפקא רוחא דקודשא דמיהו דעיל מהימנא כו׳: ואתה תחזה כו׳ מ״ם אתקרי כו׳ אינון תלת אווירין כו׳.** עמש״ל (קיט ע״ח קנח ע״ד) נאריכה:

קמא ע"ג

מאיר הזהר

לפ״ז. האור דהא״א שבא״ק, אשר הוא נקרא בשם אור דא״ס (דע״ה ח״א יא ע״ד), המ״ס דא״א, שהוא העיקרי דא״א הרישא תליתאה שבו, שהוא התחלת א״ס שממטה למעלה, וכמ״ש בתיקונים (תיקון ע קמא ע״ב) כי המ״ס אתקרי א״ס, וכן ברע״מ (פינחס רנח סע״א) דכתר א״ס אתקרי (דע״ה ח״ב כה ע״א), המ״ס עצמו שהוא הכתר, הנה הוא נקרא ג״כ בשם א״ס, וכמ״ש בתיקונים (תיקון ע דף קמא ע״ב) מוחא סתימא אתקרי אין סוף, וכן אמרו ברע״מ (פרשת בא מב ע״ב) כי הכתר הוא המקור וביה לית סוף לנביעו דנהוריה כו׳, וכן בפ׳ פנחס (רנח סע״א) דכתר אין סוף אתקרי. והוא מהטעם כי לית סוף לנביעו דנהוריה כנז׳. ובפ׳ בראשית (לא רע״ב) אמרו שם, הגם שחכמה איהי תניינא לחושבנא עכ״ז אקרי הוא ראשית בגין דהאי כתרא עלאה טמירא כו׳, ר״ל כי הכתר הוא בדרגא דא״ס כנז׳, ולכך לא עייל הוא בחושבנא, ולכן תניינא שהוא חכמה נקרא הוא ראשית ע״ש (כללים ח״א מט ע״א). **לפ״ז.** ז״ל: וחוטמא דאיהו יעקב איתמר ביה ויפח באפיו נשמת חיים ודא בינה בן י״ה משה רבינו איהו ליה כנשמתא דחיי. תרגום: והחוטם שהוא יעקב, נאמר בו ויפח באפיו נשמת חיים, וזו היא בינה ב״ן י״ה, ומשה רבינו הוא לו כנשמת חיים. ביאור: ודא בינה - ר״ל בינה נקרא ע״ש הדעת, בן י״ה, והוא אתרא דנשמתא, שהוא בבינה, והוא הדעת. וז״ש בנשמתא (יהל אור על הז״ח ח״ג כז ע״ב), ועי׳ לעיל הערה 2. **לפ״ז.** עי׳ אד״ז (רצ ע״א): שירותא דא אב לכלא אב לכלהו אבהן, אתחברו דא בדא, ונהירו דא בדא (חכמה אב בינה אם דכתיב כי אם לבינה תקרא (משלי ב)) כד אתחברו אולידו ואתפשטת מהימנותא באגדתא דבי רב ייבא סבא הכי תאני מהו בינה אלא כד אתחבר דא בדא, יו״ד בה״א, אתעברת ואפיקת בן, ואולידת ובג״כ בינה אקרי בן י״ה שלימותא דכלא אשתכחו, תרווייהו דמתחברן ובן בגווייהו. תרגום: זו ההתחלה, אב לכל, אב לכל האבות, נתחברו זה בזה והאירו זה בזה (חכמה אב בינה אם שנאמר "כי אם לבינה תקרא"), וכאשר נתחברו, הולידו, ונתפשטה האמונה. בספר אגדתא של רב ייבא סבא למדנו כך: מהו בינה. אלא כשנתחברו זה בזה יו״ד בה״א, ונתעברה והוציאה בן והולידה. ולכך נקראת בינ״ה - ב״ן י״ה, שלימות הכל. נמצא ששניהם נתחברו ובן בתוכם. **לפ״ז.** עי׳ לקמן קמב ע״א ד״ה ואיהו הבל, ועי׳ לעיל הערה 2.

תיקוני זהר

תרגום

לשלושה מוחות, שהם י' י' י', המרומזות בשם זה יו"ד ה"א וא"ו ה"א (נ"א יו"ד ה"י וא"ו ה"י).

(קם זקן הזקנים, ואמר, הניצוץ הקדוש, ודאי השם שנרמז [בו] שלוש יודי"ן הוא, יו"ד ה"י וא"ו ה"י). וזהו מבפנים, אבל השם שהוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א הוא, כולל שלש אלפי"ן א' א' א', הם שלוש אוירים שבהן מתלבשים שלושת המוחין, י' י' י'. שם אחד הוא הגוף, ושם שני הוא המוחין, זה מבפנים וזה מבחוץ.

שלוש וי"ן יש בשם הזה, שהן שרביטים, שנקראים

תיקוני הזהר

מוחין[לפ] **דאינון י' י' י' דאתרמיזו בהאי שמא יו"ד ה"א וא"ו ה"א (נ"א יו"ד ה"י וא"ו ה"י**[לפ]**):**

(קם סבא דסבין עתיקא דעתיקין ואמר בוצינא קדישא ודאי[לפ] **שמא דאתרמיזו תלת יודי"ן דא יו"ד ה"י וא"ו ה"י) ודא איהו מלגאו אבל שמא דאיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א איהו כליל תלת אלפי"ן א' א' א', אינון תלת אוירין דמתלבשין בהון תלת מוחין י' י' י' שמא חד איהו גופא ושמא תנינא מוחא דא מלגאו ודא מלברי**[לפ]**:**

[קכא ע"ב]

תלת וי"ן אית בהאי שמא דאינון שרביטין שער

ביאור הגר"א

תלת ווין אית בהאי שמא. ר"ל, נסס ס"ג למלת יודין[לפ] הן המצועין[לפ], למינון ג' הויות[לפ] מג' מיוון, והן ג"פ קדוש דסוף נסערת, כמ"ש נמד"ר (קכח ע"ג)[לפ] וכמ"ש (ממדבר ו ה) קדוש יהיה גדל פרע שער רמשוי[לפ]. ות"י נימין כמנין קדוש, כמש"ס. ושס, ה' נצחות, דתמן נצח הסמיס כו', כנ"ל (קמח ע"ח). ופלגותא דסערת לימינא ולשמאלא, כמ"ש נמ"ר שס (קלו ע"ח)[ג], והן נצח הסמיס עומדיס כו' (מלכיס ח' כב יט) כנ"ל (קמח ע"ח), וזהו נצחות. והמרמ נמצעיתא למתפלג לתרי"ג מוחין, הוא דרגא לנדיק, נרי"ת[לפ], תרי"ג, נס"ל נמילואו עומד בין הנצחות[לפ], באיכותם ג"כ להביא מרוח לנפש, שהן זו"ן בתרי"ג מצות. וזהו ברית המעור. [וברית הלשון] הוא דעת, ברית התורה, חיבור בין או"א, בין מוחא וליבא, נשמתא ונשמתא לנשמתא דלא מתפרדין לעלמין, ולכן הם אחד בגוף. משא"כ זכר ונקבה, אף שהם גוף א', הם פרודים, ומתחברים לפרקים, וכן רוח ונפש, ולכן תמיד צריך אדם לב' דברים, תורה ומצות. וביאור הדבר כי תרי"ג מצות תלויות ביסוד עצמו שהוא האבר. ומצות המילה שהיא מצוה המשלמת לתרי"ג הוא בעטרה, ובה ג"כ הכלל הנ"ל, שהיא כלולה מהכל. לכן היא שקולה נגד תרי"ג מצות, וזהו ברי"ת שהיא הנוק' של היסוד שבה נכללת לאחד בסוד תש"י כנ"ל. ובהחסר מצות המילה כל המצות אינן פועלים כמו זכר בלא נקבה. וכ"ה בחיבור זכר ונקבה הגופנים, כי האבר פועל תרי"ג איברים וגידים, והעטרה אבר א', ובהחסר העטרה אינו מוליד. וזהו שכללו במתני' הערל עם פצוע דכא וכרות שפכה, שזהו בגוף וזהו בנפש. והכלל כי האבר הוא משלים לתרי"ג איברים, ואיכות הראשונים שבלעדו הם תרי"ב איברים ואיכות, ולכן בו נכללים ג"כ תרי"ב בכללות, וכן בעטרה ג"כ בכללות האבר וכ"א נק' ברי"ת. **שג.** עי' יהל אור (ח"ב א ע"ד) שמביא מגינת אגוז שתשר"ק גי' אלף והן א' שהוא אחד, וז"ש במ"ר (ויקרא ב) שתצ"ו חיילות משבחים להקב"ה ועוד ה' כפולות כמנפ"ץ מספרם ג' אלפים וחצי שהם ג' וחצי ועם תצ"ו (מא' עד ק' גי' תצה) הן תצ"ט ופלגא והן היאורים כנ"ל (זהר ח"ב כ"ז ע"ב) ברכות בחשבון ושני מיני אותיות הם א' כסדרן וא' תשר"ק בזו"ן והן אלף חסר א' וז"ש תצ"ט יאורין ופלגא בסטרא דא וכו', ע"כ. עי' עוד שער מאמרי רשב"י י"ז ע"א וז"ל, הנה ידעת כי נצח והוד ויסוד נקראים צבאות, ושם צבאות הוא בגימטריא תצ"ט, והרי איך הנה"י הם בגימ' תצ"ט והנצח הוד יסוד דדכורא הם תצ"ט

מאיר הזהר

לפמ. המ"ס דא"א הנה הוא מוחא חדא דכליל תלת (אד"ר קמ ע"א), והרי כלול המ"ס מכל המוחין דחב"ד כולם (דע"ה ח"א ח ע"ג). **לפנ.** עי' לעיל קלח ע"ד שגורס המוסגר, כן גורס הלש"ו כללים ח"א כ' ע"ד (וכן בדע"ה ח"א ז ע"ג) כמו שבא"א דאצילות המו"ס הוא שם ס"ג בפרטות המוחין אבל בכללות הרישא כולו הוא רק מכלל הע"ב הכללי כי הוא המוח הכללי דכליל לתלת וכל מוח הוא שם ע"ב. **לפנ.** עי' לעיל (צט ע"ב) ש"ודאי" בתיקו"ז פירושו "כידוע". **לפנ.** עי' לש"ו כללים ח"א כג ע"ד שלומד מכאן שרואים בא"א דאצילות דוגמת העקודים שהנהגתו היא בנוי על ס"ג ומ"ה במקום מ"ה וב"ן. ומש"כ כאן "דא מלגאו ודא מלברי" היינו שהס"ג שבו מתלבש בהמ"ה שבו. **לפס.** עי' ביאור רבינו לעיל יא ע"א ובס"י ג ע"ד הוב"ד במלואים אות (מח). **לפו.** עי' לעיל ע"א: כל נימא איתי ליה מבועא דאיהי י' ונימא שעורא דאת ו'. **לפז.** עי' מלואים אות (ח). **לפח.** עי' מלואים אות (מג). **לפט.** עי' מלואים אות (מט). **ק.** עי' מלואים אות (נ). **קא.** עי' יהל אור ח"ג לז ע"ג: מבואר למעלה שתרי"ג אברים בגוף, ותרי"ג איכות בנפש קבועים בגוף אף לעכו"ם. ועוד יש תרי"ג איכות בנפש שאין קבועים בנפש אלא מושפעים מהרוח. וזהו תכלית האדם ושלימותו והן באין מעשיות המצות, וזהו אור הלבנה בשלימות. וידוע שכ"ד שהוא כפול בא השני בגולם א', כמו י"ג תיקונים שהם ב"פ י"ב, בסוד וקרא ז"ה אל ז"ה, שהתיקון י"ג כולל י"ב תיקונין. וכן תש"ר ותפילין של יד, וכן כמה דברים הידועים. וכן הוא כאן שתרי"ג איכות השניים באים באבר א', והוא עטרת הברית ובו נכלל כל התרי"ג מצות, גדולה מילה כו'. ולכן אין העטרה מתגלה מעצמו בבריאת הש"י, כמו כל האיברים אלא בעשיית האדם במצות הש"י. וכמו שהוא חיבור דו"ן להביא השפע מזכר לנקבה (כן הוא) בתרי"ג איברים וגידים. כ"ה

תיקוני הזהר

אתקרי על שם שעור קומתיה דקודשא בריך הוא וכל נימא ונימא אתקרי נשמתא ואית נימין דאתקריאו מלאכין וכל ניצוץ אתקרי אופן ואתקרי גלגל ואית מנייהו דאינון נימין מאשא חוורא כלהו רחמי ואית מנייהו דאינון נימין דאינון מאשא סומקא וכלהו דין ואית נימין כלהו ירוקין מאשא ירוקא ואית נימין כלהו מאשא אוכמא אלין אתקריאו שער דקודשא בריך הוא:

כל נצוץ שעור מהלך דיליה עשר אלפין וכל נימא איהו שעורא דאצבעא דקודשא בריך הוא וכל אצבע איהו פרסה זעירא וכל פרסה אית בה תלת מיל

תרגום

"שער" על שם שיעור קומתו של הקדוש ברוך הוא. וכל שער ושער נקראת נשמה. ויש שערות שנקראות מלאכים. וכל ניצוץ נקרא אופן ונקרא גלגל. ויש מהם שהם שערות מאש לבן, כולם רחמים. ויש מהם שערות שהם מאש אדום, וכולם הדין. ויש שערות שכולן ירוקות, מאש ירוק. ויש שערות כולן מאש שחור, אלו נקראות שער של הקדוש ברוך הוא.

כל ניצוץ, שיעור מהלכו עשרת אלפים, וכל נימא היא שיעור של אצבע של הקדוש ברוך הוא. וכל אצבע היא פרסה קטנה. ובכל פרסה יש

שינוי נוסחאות: **יח.** "וכל נימא ונימא" נמחק ברבינו, ובמקומו איתא "ונימין אינון צדיקיא דבהון מדקדק הקב"ה עם צדיקיא כחוט השערה וכל ניצוץ".

ביאור הגר"א

וזהו מלא כל כו' (ישעיה ו ג)[ג]. ותלת ווי"ן דשמא הן הנימין עלמין[ד], ונשמרו ד' מותיות לשמלמא לעשר[ה], ובהלטרף ד' ות', נעשה ה', נמלמו שם ג"כ ג' ההי"ן, שהן מותיות ונקודין וטעמים למורייתא, והן ט' תיבות לפסוק קדוש. ועמ"ש מזה במ"פ (ליקוטי הגר"א עמוד קעח)[ו]: ומאמר **שער מתקרי ע"ש שעור כו'**, כנ"ל דהוא שעורא לתמוון למורייתא: ***קומתיה דקב"ה ונימין אינון צדיקיא דבהון מדקדק הקב"ה עם צדיקיא כחוט השערה וכל ניצוץ אתקרי נשמתא ואית נימין כו'.** כנ"ל, וכמ"ל (לז ע"ח ו ע"ח) ונימין הן גופין וניצוץ נשמתא, כמו כתרא ומ"ש וכמ"ל, וכן נימין ומבוטין כנ"ל. ומאמר **ואית כו'** [דבהון להפוך] דגלגל ומופן הוא יו"ד, כמ"ש (קג ע"ב קטו ע"ח), ומלמכין ו' כנ"ל, וכל נצח הסמיס, והן למטה מהמופניס: **ואית מינייהו דאינון כו'.** הן ד' גווני דשערא הנ"ל, ומפרש והולך **מלין למתקריאו כו':** **כל ניצוץ כו'.** דניצוץ דהוא שעורא דמהון דמורייתא: ה' דספד"ל (לד ע"ח) **י' גלגולוי כל מגלגלי בזעירא מאמצע נעשר מלפין כו'**[ז]: **וכל נימא כו'.** שהוא ומ"ו כנ"ל: **וכל אצבע איהו פרסה זעירא.** דמה מיהי פרסה דנמשך, כמו שמפרש והולך **ומה מאה מטכא מה כו':**

מאיר הזהר

מכאן ונצח הוד יסוד דנוקבא מכאן הם תצ"ט אחרנין, ולפי שהם מחוברין יחד אחור באחור אלו שתי פעמים צבאות שהם נצח הוד יסוד דדכורא ונצח הוד יסוד דנוקביה, ואין ביניהם רק כותל אחד המחבר את שתיהם, והכותל מתחלק חציו לשם צבאות הזה וחציו לזה לכן הם תצ"ט ופלגא מכאן ותצ"ט ופלגא מכאן שהם אלף חסר חד באופן כי הם תצ"ט ותצ"ט שהם צבאות דנצח הוד יסוד דדכורא וצבאות דנצח הוא יסוד דנוקבא ויש בין שניהם כותל אחד המפסיק בין ב' הצבאות האלו, וזה הכותל נחלק לשני חצאין כנד' פלגא מכאן ופלגא מכאן, עוד צריך שתדע כי בהיו' אלו השתי צבאות מחוברין אחור באחור על ידי הכותל ההיא המפסקת ביניהם יש עוד באמצע שתי הצבאות האלו שהוא באמצע נצח הוד יסוד דז"א ונצח הוד יסוד דנוקביה יש שם באמצעם עוד י"ג יאורין אחרנין, שית ופלגא מכאן ושית ופלגא מכאן ונמצא שמתחלק לכל אחור ואחור, עכ"ל. עי' לעיל נו ע"א: מצות עשה ומצות לא תעשה כחושבן נה"ר נו"ן ה"א רי"ש. **שם.** סוד עניינו הארת היסוד לנוק', הרי היא "הארץ". **שה.** עי' לעיל הערה 162. **שם.** משם ס"ג אחרי שמורידים ג' יודי"ן וג' ווי"ן.

שו. ז"ל: סוד יב"ק קדוש הוא בט' תיבות וברוך בד' תיבות והוא בזו"נ [חיות ואופנים]. כידוע ט' וד' ויחוד בא' א' המייחדם שבו י"ג תיקונים וניתן לאדם שמא מפרש שהוא בא"ס שקיו דאילנא גי' אד"ם. וזהו אחד י"ג שכולל אח"ד וכולם כ"ו שם ה' וזמ"ש בס"מ רס"ג א' ששנים רזא איהו כו' בעטרה ברישא דכתם פז כו' ורזא דההוא פ"ז כו'. **שז.** ז"ל רבינו שם: וז"ש מאה ועשרים שנה ואמר י' בלחודוי כד אתגלייא בזעירא אתמשך בעשר אלפין שנין - דשם הוא בע"ק המספר באלפים שנין שלכן היו חיין אלף שנין כנ"ל (לד ע"ב ד"ה לא), לכן י' דע"ק הוא עשר אלפין שנין, ושם הוא יומו של הקב"ה אלף שנין (זהר שמות יז ע"א), שלכן שית אלפי שנין הוו עלמא (סנהדרין צז ע"א), נגד ו"ק שהעולם מתנהג בהן, כמ"ש בפ"א (ט ע"א) שתא אלפי שנין תליין בשתא קדמאי כו', ויתנהג עוד עד עשר אלפי שנין כמ"ש בברית מנוחה (בהקדמה) דג' אלפי שנין יהיו בסוד ג' מוחין שנתחדשו לו אחר עולם התהו, ולכן יהיו אחר התחדשות העולם כמש"ל שם, אבל בז"א כל ספירה אין נכללת רק בעשר שלכן יו"ד שהוא ע"ס נכללין ממאה.

תיקוני זהר

תרגום

שלושה מילין, כנגד שלושת פרקי האצבע. וכל מיל הוא עשרת אלפים. אבל מיל של הפרסה העליונה הוא עשרת אלפים רבוא. וכך בזרוע תמצא שלושה פרקים, וכל פרק הוא י'. וכל אמה היא ו', אבל האצבע והאמה, זו מידתה קטנה מצד "זעיר אנפין", וזו מידתה גדולה מצד "אריך אנפין". ובכל אבר ואבר, הוא יהו"ה, והוא המידה של כל אבר ואבר, בגובה, באורך, למעלה ולמטה ולארבעה צדדים. והוא בין כל אבר ואבר, אין מקום פנוי ממנו, כמו נשמה שנמצאת בכל אבר ואבר של הגוף.

ויש אבר עליון שנקרא יהו"ה, על שם שלטונו במקום הידוע, וזהו שנאמר "והיה ה' למלך על כל הארץ". ויש שני אברים עליונים ממנו, שנקראים יהו"ה אלהי"ם, ששלטונם בשמים ובארץ, וזהו שנאמר "כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד". ויש אבר שנקרא אלהים, ושלטונו בכל הארץ, שנאמר "מלך כל הארץ אלהים". ויש אחר ששלטונו בשני אברים,

תיקוני הזהר

לקבל תלת פרקין דאצבעא וכל מיל איהו עשרת אלפים אבל מיל דפרסה עלאה איהו עשרת אלפים רבוא והכי דרועא תשכח בה תלת פרקין וכל פרק איהי י׳ וכל אמה איהו ו׳ אבל אצבע ואמה דא שעוריה זעיר מסטרא דזעיר אנפין ודא שעוריה רב מסטרא דאריך אנפין ובכל אבר ואבר איהו יהו״ה ואיהו שעורא דכל אבר ואבר בגבהא בארכא״ט עילא ותתא ולארבע סטרין ואיהו בין כל אבר ואבר לית אתר פנוי מניה כנשמתא דאשתכחת בכל אבר ואבר דגופא״ך:

ואית אבר עלאה דאתקרי יהו״ה על שמיה דשולטנותיה באתר ידיעא ההו״ד (זכריה יד ט) והיה ה׳ למלך על כל הארץ ואית תרין אברין עלאין מניה דאתקריאו יהו״ה אלהי״ם דשלטנותהון בשמיא ובארעא ההו״ד (דברים ד לה) כי ה׳ הוא האלהי״ם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד ואית אבר דאתקרי אלהי״ם ושלטנותיה בכל ארעא ההו״ד (תהלים

שינוי נוסחאות: יט. וברחבא (נוסף ברבינו). כ. ואית אבר דאתקרי אלהים על שמיה דשולטנותיה בכל ארעא על כל הארץ אלהים (נוסף בנוסח רבינו).

ביאור הגר"א

וכל אמה איהו ו׳ אבל אצבע ואמה דא שעוריה זעיר כו׳. [ר"ל אמה מצטע הגדולה] ואמה העשרת אלפים, הס של עשרות וכאן של אחדים, וע"ל (קג ע"ב קטו ע"ג) **דלקמן לעיל כו׳ ולעיתין רצוא נכתב עלאה,** וז"ש **מיל דפרסה עלאה איהו עשרת כו׳,** ר"ל נכתב, וכן בדלועא ג"כ נקרא פרסה בג׳ פרקין, אלא הכל לפי גדלו, כן הוא העשרת אלפים, ור"ל וכל אמה היינו האמות דשיעור קומה שאמר, כך אמות, מדקאמר **וכל אמה.** אבל מ"ש **והכי אמה משכח נה,** קאי על אצטע הגדולה או על הזרוע, שהוא אמה. וז"ש **וכל אמה,** שהכל נמדד באמת הזרוע. וז"ש **ודא שעוריה רב,** שהוא גדול מאד על האצטע. ואמר **וכל פרק כו׳,** היינו הפרקין מקוס מבוכן: **מסטר׳ דאריך אנפין כו׳.** כנר כתבתי לעיל (קלט ע"א ד"ה דאמר ביה) שא"א וז"ת, עמודא דאמצעיתא ולדיק: **ובכל אבר איהו הוי"ה.** דרמ"ח אברין הן רמ"ח פקודין, וכל מצוה היא הוי"ה כמש"ל (קלו ע"א פ ע"ב) **וכגין דאיהי כלילא מכלהו אברא מתקריאת מצוה מ"ל נאמרת**

קמא ע"ד

שא״ט ב״ש כו׳: ואיהו שעורא כו׳. עמ"ש בפ"י (ד ע"ג שטו) דעשר אמות הוא בו"ק של האבר, כמ"ש כאן, **עילא ותתא ולארבע כו׳,** וג׳ עומקיס׳ כמ"ש כאן *כנגדה נאמרה ובכתבה שיט, כל"ל, ומקודה הפנימית שאליו נמשכין הכל, והוא נושא את הכל משאמת לעשר, כמש"ש (בספר יצירה פ"ד מ"ד) היכל הקודש נאמצע והוא נושא את כולם:

***ואית אבר כו׳.** זה הלשון איני יכול להולמו, שהוא משונא מאד, שקודם ל"ל **ואית אבר דאתקרי אלהים כו׳ על כל הארץ אלהים,** ואח"כ **ואית תרין אבריש כו׳,** עם **ואית אחרא דשולטנותהון איהו נאמרין אבריש כו׳,** לכללן בכלל אחד, דתרין אבריש אלו הן נגד שמיא וארעא, כמ"ש בפ"י (ג ע"ב שיב) שמיש בעולם ולבנה בגופם כו׳, וכן ארץ כמש"ש. ואמר **ואית אבר דאתקרי אלהים על קב"ה כו׳,** ר"ל מ"מ קאי ג"כ על האבריש, לאיהו שריא ביה, דיש אבריש שמתפשטין חיותן בכל הגוף, והן כלל הגוף, וביה נאמר (דברים ד לה) כי ה׳ הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד מלבדו:

מאיר הזהר

שם. עי׳ טעמי המצות (פרשת בראשית): מצוה היא אותיות הוי"ה רק שב׳ אותיות ראשונות נתחלפו באי"ת ב"ש. **שם.** שם איתא דהחלוקה של ג׳ הבחינות של ג"ר ו"ק ומלכות, כן הוא בכל מצוה ומצוה, ובכל אבר ואבר, ובכל פרט ופרט. **שי.** עי׳ דברי רבינו בס"י (ה ע"ג): ובגופים הן שלשה העומקים עם ששה השטחים המקיפים והנקודה האמצעית הנושאה, ועיי"ש (ח ע"ד): עומק הוא דבר שיש לו שלשה רחקים, ואין כל דבר פחות ממנו בגשמיים. **שיא.** עי׳ סוף ס"י בליקוט יו"ד נקודה קו שטח. **שיב.** ז"ל: באדם בראש ובטן וגויה, ובשנה חום ורויה וקור. ובעולם בשמים ואויר וארץ.

תקונא שבעין

תיקוני הזהר

תרגום

מז ח) מלך על כל הארץ אלהי"ם[קיג:כא] ואית אחרא דשלטנותיה איהו בתרין אברין במוחא ובלבא ועליה אתמר כי ה' הוא האלהי"ם אין עוד מלבדו ואף על גב דהאי קרא על קודשא בריך הוא אתמר דאין עוד מלבדו עם כל דא הכא רזא דדיוקנא עלאה דיליה לאחזאה בכל אבר ואבר דגופיה שלטנותיה לאשתמודעא לבר נש איך אתנהג עלמא וינדע למקרי ליה בכל אבר כדקא יאות ליה ואיך אשתני שמיה לפום ההוא אבר:

במוח ובלב, ועליו נאמר "כי ה' הוא האלהים [וכו']
אין עוד מלבדו". ואף על פי שהפסוק הזה מדבר
על הקדוש ברוך הוא, שנאמר "אין עוד מלבדו",
עם כל זה, כאן סוד של דמות העליון שלו, להראות
בכל אבר ואבר של גופו שלטונו, להודיע לאדם
איך יתנהג העולם, וידע לקרוא לו בכל אבר כפי
הראוי, ואיך משתנה שמו לפי אותו האבר.

ואית אבר דאתקרי ביה יהו"ה רחמי ואית אבר דאתקרי ביה אלהי"ם ואית אבר דאתקרי ביה אהי"ה ואית אבר דאתקרי ביה צבאו"ת ואית אבר דאתקרי ביה א"ל ואית אבר דאתקרי ביה שד"י ואית אבר דאתקרי ביה אדנ"י:

ויש אבר שנקרא בו יהו"ה, רחמים. ויש אבר שנקרא בו אלהים. ויש אבר שנקרא בו אהי"ה. ויש אבר שנקרא בו צבאות. ויש אבר שנקרא בו אל. ויש אבר שנקרא בו שדי. ויש אבר שנקרא בו אדני.

יהו"ה ממונה על קלא הה"ד (תהלים כט ד) קול ה' בכח אהי"ה על הויה והבל דלבא ההוא דרכיב על קלא דיהו"ה איהו עלת על כל העלות סתים וטמיר ולא אתגליא ואיהו רכיב ושליט על כלא אהי"ה אחזי

[קמב ע"א]

יהו"ה ממונה על הקול, זהו שנאמר "קול ה' בכח".
אהיה [ממונה] על הויה והבל הלב. והוא
שרוכב על קול של יהו"ה, והוא עילת על כל
העילות, סתום ונסתר, ואינו מתגלה. והוא שולט

שינוי נוסחאות: **כא.** "ואית אבר דאתקרי אלהי"ם ושלטנותיה בכל ארעא הה"ד (תהלים מז ח) מלך על כל הארץ אלהי"ם" נמחק בנוסח רבינו, ומקומו לעיל הערה 20.

ביאור הגר"א

ואית אבר כו'. משיב ז' השמות שמינן ומחקים, שהן כלל הע"ס, דלהי"ם כולל ג"ר, ונצחות נ"ה. ולכן ע"ס נכללין בז', וכמש"ל (קכד ע"ס[קמג ע"ג]) **ומסקו' לכמה מחקרי מלת כו':** **אהי"ה על הוי"ה.** ר"ל, על מציאות, דלהיה הוא לשון מציאות, וכמו שפי' המפרשים על אהיה אשר אהיה (שמות ג יד)[שיג]. מפרש והולך להוא מורה על היה הוה ויהיה, ור"ל לכן נאמר שם ג"פ אהיה, וכמ"ש (ברכות ט ע"ב)[שמו] אהיה אשר אהיה, אני שהיימי עמכם כו' ואני אהיה עמכם כו', והוא היה ויהיה. ומש"כ אמר, לך ואמור אהיה, שהוא על הגאולה נהוה, וכמש"ל (קכד ע"ס[קמג ע"ג]) **ומסקו' לכמה מחקרי מלת שמהן אהיה אהיה אהיה כו' ומסקו' לכמה מחקרי מלת ספירין כו': ההוא דרכיב על קלא דהויה אינו עלת העלות כו'.** ר"ל, דעלת העלות הוא רכיב על קלא דהוי"ה, וכמו שמפרש והולך **ואינו רכיב ושליט כו',** וכמו שמפרש והולך **אהי"ה אחזי על כו',** דכללו שמהן מורין על עלת העלות, אע"ג דעלת העלות בעצמו אין לו שם ידיע כלל, מ"מ בספירין אית ליה שמות דמורין על הנהגתו וקדמותו[שמז], וכמ"ש ברע"מ פ' בא (מג ע"ג)[שיז] בהרוכה ע"ש: **ואמר ואינו**

[קמב ע"א]

מאיר הזהר

שיג. הוא בבחי' שלטנותיה בכל ארעא, והוא כמו שאמרנו שהכוונה הוא על עד"א ומלכות דעשיה, אבל בחי' שלטנותיה בשמיא ובארעא הנה הוא נקרא בשם הויה אלהים ע"ש כל הענין (דע"ה ח"א עז ע"ד). **שיז.** עיי"ש בתרגום יונתן: ואמר יי למשה דין דאמר והוה עלמא אמר והוה כולא ואמר כדנא תימר לבני ישראל אנא הוא דהוינא ועתיד למהוי שדרני לוותכון. ועי' ספורנו: אהיה אשר אהיה. ההוה תמיד על ענין אחד מצד עצמו, ומזה יתחייב שיאהב המציאות וישנא כל הפסד מנגד למציאות, כאמרו כי לא אחפוץ במות המת (יחזקאל יח, לב) ומזה יתחייב שיאהב משפט וצדקה, אשר תכליתם מציאות, וישנא העול והאכזריות, המטים עקלקלות אל העדר והפסד, ובזה שנא חמס ואכזריות המצרים נגדכם. **שמו.** ז"ל: אהיה אשר אהיה. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, לך אמור להם לישראל, אני הייתי עמכם בשעבוד זה ואני אהיה עמכם בשעבוד מלכיות. **שמז.** עי' מלואים אות (מט). **שיז.** עי' מלואים אות (נב).

תרגום

ורוכב על הכל. אהי"ה מתגלה על עילת העילות, שהוא היה הווה ויהיה. והוא הבל העולה עד אין סוף, ובו רוכבת עלת על כל העלות.

[השם] אל, מראה על האלוהות של עילת על כל העילות, ועליו אמר [איוב] "אני אל אֵל אל

תיקוני הזהר

על עלת העלות[שיט] **דאיהו היה הוה ויהיה**[שיט] **ואיהו הבל דסליק עד אין סוף**[שכ] **וביה רכיב עלת על כל העלות: א"ל אחזי על אלהו"ת דעלת על כל העלות ועליה אמר** (איוב ה ח) **אני אדרוש אל א"ל אל אלה"י**

ביאור הגר"א

הבל כו' - להבל הוא מעילות המלכות[שכג], שהוא רוח חיים של מלכות, והוא סליק עד אין סוף, דקול יש לו שיעור ידיע עד היכן שנשמע הקול, אבל ההבל ממשמש בלי גבול[שכד], והוא הבל דיעקב, רוח חיים נפשיו נחומתא, כמ"ש בז"ח (יתרו כז ע"ב (מ ע"ג))[שכה] **ומומתא דאיהו יעקב אתמר ביה (בראשית ג ז) ויפקח נפשיו שמע חיים והא ביה**[שכו] **בן י"ה**[שכז] מעה רבינו חיים ז"ל כנשמתא דחיי, וכנ"ל ועקרא דהבל דלעת, להוא דרגא דמשה, דיה בן י"ה, ושם סליק לע"ס, כמ"ש בזוה"ק (יג ע"ב)[שכח] **דדרגיה דיליה סליק לע"ס. וז"ש ביה רכיב עלת העלות**, וע"י[שכט] רכיב על קלח, דהוא מפמרת, הוי"ה, והוא יעקב ומשה, קלח והבל, וז"ש דרכיב על קלח, ובהבל

בי' רכיב:

א"ל אחזי על אלקות כו'. כנ"ל דהבל מורין עליה, וכל מ' למדה ידיעה שלו והנהגתו בעולם, דהוא לפי ערך

מאיר הזהר

שיט. עי' לש"ו (דע"ה ח"א יד ע"א) ש"עילת העילות" הוא כינוי לרישא תניינא דהיינו הקד"א וגלגלתא, אבל "עילת כל העילות" הוא כינוי למאציל יתש"ש. ועי' דברי רבינו לקמן (קלג ע"ג ד"ה דעלת העלות) שעילת העילות הוא כינוי לא"ק. **שיט.** עי' זהר ח"ג רנז ע"ב: [יהו"ה] מניה תליי כל היין ואיהו וכל הויין דיליה סהדין על מארי עלמא דאיהו הוה קדם כל היין ואיהו בתוך כל הויה [ואיהו לאחר כל הויה] ודא רזא דסהדין היין עליה היה הוה ויהיה. תרגום: יהו"ה, ממנו תלויות כל ההויות, והוא וכל ההויות שלו מעידים על אדון העולם, שהוא היה קודם כל ההויות, והוא בתוך כל הויה, והוא לאחר כל הויה, וזה סוד שמעידות ההויות עליו, היה הוה ויהיה. **שכ.** עי' מלואים אות (נא). **שכא.** עי' דברי רבינו בליקוט ט' בסוף ספד"צ: הרוח באדם הוא האדם אבל הנפש הוא מדרגה למטה ממנו והנשמה למעלה ממנו והוא מדרגת מלאך כידוע, והיא מלאך הניתן לשמרו כמ"ש (תהלים צא יא) כי מלאכיו כו', (ב"ק ב ע"ב) אדם דאית ליה מזלא, (קהלת ג יט) ומותר האדם מן הבהמה כו'. ועי' יהל אור (ח"א כח ע"ד): הענין של נר"נ, נשמה היינו השכל אינו בגוף האדם אלא מזלו ושורה עליו, והרוח הוא כח ההרגש שבאדם, והנפש הוא כח החיוני הצומחת שבאדם, עכ"ל. ועי' עוד יהל אור (ח"א יא ע"ד): ג"ר אין מושגים כלל וכלל בכל עולם ועולם, והתחלת העולם אינו אלא מזו"נ, והן נקראים עולם, וכו' וכן באדם נשמה חיה יחידה שכללם הנשמה היא ג"ר של הרוח של האדם, אבל הנשמה עצמה שהיא ג"ר עצמן אינן באים באדם כלל, והן אלקות, וז"ס איש האלקים, והן בחטאי האדם מסתלקין בסוד מוחין וכו', ג"ר של הרוח עולין למעלה ואין פגם נוגע בהן רק סילוקן מאדם, בסוד שיחת לו לא וכו', עכ"ל. ועי' פת"ש עגו"י ט וז"ל, המעשה הוא באברים החיצונים שהם העצם ועור ובשר, ועיקר מדרגת האדם הוא הפנימיות שבו, שבו כל ההרגשים וכל המדות נפעלים בו, וכל המעשה בא על ידו, וזהו תכלית בריאתו בשביל הבחירה כמ"ש (צמצום פתח א') והוא הדבוק בנשמה המתפשטת בו, שהוא תכלית, עכ"ל. ועי' פת"ש אח"ף ז' וז"ל, רוח האדם עצמו, שהוא עיקר מעלת האדם שלכך נקרא בשם אדם (שם השייך לרוח היא שם מ"ה גימ' אד"ם), והוא חלק השמים העליון, וכל ענין המדות הטובות והרצון הטוב לבחינת הטובה לעבודת יוצרו הוא תלוי ברוח הזה, ובו עיקר העבודה, והוא בא להשלים גם נפש הבהמית, והנשמה, היא מאירה בו מרחוק, ונכנסת בגופו לסייע לרוח להשלים רצון בוראו, והוא רוח הקדושה שבוער בלב האדם, אשר ע"י הרוח עושה את שלו ומתגדל בכל חלקיו, וכאשר אינו בשלימותו, אז הנשמה מסתלקת ממנו, עכ"ל. ועי' פת"ש נקודות ט', ז"ל, העבודה, שהנפש הוא עיקר הגוף ובו כל המדות טובות ורעות, והרוח הוא המנהיג המדות ומתקנם בטוב הרצון שבלב, כשנוטה לסטרא דקדושה, וכן להיפוך ח"ו מקלקל נפשו, והנשמה שלו מתלבשת ברוחו לסייעו לעבודה, כענין (יומא ל"ח ע"ב) הבא לטהר מסייעין אותו, והסיוע הוא ע"י קנין השלמות שקנתה בעצמה בשעה שהיתה בג"ע קודם לידת האדם, עכ"ל. **שכב.** עי' לעיל עא ע"ב: ו' דרגין לכורסיא ה' בלבא איהי הב"ל ה' ל"ב דודאי איהי ה' בלבא ו' (קול) בקול דנפיק מניה והאי איהו קול דנפק מהבל, ותרין בתין אית בלבא חד אפיק הבל וחד אפיק הבל ואינון ה' עלאה ה' תתאה בתרי בתי לבא דאינון לקבל בית ראשון ושני ו' קול דנפיק מתרוייהו. תרגום: ו' דרגות לכסא, ה' בלב, היא הב"ל, ה' ל"ב, שודאי ה' היא בלב. ו' (הקול) בקול שיוצא ממנו, וזהו הקול שיוצא מהבל. ושני בתים יש בלב, אחד מוציא הבל, ואחד מוציא הבל. והם ה' עליונה וה' תחתונה. בשני בתי הלב, שהם כנגד בית ראשון ושני, ו' הקול שיוצא משניהם. **שכג.** עי' לעיל הערה 392. **שכד.** ר"ל בינה נקרא ע"ש הדעת, בן י"ה, והוא אתרא דנשמתא, שהוא בבינה, והוא הדעת. וז"ש בנשמתא (יהל אור על הז"ח ח"ג כז ע"ב), ועי' לעיל הערה 2. **שכה.** עי' לעיל הערה 492. **שכו.** עי' מלואים אות (נג). **שכז.** צ"ע אם כוונתו ל"על ידו" או "עתיק יומין".

תקונא שבעין

תיקוני הזהר

האלהי"ם[שכט] וכד רכיב על א"ל אשתמודעין ליה כל אלהי"ם ומזדעזעין מניה וכל מלאכיא דאתקריאו בהאי א"ל כגון מיכא"ל גבריא"ל כלהו מזדעזעין מהאי א"ל דאיהו אלה"י האלהי"ם ומאן דקרא לון ביה מיד עונין ליה בכל שעתא:

והכי כל מלאכיא דאתקריאו קלין בשמא דיהו"ה כל מאן דקרא לון ביהו"ה בעלת על כל העלות מיד עונין ליה בקליה דעלת על כל העלות איהו חד בכל שמהן ולא אשתני בכלהו דשנויין בשמהן אינון ולאו ביה דאיהו בכלהו כנשמתא בכל אבר ואבר[של] אית אבר דשמע ביה כגון אודנין ואית אבר דמסתכל מניה (נ"א ביה) על עלמא ואית אבר דארח ביה כל ריחין ובוסמין דצלותין וריחין טבין דהבלים דנפקין מאורייתא מפומא דבני נשא ודא ריחא דחוטמא ואית אבר דמליל ביה[שלא] ובאלין אברין אית שנויא אבל ביה לית שנויא ואית אבר דממנא על דבורא ודא אדנ"י ואבר דממנה על מחשבה[שלב] ואברין אלין כלהו בספירין:

רישא כתר עליון מוחא חכמה בינה לבא ובה לב מבין תרין דרועין חסד גבורה גופא עמודא

[קכב ע"א]

תרגום

אלוהי האלהים". וכאשר הוא רוכב על א"ל, כל האלהים נודעים לו, ומזדעזעים ממנו. וכל המלאכים שנקראים ב"אל" זה, כמו מיכאל, גבריאל, כולם מזדעזעים מפני "אל" זה, שהוא "אלוה"י האלהים". ומי שקורא להם בו, מיד עונים לו בכל שעה.

וכך כל המלאכים שנקראים קולות בשמו של "יהו"ה", כל מי שקורא להם ב"יהו"ה", בעילת על כל העילות, מיד עונים לו בקולו של עילת על כל העילות. הוא אחד בכל שמותיהם, ולא משתנה בכולם, שהשינוים הם בשמותם, ולא בו, שהוא בכולם כמו הנשמה בכל אבר ואבר. יש אבר שבו שומע, כמו האוזניים. ויש אבר שממנו (שבו) מסתכל על העולם, ויש אבר שבו מריח כל הריחות והבשמים של התפילות, והריחות הטובים של ההבלים היוצאים מהתורה מפי בני האדם, וזהו ריח האף. ויש אבר שמדבר בו. ובאברים אלו יש שינוי, אבל בו, אין שינוי. ויש אבר שממונה על הדיבור, וזהו "אדני". ויש אבר שממונה על המחשבה. והאברים האלה נכללים בספירות.

הראש, כתר עליון. המוח, חכמה. הבינה, הלב, ובה "לב מבין" (ברכות סא ע"א). שני הזרועות,

שינוי נוסחאות: **כב.** "ואית אבר דממנה על דבורא ודא אדנ"י ואבר דממנא על מחשבה" נוסף ברבינו. **כג.** "ואית אבר דממנה על דבורא ודא אדנ"י ואבר דממנא על מחשבה" נמחק ברבינו.

ביאור הגר"א

המקנלים, כמ"ש בפ' בא (מג ע"ב)[שכח] במשל המעין כו' מגל ביה בעלמו ימ' שמו, מין מדה ידיע כלל: **כל מלאביא דאתקריאו בהאי אל כו'.** ר"ל, שהן עונין לו מיד, בין בגלוסא בין בהשבעה, ועי' לעיל סוף תיקון נ"ה (קג ע"ב) וז"ש למטה ג"כ **והכי כל מלאכיא למאקרי קלין כו' עונין לי' בקלא,** והוא בגלוסא דקול רס:

איהו חד כו'. כמו שמפרש והולך, שהוא כמו הנשמה בגוף, שעל ידו העין רואה והאוזן שומעת, והנשמה שהיא בכולם ולית ביה שנויא: **ואית אבר דארח כו'.** כמש"ל במאיר הזהר

שכט. לשון הפסוק: אולם אני אדרש אל אל ואל אלהים אשים דברתי. וצ"ע מ"ט שינה הלשון. ואפשר ליישב שרצה להשמיענו שמש"כ "ואל אלהים אשים וכו'" עניינו מלאכים ושרים ולא לשי"ת. וכעניין המבואר במסכת סופרים (פ"ד ה"ד) וכל שמות הדיוטות שאותיותיהם אותיות השם הרי אלו נמחקין כי יודע אלהים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים (בראשית ג) הראשון קודש והשני חול כי ה' אלהיכם והוא אלהי האלהים (דברים י) הראשון קודש והשני חול. **של.** עי' זהר ח"ג פג ע"א רנז ע"ב, ועי' לעיל קה ע"ב. **שלא.** עי' מלואים אות (כה). **שלב.** דהיינו אהי"ה הוי"ה אדנ"י. ועי' מש"כ רבינו בביאורו על ספד"צ (יג ע"ב), ז"ל, בכל הזוהר וספרי קבלה כולל כל האצילות בג' שמות אהי"ה הוי"ה אדנ"י, ג' פרצופים א"א זו"נ, שאו"א נכללין במזלא, וכן בא"ר לא הזכירם, ע"כ. ועי' לקמן ת"ז קמב ע"ב: אשכחנא תקונא כגוונא דא, אהי"ה כתר עלאה, יהו"ה עמודא דאמצעיתא, אדנ"י שכינתא תתאה. **שלג.** עי' לעיל הערה 823.

(עמוד ג' קמג ע"ג)[שלג] **ריחא ממן כו' סלקין כל ריחין כו' ונלוסין כו',** ועמש"ם: ***ואית אבר דמליל ביה ואבר דממנא על דבורא דא אדני ואית אבר דממנא על מחשבה ובאלין אברים אית שנויא אבל ביה לית שנויא ואברין אלין כלהו בספירין כו'.** כל"ל, ופרט דבורא שהוא מדני, שפי' מלו ג' שמהן שכוללין הכל[שלד], שהן הבל וקלא ודבורא[שלה], הבל מהי"ה, וקלא הוי"ה כנ"ל:

בה לב מבין. ר"ל, דז"ש ר' עקיבא נמותיות שלו (ד"ה

תיקוני זהר

תרגום

חסד וגבורה. הגוף, הוא העמוד האמצעי. שני השוקיים, נצח והוד. היסוד, הוא האמה. השכינה, האות שלו. הכתר נקרא "אל עליון קונה הכל". (החכמה והבינה) "אלהינו", הבינה. "ואלהי אבותינו" חכמה. והוא, "אלהי אברהם, אלהי יצחק ואלהי יעקב", "האל הגדול" מצד מידת הגדולה, "והגיבור" מצד מידת הגבורה, "והנורא" מצד העמוד האמצעי.

בינתיים, הנה אליהו ירד ואמר, רבי, נר הקדוש, שמעתי למעלה את התיקון שלך בשמותיו של הקדוש ברוך הוא ובתפילתו. חזור בך, כי אתה צריך לתקן את שמותיו של הקדוש ברוך הוא כראוי. שהרי כולם הולכים בשלישיות, מצד הרחמים, נקראים: יהו"ה יהו"ה יהו"ה, שלש אבות, והם אש שאינה שורפת. ונקראים בשלוש שמות: אהי"ה אהי"ה אהי"ה, וזהו אש שהיא שורפת אך

תיקוני הזהר

דאמצעיתא תרין שוקין נצח והוד יסוד אמה שכינתא אות דיליה כתר אתקרי א"ל עליון קונה הכל (חכמה ובינה)כד אלהינ"ו בינה ואלה"י אבותינו חכמה ואיהו אלה"י אברהם אלה"י יצחק ואלה"י יעקב הא"ל הגדול מסטרא דגדולה והגבור מסטרא דגבורה והנורא מסטרא דעמודא דאמצעיתא:

אדהכי הא אליהו קא נחית ואמר רבי בוצינא קדישא שמענא לעילא תקונא דילך בשמהן דקודשא בריך הוא ובצלותא דיליה חזור בך דאת צריך לתקנא שמהן דקודשא בריך הוא כדקא יאות דהא כלהו אזלין בתלת תלת מסטרא דרחמי אתקריאו יהו"ה יהו"ה יהו"ה תלת אבהן ואינון אש דלא איהו שורף ואתקריאו בתלת שמהן אהי"ה אהי"ה אהי"ה והאי

שינוי נוסחאות: כד. חכמה ובינה ואינון אלהינו ואלהי אבותינו (נוסח רבינו).

ביאור הגר"א

כ) שגג על הלמ"ד, ל"ב מ"פין ד"עת, ודעת הוא בינה שגה, כן י"ה שלה: ***אל עליון קנה הכל חכמה ובינה ואינון אלהינו - ואלהי אבותינו אלהינו בינה ואלהי אבותינו חכמה כו'.** כל"ל:

קמב ע"ב

וז"ש **מלהכי הם מליהו כו'** - ור"ל דמפיק מותו על מ"ש דקנה הכל הוא חו"ב, משום דקשיא ליה לר"ש לפרש הכל על הכתר, משום דג' כנויים כאן, גומל כו' קונה הכל וזוכר כו', לכן פי' קונה כו' וזוכר כו' על חו"ב. מגל מליהו ז"ל פי' על הכתר כל השלשה, והוא מסט' דג' מבהן, וז"ש **להם כלהו מזלין בחלת חלת כו'**, ופי' דנק' חלת מבהן בג' הויו"ת, מסט' דשם לגי מיהו שורף, משום למיהו לכורת, מגל מהי"ה ומדנ"י, שהם בחינה בכליל ג"ר, ומלכות שהן נוק', והן שורף, מגל מהי"ה להיות בחינה, להיות בעלמה דמימיש, ונק' ג"כ עלמת דלכורת (זהר ח"ג קו ע"ב), לכן היא מינה מוכלת, והוא מלמה הסנה, נוצר בשם ומינו מוכל (שמות ג ב), והשיב לו ה' יתברך, שמו שהוא ג' מהי"ה:

***והאי איהו אש דאיהו שורף ולא אוכל ואתקריאו אדני כו' אדני אלהים יו"ד ביה אתקרי י"ה יה"ו יהו"ה כלהו שמהן דפתחין כו'.** כל"ל, ור"ל **ג' מיהו כמר כו'**, לכל שמהן דפתחין בחלף, המלף של השם הוא כמר של השם, והוא מימ עילאה שלא, דנק' כמר לגבייהו וכמו שמפרש והולך, **וכולהו שמהן דפתחין בחלף עקרא כו'**, וכמש"ל (קיב ע"ב קלג ע"ב) **מן מדני למיהו ג' מהי"ה מימ עילאה מנכי י' יהו"ה דסליק עמה כו'**, ושם (עמוד ב' קלב ע"ב בהגהה) **דיו"ד יהו"ה הוא מצא דסליק עמה כו'**, ע"ש, ולכן שם מדני הוא נוק', דלמעיתה היא נוק', מימ, וסופא לכורת, וכל דסליט נוק' על לכורת הוא נוק', וכמש"ל (ל ע"ב מט ע"ב). ומשר **וכולהו שמהן כו'**, דמו"ב

מאיר הזהר

שגג. ז"ל: למ"ד אל תקרא למד אלא לב מבין דעת מלמד שהלב שקול כנגד כל אבריו של אדם לאדם יש לו עינים אף ללב יש לו עינים לאדם יש לו אזנים אף ללב יש לו אזנים לאדם יש לו פה אף ללב יש לו פה לאדם יש לו דבור אף ללב יש לו דבור לאדם יש. **שלה.** עי' לעיל הערה 2. **שלה.** עי' לעיל הערה 492. **שלו.** עי' זהר ח"א קנא ע"א: מסטרא דיובלא דאיהו אלהי"ם חיים ומסטרא דיצחק ואלהי"ם אמר רבי אלעזר יובלא אע"ג דדינין (נפקין מינה וכלהו רחמי ודינין כל חידו מינה נפקין וההוא) [מתערין מינה וכלהו רחמי כל חידו מינה נפקין והוא] חדוותא ונ"א והוא חירותא דכלא וכו'. תרגום: מצד היובל שהוא אלהים חיים, ומהצד של יצחק אלהים. אמר רבי אלעזר, היובל, אף על גב שהדינים (יוצאים) מתעוררים ממנה וכולם רחמים (ודינים), כל שמחה יוצאת ממנה, והוא שמחת (והוא חרות) הכל וכו'. ביאור: מתערין מינה - ולכן כאן הוא בחינת עולם הבריאה וכסא דין (בהגר"א על ס"י יא ע"ד). והנה יש דוגמתם בארצות שהארץ העליונה היא "תבל" ובה ג"ע שהוא בסוד עולם הבא ותחתיו אש שהוא שורש הגיהנם שעל הארקא דמיניה דינין מתערין (שם יב ע"ג). **שלו.** עי' לעיל קב ע"א: אימא עלאה איהי כתר בראש כל צדיק, ועי' תז"ח מד ע"ב: אימא עילאה דאיהי כתר אם כל חי דאת ו' במעהא איהי א בכתר עילאה וא תניינא בבינה ואיהי אל"ף תליתאה באמצעיתא דאת ו'.

תיקוני הזהר

איהו אש דאיהו שורף ולא אכיל ואית שמהן דאתקריאו[כה] אדנ"י אדנ"י אדנ"י ודא אש דאיהו שורף ואכיל ושיצי כלא הה"ד (ויקרא ט כד) ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים:

א' איהו כתר על כלהו שמהן ואיהו אתקרי א"ל אהי"ה אדנ"י אלהי"ם אלה"י אלו"ה אלהינ"ו אי"ה או"ה[שנט] (ורזא דמלה א"ל אלהי"ם יהו"ה[כו] דבר ויקרא ארץ (תהלים נ א))[כז] י' ביה אתקרי' י"ה יה"ו יהו"ה יה"י יהי"ה[כח] כלהו שמהן דפתחין בהויו"ת בי' עקרא דלהון בחכמה וכלהו שמהן דפתחין בא' עיקרא דילהון אימא עלאה וכמה דעמודא דאמצעיתא איהו כליל מימינא ומשמאלא הכי כתר עלאה כליל תרין שמהן אלין דאבא ואימא ואיהו כתר על רישייהו ואשכחנא תקונא כגוונא דא[שנט] אהי"ה כתר עלאה יהו"ה עמודא דאמצעיתא אדנ"י שכינתא תתאה:

תרגום

אינה אוכלת. ויש שמות הנקראים: אדנ"י אדנ"י, וזו אש שהיא שורפת, אוכלת ומכלה את הכל, כמו שנאמר "ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים".

[האות] א', היא כתר על כל השמות, והיא נקראת: אל, אהיה, אדני, אלהים, אלהי, אלוה, אלהינו, איה, אוה. (והסוד שבדבר "אל אלהים יהו"ה דבר ויקרא ארץ"). [האות] י', בה נקראים: י"ה, יהו, יהו"ה, יהי, יהיה, כולם שמות שפותחים בהויות, ב[אות] י', עיקרם בחכמה. וכל השמות שפותחים באל"ף, עיקרם אימא עילאה. וכמו שהעמוד האמצעי כלול מימין ומשמאל, כך הכתר העליון כולל שני השמות אלה של האב והאם, והוא כתר על ראשיהם. ומצאנו התיקון כדוגמא זה: אהיה, כתר עליון. יהו"ה, עמוד האמצע. אדני, שכינה תחתונה.

קמב ע"ב

שינוי נוסחאות: **כה.** "אכיל ואית שמהן דאתקריאו" נמחק ברבינו, ובמקומו איתא "אוכל ואתקריאו". **כו.** אדנ"י (מהדורת אמסטרדם), ה' (דרך אמת). **כז.** "אלה"י אלו"ה אלהינ"ו אי"ה או"ה (ורזא דמלה א"ל אלהי"ם יהו"ה דבר ויקרא ארץ (תהלים נ א))" נמחק בנוסח רבינו. "אלה"י אלו"ה אלהינ"ו אי"ה או"ה (תוספת דרך אמת). **כח.** יה"י יהי"ה (נמחק ברבינו).

ביאור הגר"א

כוללין כל שמהן דפתחין בה[שמד] ויו"ד, שהן חו"ת וכתר כליל לון, וכ"ל דלכן מהי"ה מורה על הכתר, דהני הרמזוהו ג' ה' הוא מקטו דלימא, והני השניים י' ה', הוא מקטו דלמצא ומצא, הוי"ה ימינא, ולכן מיני שורף כלא. ולימא מדיני, שיו"ד הוא בקופה ומלף בתחילתה, והוא שמלמלא, ולכן שורף ומוכל. ומהי"ה דיו"ד הוא בממציעתא, לכן שורף ומינו מוכל, והוא בכתר דכליל שניהם. וכוונתו בזה למ"ש למטה **ומקטו דכתר מתקריאו מלא כו'**, ומתר **ומשכחנא תקונא בגוונא כו'**, דבעינן הרמזוהו, ג' שמהן, כל ג' ג' פעמים, הוא בג' קוין, ג' דקו ימין מה"ת, ג' הויות. ג' דשמלא בג"ה, ג' מדיני דלמצעיתא כמ"י ג' מהי"ה, שהן מכריעין בין ימינא ושמלא, לכן שורף ומינו מוכל. וכולן נכללין במלכות. מבל בגוונא מתרא דפירש, הוא מהי"ה בג"ר, והוי"ה בג' ממצע[י]ות מג"ת, ומדני במלכות, כולא ג' מחרונות כידוע[שנט]. וידוע שכתר הוא המכריע בין זו"ן, שופף השלים[שנג] לכן הוא בהי"ה כולל ג"ר [והוא בחימא כנ"ל]. וז"ש **ומקטו דכתר מתקריאו מלא קפיצין כו' והכל בחבון**, כנ"ל, ור"ל זהה כנ"ל, דכל השלמה, גומל כו' וקונה כו' וזוכר כו', הכל בכתר מקטו דמלא מבון, שהן ג"ר, ג' פעמים מהי"ה. והגדול הגבור והגורע בחבון עלמן, בחג"ת, ג' הויו"ת. ומלהי מברהם מלהי יצחק ומלהי יעקב הוא בחלכות, מקטו דלחבון בג' מחרונות. והוא מלהינו מקטו דשמלא, כמ"ש **דכל דפחם בחלף כו'**, ולכן הוא ג' פעמים בחלא מלא זהה הברכה, וגד ג' פעמים הנ"ל, והן ג' פעמים ג' בימד, מלהי כו', המל כו', גומל כו'. ועי' בפרשת פקודי (רסא ע"ח)[שנג] **מה כל מצר מחמר יבחן לה דע רזא דחבון לברכא לה ודע מיהו רזא מלהי מברהם מלהי יצחק ומלהי יעקב כמה דהמי נעדה לן מסתבקא מחתמי ה"י לן מסתבקא מחבון לעלמין** כו' ע"ש. וז"ש **ורזא דמלה מל מלהים ה' דבר כו'**, שהן ג' שמהן דחבון, והן יקרא מרן:

מאיר הזהר

שלח. עי' לעיל ה ע"ב. **שלט.** עי' זהר ח"ג י ע"ב וע"ח סוף דרושי אביע"ע (הקדו"ש יד ע"ב), שמות הכלליים דאצילות הוא רק אהי"ה יהו"ה אדנ"י שהם שמות דא"א זו"ן, ע' זוה"ק אחרי מות (סה ע"א וע"ב) ובתיקונים (קמב ע"ב), אבל או"א אין להם שמות בפנ"ע (כללים כז ע"ד). **שמ.** נדצ"ל באי', ועי' לקמן קנט ע"ג. **שמא.** עי' מלואים אות (נד). **שמב.** עי' נדה לא ע"א: תנו רבנן שלשה שותפין יש באדם הקדוש ברוך הוא ואביו ואמו. **שמג.** עי' מלואים אות (נה).

קמב ע"ג

תיקוני זהר

תרגום

ומצד הכתר נקראים שלוש הספירות "אהיה אשר אהיה". חסד אל, גבורה אלהים, עמוד האמצע יהו"ה. וסוד הדבר "אל אלהים יהו"ה דבר ויקרא ארץ". נצח והוד, צבאות. צדיק, שדי. מלכות, אדני. ובתפילה "ברוך אתה ה". כל הכורע, כורע ב"ברוך" (ברכות יב ע"א), וזה צדיק חי העולמים, ועליו נאמר "והמלך שלמה ברוך". אתה א"ת [אות] ה' קטנה, בה צריך להוריד ברכות. וכל הזוקף, זוקף בשם, זה יהו"ה, העמוד האמצעי. אלהינו, האם

תיקוני הזהר

ומצדₛ**א** דכתר אתקריאו תלת ספירן אהי"ה אשר אהי"ה (שמות ג יד) חסד א"ל גבורה אלהי"ם עמודא דאמצעיתא יהו"ה ורזא דמלה א"ל אלהי"ם יהו"ה דבר ויקרא ארץ (תהלים נ א) נצח והוד צבאו"ת צדיק שד"י מלכות אדנ"י ובצלותא ברוך אתה ה' כל הכורע כורע בברוך ודא צדיק חי עלמין ועליה אתמר והמלך שלמה ברוך (מלכים א' ב מה) אתה את ה' זעירא בה צריך לנחתא ברכאן וכל הזוקף זוקף בשם דא יהו"ה עמודא דאמצעיתא אלהינ"ו אימא

ביאור הגר"א

והמלך שלמה ברוך. דשלמה ניקודₛₘ, גימון שבע רועין, כמ"ש בזע"מ בכ"מₛₘ, ולגבי יקוד כרעין כולא, כמ"ש (בראשית מ"ח ז) **מסובינה מלומותיכם ומשמחין לתלומתי** (שם ט) **והנה השמש והירח ושבר עשר כוכבים משתחוים לי: אתה את ה' בו'. דהה מתכללן כ"ב מתוון**ₛₘ, **שהיא כללא דמתוון, כמש"ל** (לקמן ע"ח ע"ב) **וש"מ. וה' הוא ה' זעירא נרזא דמנצפ"ך**ₛₘ, **והוא** (לקמן ב יג) **את כל אשר תאמר**ₛₘ, **שהוא רזא דאתה. את הוא רזא דאת דאתה, כל כו' ינתן לה, הוא ה' דאתה, שהן ה"ג שניתן לה** (פע"ח שער הנקוד ד), **ה' דמנצפ"ך, כל י' שערי בינה. וש"ש זה צריך לנחתא ברכאן: וכל הזוקף זוקף בו'. ונמלו ג' דרגין מתכללו כללא** דיקוד (הוא בגימטריא הדעת דכלילן ג"כ) כולל ג' מרוחות, ושס מקוס הכריעה של נרכיס, וו"ה, ויקוד כורע ג"כ. ו"מתה" מלכות דמתברכא מג"ר וכלילא להון, כמר מלכות**ₛₘ**, ולכן שס שומה רמשו, שהוא ג"ר, וזקיפה נגוף, עמודא דמנציעתא, כולל ג' ממצע[י]ות, והן כללא דכלא. ומ"כ פורט אותן בפרטות, ומתחיל מלהיו כו', וו"ת, שהן רמשיחא דמהימנותא (זוהר ח"ג לד ע"ד), ושהס מתחיל התחלת הדינין (זהר ח"ג ג ע"ב). ומתר התי"ת, מזכיר הכתר, דלא נחית עד דתפיק ליה [ל]נוק'ₛₙ, ושס התחלת דינין נוק', מחורי התי"ת (בטיזוטא) [בסביזותיו], כמ"ש בתד"ר (קמח ע"ג), ולכן מתר מל עליון, של בכתר דילה, עליון על כתר עליונ**ₛₙ**. גומל

מאיר הזהר

שמו. עי' זו"ח נג ע"א: כתיב (מלכים א' ב) והמלך שלמה ברוך אמאי איקרי הכי (ס"א אלא) והמלך שלמה מלכא דשלמה דיליה דהא בכמה אתרי כתיב המלך סתם ולא כתיב המלך שלמה אלא המלך סתם על בית דוד קאמר המלך שלמה על מלכא דשלמא דיליה קאמר. ברוך דהא כדין נביעו דברכאן לא הוו פסקין עילא ותתא ברוך דכל ברכאן נבעין מתמן לאתברכא כל עלמין וכל אתוון אתנהרין כלהו בחבורא חדא בשלימו חד וכדין ירתא שמא דא את בתראה דבשמא קדישא לאתקרי אוף הכי ברוך דכתיב ברוך ה' אלהי כו' דוד אבי. תרגום: כתוב "והמלך שלמה ברוך", למה נקרא כך, (אלא) "והמלך שלמה", המלך שהשלום שלו, שהרי בכמה מקומות כתוב סתם "המלך" ולא כתוב "המלך שלמה", אלא "המלך" סתם, על בית דוד הוא, אמר. "המלך שלמה", על המלך שהשלום שלו הוא אמר. "ברוך", שהרי אז נביעת הברכות לא היו פוסקים למעלה ולמטה. "ברוך" שכל הברכות נובעות משם, שיתברכו כל העולמות, וכל האותיות מאירות כולן בחבור אחד, בשלמות אחת. ואז יורש השם הזה את האות האחרונה שבשם הקדוש, להקרא גם כן ברוך, שנאמר "ברוך ה' אלהי וכו' דוד אבי". ועי' ביאורו במלואים אות (נו). **שמו**. עי' תז"ח יז ע"א: רעיין קדישין אברהם יצחק ויעקב ואדם קדמאה ואהרן ודוד ושלמה. ועי' זהר ח"ג רנה ע"ב, עי' מלואים אות (נז). **שמו**. עי' זהר ח"א טו ע"ב: את השמים דלא לאפרשא לון דכר ונוקבא כחדא א"ת כד נטיל אתוון כלהון כללא דכלהו אתוון אינון ריישא וסופא לבתר אתוסף ה"א לאתחברא כלהו אתוון בה"א ואתקרי את"ה ועל דא (נחמיה ט ו) ואתה מחיה את כלם. תרגום. ועי' ביאור רבינו על ס"י ז ע"ג: אתה נק' מלכות, כי א"ת הוא כ"ב אתוון מא' עד תי"ו, כמ"ש בפ' בראשית וכו', וז"ל דאתחבר בה' אותיות מנצפ"ך כנ"ל, והוא סוד הוי"ה יה"ו הוא בז"א כידוע (זהר ח"ב קד ע"א), והוא כ"א ועם קוצו של יו"ד כ"ב, וה' בנוק' ה' אותיות מנצפ"ך. **שמו**. עי' לעיל הערות 32 ו-212, ועי' מלואים אות (ב). **שמו**. עי' מלואים אות (נה). **שמו**. עי' לעיל יט ע"א שמלכות באור ישר הוא כתר באור חוזר. **שנ**. עי' לעיל הערה 98. **שנו**. עי' תז"ח מ ע"ב: כל הכורע כורע בברוך דאיהו אל עליון דאתכלילן ביה עשר איך אינון כפולים תמן עשר תניינא למהוי תמן תרין כריעות דהא כריעות אינון עשר מעילא לתתא זקיפות עשר מתתא לעילא ורזא דמלה אל"ף ה"א יו"ד ה"א יו"ד ה"א וא"ו ה"א הכרעו' בעשר מן אלף דאדנ"י עד י' זקיפות מן י' דאדנ"י עד אלף מן אדנ"י איהו אהיה י' מן אדנ"י איהו יהו"ה ובגין דא כל הכורע כורע בברוך אל"ף ה"א יו"ד ה"א וכל הזוקף זוקף בשם יו"ד ה"א וא"ו ה"א הא הכא זקיפה חד והכרעה חד הכרעה באהיה

תיקוני הזהר

עלאה ואלה"י אבותינו אבא הא"ל הגדול חסד הגבור גבורה והנורא עמודא דאמצעיתאכט דביה אתכלילן מתתא לעילא ומעילא לתתא כל ספירא בעמודא דאמצעיתא ובגין דא צריך לאכללא ביה תתאין בהכרעה ולבתר עלאין בזקיפה:

תרגום

העליונה. ואלהי אבותינו, האב. האל הגדול, חסד. הגיבור, גבורה. והנורא, העמוד האמצע, שבו נכללים מלמטה למעלה, ומלמעלה למטה, כל ספירה בעמוד האמצעי. ולכן צריך לכלול בו את התחתונים בכריעה, ואחר כך את העליונים בזקיפה.

שינוי נוסחאות: **כט.** "אלהינ"ו אימא עלאה ואלה"י אבותינו אבא הא"ל הגדול חסד הגבור גבורה והנורא עמודא דאמצעיתא" נמחק ברבינו, ומקומו בסוף הפיסקא אחרי "בזקיפה".

ביאור הגר"א

מסדיס טובים, תו"כ דילה כידוע (שעה"כ לב ע"ג). וזוכר מסדי מגנות, מהכן דילה. ומת"כ כולל ג' מחרונות דסניסיס ימד, ומציא כו', שלכן אמר "לפני גניסס", שהן גניס של הסניס דיליהסה, שדיליה הן גניס למהכן. וקונה הכל, הוא היסוד (וזהו ע"ד פי' המאר"י (שעה"כ לב ע"ח)), מהל כמן כליל כ"ז נכתר, והן ג' כנויים, גומל כו' וקונה כו' וזוכר כו', גג' מהכן דכלילין נכתר כנ"ל. ויסוד לא הוזכר כלל. ונראה שט"ס כמן וכנ"ל *ומציא גומל לפני גניסס **מלין ו"ס ויסוד**, דכמן מפרש הכל במלת מלת, דיסוד ג"כ מציא כו'. ואמר פני גניסס, לפי שהל עליון גומל כו', הוא ג' מהכן דג"ר, שהמ"י הן פני גניסס. ומלהי מהרסס כו', הוא הדעת דמקוס הכתר (ע"ס שכ"ג פ"ה), דכליל ג' מהכן, דבדכורא הדעת משתמ ונוק' הכתר, שלכן נקרא כתר מלכות (לעיל יט ע"ח). ולא הוזכר עד יציאת הנוק' כנ"ל, ונתכללו הכל כמן, דברכה דמסונה, יומא דכלהוסו, כליל כולא. ומלהינו מימת, דהוא מלוה לכנסת ישראל. ומלהי מצותינו, מצת, מלוה

קמב ע"ד

מהכן דז"ת, ושס הוא הכל בכללא מדא. משמ"כ בדעת, דהוא מתחלק לג' מוחין, ס' דמפילין כידוע (לעיל י ע"ג), ג' מחסנתין וד' עיטרין[ז] דכלילין כחדא, וזהו רזא דמהכן מלהי מהרסס כו', וכמ"ש בפ' שמות (יד ע"ג)[ח] **עבד למהרסס ברזא דמכמה ליתמ ברזא דמצוה כו'**: ***דביה אתכלילן כו'** עד **זקיפה.** ל"ל למעלה קודס **מלהינו מימת עילמה.** ור"ל לעמודא דממצעיתא כליל גוף וברית, דמיון מדא (לעיל מ ע"ג), ומתכלילין תמני בגדיק בהכרעה, ועילמין בזקיפה, וכמ"ש למעלה, דבמלו ג' מיצות ברוך שתה ה' נכללו כלהו בכלל, ומת"כ הוא בפרט. ומתחיל ומפרש **מלהינו מימת כו'**, ואמר **מלהינו מימת ומלהי כו' מבת מלהי כו'**, דעת, שהן ג"ר, כלן במלהים, כמ"ש מיקונת בגוונת מחרת דג"ר הן מהי"ה המתחילים במלף, לפי שהן לרגת דנוק' כנ"ל. והנה מלכות מתכלילת בג' מקומותט, והכל נקו המתעטי, בכתר ות"ת ויסוד. והנה היא נק' מל, ומל זועס כו' (תהלים ז יג), מל שדי כו'[י], ולכן נק' מל עליון על שמה. וכן המל הגדול

מאיר הזהר

זקיפה ביהו"ה וכולא באדני. תרגום "כל הכורע כורע בברוך", שהוא אל עליון, שנכללים בו עשר, איך הם כפולים, שם עשר שני, שיהיו שם שתי כריעות, שהרי הכריעות הן עשר ממעלה למטה, זקיפות עשר ממטה למעלה. וסוד הדבר אל"ף ה"א יו"ד ה"א יו"ד ה"א וא"ו ה"א. הכריעות בעשר מן אלף של אדנ"י עד. זקיפות מן י' של אדנ"י עד אלף מן אדנ"י, הוא אהיה. י' מן אדנ"י הוא יהו"ה, ולכן "כל הכורע כורע בברוך", אל"ף ה"א יו"ד ה"א, "וכל הזוקף זוקף בשם", יו"ד ה"א וא"ו ה"א, הרי כאן זקיפה אחת והכריעה אחת. הכריעה באהיה, זקיפה ביהו"ה, והכל באדני. **בהגר"א: דהא כריעות אינון כו'** - ר"ל שלא תאמר שלכך הוא כפול הכריעות עשר מעילא לתתא ועשר מתתא לעילא וכן הוא בזקיפות, לכן אמר שלא כן הוא אלא **כריעות אינון כו'**: **ורזא דמלה כו'** - ר"ל אהי"ה והויה כל א' עשר במילואו, עשר ספירות, ואהי"ה הוא בכתר והוי"ה במילואו הוא בזקיפו במלכות, והן רמוזין בשם אדנ"י בראשו א', שם אהי"ה, ובסופו י' שם הוי"ה, כמ"ש ברע"מ פ' נשא (קמו ע"ב), ע"ש, והכי רמוזין א' בראשו, שעשר אותיות שבו ממעלה למטה, וי' בסופו, שהן ממטה למעלה, וז"ש **הכריעות בעשר כו'**. **שם.** עי' (זו"ח לד ע"ד) שנו"ה מכונים בנים. **שן.** נדצ"ל דכולהו ימים עי' לעיל הערה 151. **שז.** עי' לעיל הערה 242. **שח.** עי' מלואים אות (נח). **שט.** עי' לעיל ריש תיקון י', ועי' זהר ח"ב קנח ע"א מש"כ בענין "שמוש מנא ותגא", וכן עי' בביאורו של רבינו על ספד"צ יא ע"א, ופת"ש א"א מא, ז"ל, וה"ס שורשה של הנוקבא בד' מקומות, א', בחינת מלכות בעצמה, ב', נקודה בעטרת היסוד, ג', בת"ת בחזה, ד', בדעת דיליה, והם מקומות של נקבים, בעטרת היסוד, ובחזה בסוד הטבור, ובפה סוד הדעת שהוא סוד הצמצום והחסרון. ועי' לקמן הערה 424. **שי.** עי' זהר ח"א רמח ע"ב: כתיב (משלי לא א) דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו דברי למואל מלך האי קרא לאו אתיידע מהו סתימא דיליה אלא דברי למואל מלך דברים דאתמר בגין א"ל דאיהו מלך ומאן איהו דא (תהלים ז יב) א"ל זועם בכל יום וא"ל שד"י כמה דאתמר למואל [כדכתיב] (דכתיב) וכד"א (איוב מ ה) למו פי למואל מלך דאיהו בת שבע משא אשר יסרתו אמו כד אתגלי עלוי בגבעון בחלמא דלילא. תרגום: כתוב "דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו". "דברי למואל מלך", פסוק זה לא נודע מהו הסתר שלו, אלא דברי למואל מלך, דברים שנאמרו משום אל שהוא

תרגום

אל עליון, גומל חסדים טובים, קונה הכל, וזוכר חסדי אבות, זה כתר עליון על כלם. ומביא גואל לבני בניהם של האבות, אלה נצח והוד. למען שמו באהבה, זו השכינה התחתונה. והעמוד האמצעי, הוא כולל את שלוש הברכות הראשונות, שהן האבות, וגבורות, וקדושת השם. והוא כולל את שלש האחרונות בעבודה, והוא כולל את האמצעיות, כדי לקיים בו "אני ראשון ואני אחרון, ומבלעדי אין אלהים". אשרי מי שיודע להתפלל

תיקוני הזהר

א"ל עליון גומל חסדים טובים קונהסגג הכל וזוכר חסדי אבות דא כתר עליון על כלהו ומביא גואל לבני בניהם דאבהן אלין נצח והודל למען שמו באהבה דא שכינתא תתאה ועמודא דאמצעיתא איהו כליל תלת ברכאן קדמאין דאינון אבהן וגבורות וקדושת השם ואיהו כליל תלת בתראין בעבודה ואיהו כליל אמצעיות לקיימא ביה אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהי"ם (ישעיה מד ו) זכאה איהו מאן דידע לצלאה

שינוי נוסחאות: ל. ויסוד (נוסף ברבינו).

ביאור הגר"א

הגבור והגולת, (תלל) מהנן, ונסוף למען שמו כו'סגג:
ועמודא דאמצעיתא איהו כליל כו'. דכליל ו"ק שהן ג"כ וג' מחזוקותסגד, שהוא ומ"וסגה של סס כפשוטו, ועוד כליל י"ג של הדעת, שהוא נמצע כמ"ש למעלה, והוא י"ג המצעות, והוא ומ"ו מליהה ג' ווין, ומלף שמצמצע נגדו נרכת המינים, שהוא מלף פינהסגו, לפי שמתלבש

נמוכוסגז. וע"ל סוף תיקון י' (כו ע"ב) **נמצעיתא נריך למשמל דממן ו"ו כו',** ומימון ו' עלאה ו' ממאהסגח, תלת קדמאין ריסא ותרין לרוען, תלת נמרמין גופא ותרין שוקין, ולעיל (לט ע"ב מ ע"ב) **ומיהו כליל תלת נרכאן דלעומא קדמאין ותלת נמרמין ומיהו כליל מרין ו"ו דמממר נהון על שני קלומיו ומנר** ועמס"ס: **ומבלעדי אין אלהים.** דממן למשמל מיניה,

מאיר הזהר

מלך. ומיהו, זה "ואל זעם בכל יום". "ואל שדי", כמו שנתבאר. "למואל", כמו שנאמר "למו פי". "למואל מלך", שהיא בת שבע. "משא אשר יסרתו אמו", כשהתגלה עליו בגבעון בחלום הלילה. ביאור: בגין א"ל – פי' דברים שנאמרו בשביל המלכות שנקראת מלך ונקראת אל כדמפרש, ור"ל שהמלכות היתה מוכיחתו שילך בדרכי ה' ויעשה מה שמצוה אותו (מ"מ). בת שבע משא - ממש בנבואה יסרתו אמו, המלך השכינה בענין שנקראת אם שלמה ע"י שלמה, והוא הדין לכל דורו שכולם נגררים אחריו, שכל דור שלמה דהיינו הנשמות וכלל הדברים שעולם הזכר ועולם הנקבה אחד, זה נגד זה, ויש יחוד מלמעלה למטה, דהיינו יעקב, דהיינו שלמה העליון, ויש התעוררות מלמטה למעלה דהיינו שלמה התחתון, וכל ישראל ויעקב אינו בהתעוררות מלמטה למעלה אלא בהתעוררות מלמעלה למטה בענין ששלמה התחתון פרי שלמה העליון וכן הוא סוד יעקב כדמסיק (אור יקר). **סגב.** כנוסח עדות המזרח. **סגג.** אצל נה"י. **סגד.** כוונתו לג' ברכות ראשונות ואחרונות. **סגה.** נדצ"ל ו'. **סגו.** עי' זהר ח"ב קטו ע"א: בגין דא [א' מטה דילך] דאיהי בינה חוזרת לך כמה דאוקמוה במתניתין אלף בינה דחזרת [לך בתיובתא] ובך בתיביובתא ותיעולו] (בך בתיביובתא תיעול) בין ו"ו ואתעביד וא"ו לקיים בך [ובישראל] ולישראל (ולישראל) (ישעיה נד ו) ורחמים גדולים אקבצך (ירמיה לא ח) ובתחנונים אובילם. תרגום: לכן א', מטה שלך, שהיא בינה, חוזרת לך, כמו שבארוה במשנה, אלף בינה, שהיא חוזרת לך בתשובה, ותכנס בין ו"ו ותעשה וא"ו, לקיים בך ובישראל "ורחמים גדולים אקבצך", "ובתחנונים אובילם". ביאור: דאיהי בינה - ר"ל שבפורקנא בתרייתא יתגלי ליה אילנא דחיי שער החמשים של בינה כנ"ל (יהל אור). לקיים בך - ר"ל ו"ברחמים א"קבצך ו"בתחנונים הוא ר"ת וא"ו והוא וא"ו הנ"ל (יהל אור). **שמ.** עי' (לעיל עו ע"ב): שבשם מ"ה וא"ו הא' באמצע מגיע מאימא. עי' ע"ח שער מ"ן ומ"ד פרק ה: א' שבתוך הוא"ו [דס"ג] (דמ"ה וס"ג), הוא בחי' אהי"ה, כי א' דמילוי וא"ו דס"ג, הוא עצמו מתלבש באות [א' דמילוי] וא"ו דמילוי מ"ה (שהוא גימטריא אדם), והוא בחי' אהי"ה, אלא שברדתה למטה להתלבש בא' זו דמילוי וא"ו. עי' דע"ה ח"ב קא ע"ד: שורש הפנימי דז"א הנה הוא בא"א והוא בהמ"ס רישא תליתאה שהוא עיקר הא"א כי הג' רישין הם אפס אי"ן א"א ושורש הפנימי דז"א הוא בא"א שהוא בהמ"ס ושם היה מדרגת ז"א קודם החטא והיינו כי כללות המ"ס הוא השם ס"ג כמ"ש בתיקונים תיקון ע' קמ"א ע"ב והוא"ו דשם ס"ג ור"ל בהא' דמילוי וא"ו שם הוא שורש ז"א ושם היה עלייתו ומדרגתו קודם החטא ור"ל בערב שבת בראשית אחר שעה ה' וכמו שכתבנו לעיל ענף ח' סי' ב' ע"ש ועכ"פ הוא כי שורש העיקרי דז"א הרי הוא בהמ"ס אך זהו רק בהעלם אבל בגילוי הוה התחלתו בהבינה אימא כונן שמים בתבונה כנז' והוא ג"כ בהשם ס"ג שבה בהוא"ו שבו ור"ל בהא' דמילוי וא"ו כי מאותו הא' דס"ג נמשך שם מ"ה שהוא ז"א וכמ"ש בשער רוח הקודש ביחוד שם שדי דף מ"ח ע"ב וכן בדרושי מ"ן ומ"ד דרוש ה'. ועי' כללים ח"ב סט ע"ג: עיקר גילוי המ"ה הוא רק מהטבור ולמטה הגם שאור התיקון העסמ"ב שבו נשאר ולמעלה מהטבור ולמעלה ולמטה הטבור נכלל כל אור בע"ב וס"ג ואינו עולה המ"ה בשם כלל והוא העלם שורש המ"ה הכלול בס"ג בהא' דמילוי וא"ו שבו. ועי' מלואים אות (נט). **שמא.** פי' ת"ת ויסוד עי"ש בדברי רבינו.

תקונא שבעין

[קכב ע"א]

תיקוני הזהר

לקודשא בריך הוא בכל תקונין דיליה כדקא יאות ולמשאל מניה בכל דרגא ודרגא כדקא יאות:

חכימין כלהו אינון רשימין דיוקניהון בחכמה ונבונין רשימין דיוקניהון בבינה ומארי גמילות חסדים דיוקניהון רשימין בחסד וגברין ביצריהון כלהו רשימין בגבורה ומארי תורה כלהו רשימין דיוקניהון בעמודא דאמצעיתא ונביאים כלהו רשימין דיוקניהון בנצח והוד דאינון תרי סמכי קשוט וצדיקים נטרי ברית כלהו רשימין דיוקניהון בצדיק ומארי מלכותא כלהו רשימין במלכות ומארי יחודא כלהו רשימין בכתר עלאה דאיהו מחשבה[שטו] דתמן צריך לסלקא יחודא במחשבה סתימא[שם] ובכלהו תקונין אלין צריך לשבחא לעלת על כל העלות[שפו] דאיהו מלגאו כנשמתא בגופא ובגין דבני נשא רשימין באלין דיוקנין אמר למשה (שמות יח כא) ואתה תחזה וגו':

[קכב ע"ב]

ואתה תחזה בשערא אי אריך או קמיט או עגיל שערא שעיע אריך ארחא[לא] מתפלג ביה לכמה

[קמב ע"א]

תרגום

לפני הקדוש ברוך הוא בכל תיקוניו כראוי, ולבקש ממנו בכל דרגה ודרגה כראוי.

חכמים, כולם נרשמים דמותם בחכמה. והנבונים נרשמים דמותם בבינה. ובעלי גמילות חסדים, דמותם נרשמים בחסד. והגיבורים ביצרם, כולם נרשמים בגבורה. ובעלי התורה, כולם נרשמים דמותם בעמוד האמצעי. והנביאים, כולם נרשמים דמותם בנצח והוד, שהם שני עמודי האמת. והצדיקים, שומרי הברית, כולם נרשמים דמותם בצדיק. ובעלי המלכות, כולם נרשמים במלכות. ובעלי הייחוד, כולם נרשמים בכתר העליון, שהוא המחשבה, ששם צריך להעלות את הייחוד במחשבה הסתומה. ובכל התיקונים הללו, צריך לשבח את העילת על כל העילות, שהוא מבפנים, כמו נשמה בתוך גוף. ומפני שבני האדם נרשמים בדמויות הללו, אמר למשה "ואתה תחזה".

"ואתה תחזה", בשׂער, אם הוא ארוך, או קצר, או עגול. שיער חלק וארוך, [הוא] דרך שנפרד

שינוי נוסחאות: **לא.** "שערא שעיע אריך ארחא" נמחק ברבינו, ובמקומו איתא "בשערא ארחא".

ביאור הגר"א

כמ"ש (תהלים סט יד) **מלהיס נרע מסדך ענני נממת יסעך, והוא מושע ממת[שפג]:**

ומארי מלכותא. ר"ל, שהן מקבלין עליהון מלכות שמיס תמיד, כמ"ש (נדרים טז ע"ב)[שפד] **מי ממס רשמיס ליצטל כו', ועי' נפרשת נמדבר** (קנ ע"ב)[שפה]: **ומארי יחודא כו'.** לכל יחודא הוא נכמר, שהוא המייחד בין הו"ע[שפו], ונכולם, והוא שמע מפרש[שפז]: **ובגין דב"נ.** מוזר לענין הרמזון, לפרש דיוקנין, ולכן הקדיס נמחילה, **מכיתין כולהו מינון רשימין כו',** לפרש כל הדיוקנין נעשר ספירות, ועתה מוזר לענין רמזון: **בשערא שערא שעיע ואריך ארחא מתפלג כו'.** ר"ל, דשערת שעיע ואריך הוא מסט' דמ"ח, כמ"ש, ולכן **ביה מרמז מפלג כו',** כמ"ש נמד"ר (קכט ע"ח)[שפז] **לפלגותא דשערי מזיל מד מרמז דניהיר למחתן ומצטין עלמין ומיניה נהיר מרמז כו' ומיניה מרמז מתפרשא כו'.** מכל הנכון

מאיר הזהר

שנט. עי' לעיל עו ע"ב: כתר עלאה שריא ברישא דבר נש דתמן מחשבה סתימאה, ע"כ מכאן שעיקר כתר הוא מו"ס (דע"ה ח"א ח ע"א). **שם.** עי' דברי רבינו בספד"צ ד ע"ד ביה סליקו, הוב"ד במלואים אות (ס). **שסא.** שונה מעילת העילות, עי' לעיל הערה 320. **שסב.** עי' לעיל עה ע"ב שהוא עד"א. **שסג.** עי' ברכות (טז ע"א): חתן פטור מקריאת שמע לילה הראשונה, ועד מוצאי שבת אם לא עשה מעשה. ומעשה ברבן גמליאל שנשא אשה וקרא לילה הראשונה אמרו לו תלמידיו למדתנו רבינו שחתן פטור מקריאת שמע אמר להם איני שומע לכם לבטל הימני מלכות שמים אפילו שעה אחת. **שסד.** עי' מלואים אות (סא). **שסה.** עי' נדה לא ע"א: תנו רבנן שלשה שותפין יש באדם הקדוש ברוך הוא ואביו ואמו. **שסו.** עי' זהר ח"ג כט ע"ב ששם מ"ה היא שם המפורש. וקשר לכתר, עי' בהגר"א בספד"צ ד ע"ד ד"ה ביה סליקו, הוב"ד במלואים אות (ס). ועי' ריש תיקון ע'. **שסז.** ז"ל: בפלגותא דשערי אזיל חד ארחא דנהיר למאתן ושבעין עלמין ומניה נהיר ארחא דז"א דנהירין ביה צדיקייא לעלמא דאתי הה"ד (משלי ד) ואורח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום ומיניה ארחא אתפרשא לשית מאה ותליסר אורחין דאורייתא דפליג בזעיר אפין דכתיב ביה (תהלים כה) כל ארחות יי' חסד ואמת וגו'. תרגום: בהתחלקות השערות הולך דרך אחד שהוא מאיר למאתיים ושבעים עולמות, וממנו מאיר הדרך של ז"א שממנו מאירים הצדיקים לעולם הבא וזהו שנאמר "ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום". ומן האורח הזה מתחלק לתרי"ג דרכים שבתורה המתחלקים ב[בחינת] ז"א, שנאמר עליו "כל ארחות יהו"ה חסד ואמת וגו'".

תרגום

לכמה דרכים. עליה נאמר "הנותן בים דרך", ודרכים אחרים, שנפרדים ממנה אותם נתיבים, זהו שנאמר "ובמים עזים נתיבה". ל"ב נתיבות

תיקוני הזהר

אורחין עלה אתמר (ישעיה מג טז) הנותן בים דרך וארחין אחרנין דמתפרשין מינה אינון נתיבין ההי"ד (תהלים עז כ) ובמים עזים נתיבה תלתין ותרין שבילין שפמ

ביאור הגר"א

נעניין הזה ל"ג כמן שערת שעיע מריך, מלת *נשערת מרחמ ממפלג כו', דגם זו"ח מרחמ מתפלג, כמש"ס (קלו ע"ח)שפט, ללכן לא פליג כמן זין שערת לשערת נעניין המרחמין, מלת נתן כלל לכולס: עלה אתמר הנותן כו'. ר"ל, על המורת הגדולה, ההולך בממלע הרחם ועל מרחמין מחרנין דמתפרשין מינה: ובמים עזים כו'. והן ל"ג נתיבות כמו שמפרש והולך, כי מ"ם נקרא ימא רבא (מד"ר קלו ע"ג), וכן כל מותא נקרא ימאשפ, והשפע ההולך בשערות, מגלה עמוקות מני מוסךשפע (מיוב יב כב), הן הדרכיס, כמ"ש בזד"ר (קס ע"ח)שפע ולמעלה (קכח ע"ח קמח ע"ג), והן ל"ג נתיבות דמותא מכמה. וכן שרטוטין דמלחמ, כמ"ש בז"ח פ' יתרו שם (כז ע"ג) מלחמ ממתקנת עלייהושפע דמיהו פינה נכמה שרטוטין דמיון מורחין דימא דמורייתא עלייהו מחמר כל מרחות ה' מקד ומחמ מחן ניהו דעביד מורחין מלין דמיון שרטוטין דמלחמ דא מותא דמיהו מכמה מלין שרטוטין מיון מלחין ותרין שבילין דימא דמורייתאשפ, וזהו סוד ל"ג נתיבות מכמה, ול"ג מלהיס (נעיל כז ע"ג), שהן ל"ג שבניהשפ. והוא דמותא ל"ג נתיבות מכמה, וגגולגולתא ומחלתא, שהוא סוד פינהשפו, ל"ג דפינה. (ודא כמה) [ומחכמה] נתיב הרחמון "מיןשפו" ולא מתגלה, מלת יס מהן ג' יודי"ן ומלף שפת, דסם שבמותא, שהוא דס"ג כנ"ל. ובניהה מתגלין הכל. והן מותיות הנחמריס דס"גשפו, וגס סם מ"ה

מאיר הזהר

שפס. עי' ס"י (פ"א מ"א) בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה חקק י"ה יהו"ה וכו', וברא את עולמו בשלשה ספרים בספר וספר וספור. **שפע.** ז"ל: בפלגותא דשערי אתחזי חד אורחא דקיק דמתאחדא מההוא ארחא דעתיק יומין ומההוא ארחא אתפרשן שית מאה ותליסר ארחין דאתפלגין בארחין דפקודי דאורייתא דכתיב (תהלים כה) כל ארחות יי' חסד ואמת לנוצרי בריתו ועדותיו. תרגום: בהתחלקות השערות נראה שביל דק אחד, שנאחז באותו הארחא של עתיק יומין, ומזה השביל נחלקים תרי"ג דרכים, שמתחלקים לפי הדרכים של מצוות התורה, שנאמר "כל ארחות ה' חסד ואמת לנוצרי בריתו ועדותיו". **שם.** עי' לקמן הערה 393. **שפע.** עי' לקמן קנא ע"א. **שפע.** ז"ל: ותאנא האי חכמתא דאתכלילא בארבע אתמשכא בהני שערי דאינון תליין תלין על תלין (נ"א הוא) וכלהו קשיין ותקיפין ואתמשכו ונגידו כל חד לסטרוי ואלף אלפין ורבוא רבבן תליין מנייהו דליתהון בחושבנא ההי"ד קווצותיו תלתלים תלי תלים (שיה"ש ה יא). וכלהו קשיין ותקיפין לאתבר כהאי חלמיש תקיף וכהאי טנרא דאיהי תקיפא עד דעבדין נוקבין ומבועין מתחות שערא ונגדין מבועין תקיפין לכל עיבר ועיבר לכל סטר וסטר ובגין דהני שערי אוכמי וחשוכן כתיב מגלה עמוקות מני חשך (איוב יב כב) ויוצא לאור צלמות. תרגום: וכן למדנו: החכמה הזו שנכללה בארבעה, נמשכה באלו השערות, שהם תלויים תילים על גבי תילים (הוא), וכלם קשים וחזקים, ונמשכים ויוצאים כל א' לצדן, ואלף אלפים ורבוא רבבות תלויים מהם שאין להם חשבון. זהו שנאמר "קווצותיו תלתלים" - תלי תלים. וכולם קשים וחזקים מלהשבר, כאבן חלמיש הקשה וכסלע זו שהוא חזק, עד שעושים להם נקבים ומעיינות בתחתית השערות וממשיכים מעיינות חזקים לכל חלק וחלק ולכל צד וצד. ולפי שאלו השערות שחורים וחשוכים, נאמר "מגלה עמוקות מני חשך ויוצא לאור צלמות". **שפע.** מפרש והולך דחוטמא ופומא זו"נ, הן ו"ד, דחוטמא כליל ו' ספירות עד לי', ומלכות כוללת ד', ממנו עד לה, ג' עדרי צאן על הבאר, והן דידה, ביעין ואמה, וזהו ד"ו. והן מוחא ומצחא. וב' אנפין חו"ג, והן ד' בתי תפילין כידוע. ודיקנא מורה על כתר, נימין דל"ל סוף, ממ"ס. וכן הדעת נכלל בו, ברוחא דחיי, והוא בכלל הת"ת. ופומא דנהי"ם כמש"ו, והדיבור נעשית ה. וזהו שם הוי"ה, י"ה בב' תיקונים הראשונים, ו"ה באלו (יהל אור). **שפע.** תרגום: המצח מתוקן עליו שהוא הבינה, בכמה שרטוטים שהם הדרכים של ים התורה, עליהם נאמר כל אורחות יהו"ה חסד ואמת, מי הוא העושה את אלו הדרכים שהם השרטוטים של המצח, זהו המוח שהוא חכמה, ואלו השרטוטים הם ל"ב שבילים של ים התורה. ביאור: שהוא י"ם, בנ' תרעין כידוע. וכן בה ל"ב נחלקים דל"ב שבילין בים והן יוצאין מחכמה וז"ש מאן הוא דעביד אורחין כו'. ואמר אינון תלתין ותרין כו'. שהן ד' עד ח', (פי' ד' ה' ו' ז' ח' גימ' ל'. כנ"ל המסדר), וכוכב ושבט, קו המדה, מדה יו"ד, הן ל"ב. ועי' לעיל כט ע"ד (יהל אור) **שפס.** עי' ביאור רבינו על ס"י (ג ע"ב) שיש ג"כ ל"ב נתיבות בבינה. **שפו.** עי' לש"ו כללים ח"א נז ע"א, שאור המצח יוצא על ידי זווג דע"ב וס"ג שבגלגלתא דא"ק (דהיינו אוירא ומוחא הנ"ל), אלא שהארתו היא רק בבחינת אור מקיף, ושרשו באור הגנוז עצמו. **שפז.** עי' לעיל הערה 301. **שפס.** עי' לעיל פא ע"ב. ועי' שעה"כ דרושי קריאת שמע דרוש ה, ז"ל, א"ל הוא שם ייא"י שבהויה דס"ג [פי' גימ' ו"ד של מילוי י' הוא י', והא' של מילוי האות ו', והב' יודי"ן של מילוי ה'], והוא בחי' הה"ח דאבא שניתנו ביסוד דאימא. ועי' עוד בענין לעיל מז ע"ד ד"ה הולך סגולתא, ועי' לעיל קח ע"א (בנ"א). **שפס.** שהם גימ' ל"ב (לש"ו).